

BEYOĞLU

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

2018 SAYI 8

VUSLAT

ISLAMOPHO

PROPHETE INSULTE
Manifestation

AL QAZWINI
ZOOLOGIE

IBN BATTU

AKHTISHU

Sayı 8 - 2018

İMTİYAZ SAHİBİ

BEYOĞLU ANADOLU
İMAM HATİP LİSESİ

adına

MAHMUT YELEK

TETKİK EDEN

RAGİP KÜÇÜKER

YAYIN KURULU

SÜLEYMAN OCAKCI
M.SALİH ÖZDEMİR
ENGİN ÖZDEMİR

TASARIM

ÇİHAT ACAR

İRTİBAT

İmrahor Cad. No:88

Sütlüce Beyoğlu/İstanbul

0212 210 24 13

0212 210 24 14

www.beyogluanadoluihl.k12.tr

beyogluanadoluihl@hotmail.com

[facebook.com/beyogluanadoluihl](https://www.facebook.com/beyogluanadoluihl)

Kısa bir tatilin daha eşiğindeyken...

Mahmut YELEK
Okul Müdürü

Her geçen gün bunca kitabın yazılması ve bunca derginin çıkarılması, dünyanın gidişatına olumlu bir katkı sağlıyor mu?

Önümüzde gelen her bir yazılı metin, bizler için anlam ve değer ifade ediyor mu? Millî ve manevî değerlerine bağlı bir neslin inşası için, öncelikle bu değerlerden beslenen gençlerimiz yeterli düzeyde kültür ürününü inşa edebiliyor mu?

Her üç sorunun da ortak bir cevabı olduğunu ve bu cevabın en kısa şekliyle "Hayır!" olduğunu biliyoruz. Kitap mağazaları ve gazete bayileri, çoğu zaman "Faydasız ilimden Allah'a sığınma" prensibimizi bizlere hatırlatıyor. Bazen son derece niteliksiz ve faydasız, her şeyden önce "edep"ten mahrum bir "edebiyat"ın teşekkül ettiğine üzülerken şahit oluyoruz. Bazen de gençlere sunulan edebiyat ürünlerinin, özenli bir seçimden uzak bir şekilde kitap mağazalarına dizilebildiğini görebiliyoruz.

Gençlerimizin, edebiyat ve kültür dünyasını oluşturulan karmaşayı tersine çevirebilecek bir potansiyele sahip olduklarından eminiz. Onların bu doğrultuda ortaya koymaya çalıştıkları çabaları desteklemek, bizleri okul yönetimi olarak büyük bir sürura sevk ediyor. Nihayet böylesi bir emeğin ürünü olarak elinizde bulunan bu dergi de, ummanda bir katre nisbetinde olmasının yanı sıra, gelecekte nice büyük dalgaların teşekkül etmesine zemin hazırlıyor. Ve her geçen gün gözlerimizin önünde nice yetenekler, nice değer büyüyüp yetişiyor.

Böylesi bir gelişim sürecinin mütevazı bir numunesi olan dergimiz, bu sayısında yine gençlerimizin emek mahsulü olan birbirinden farklı konularla sizlerin huzuruna arz ediliyor.

Bu sayımızda yine coğrafyadan bilime, tarihten biyografilere, değerlerimizden kültürümüze varıncaya dek birbirinden farklı konularla zengin bir dergi hazırlamaya çalıştık. İslam dünyasının iki farklı coğrafyasından iki farklı büyüğümüze özellikle iki öğrencimiz genişçe sunmaya çalıştı. Şairlerin sultanı Necip Fazıl Kısakürek ve İslam dünyasının son yüzyıldaki büyük kahramanlarından değerli komutan Cevher Dudaev, dergimizin iki büyük değeri olarak bu sayımızda işlenmiş oldu.

Medine müdafaasını büyük bir kahramanlık destanı ile gerçekleştiren ve tüm bir dünyanın imtihan sürecinde muazzam bir direnişin mimarlığını üstlenen Fahreddin Paşa hakkında, konunun güncel bir durum arz etmesine binaen öğrencilerimizce yine özenli bir makale hazırlandı.

İzleri üzerine Avrupa kıtasının inşa edildiği Endülüs'ü ne kadar hatırlasak yeri var. Kurtuba şehrinde sultan Hakim'in 600.000 cilt kitaptan müteşekkil kütüphanesi karşısında, aynı dönemde batının en görkemli kütüphanesi olarak İsviçre'deki Aziz Gall Manastırı'nda yalnızca 800 adet kitap bulunduğunu, bu kitapların tamamının ise yalnızca rahiplerce okunan dini metinler olduğunu hatırlamak bile, ilim tarihimiz açısından Endülüs'ün değer ve önemini bizlere bir kez daha hatırlatmış oluyor. Harvard Üniversitesine her yıl 14 km uzunluğunda kitaplık rafı yapılan günümüzle kıyas edildiğinde, insanlık tarihinde en temel güç kaynağının "bilgi" olduğunu bir kez daha idrak etmiş oluyoruz. Daha çok okumak, daha çok araştırmak, daha çok bilmek ve dünyanın gelişimine daha çok katkı sağlamak zorundayız. Endülüs bu noktada bizlere ışık tutmaya devam ediyor. Yeter ki ondan ilham almasını bilelim...

Medeniyetimizi sönmüş bir mum olarak resmetmek isterken gözümüzde komik bir karikatür haline dönüşüveren "İslamofobi" hakkında, bu teşebbüsün tarihteki tecrübesi olan "Cahiliye" hakkında, kendi kültür dünyamızın renkleri arasından "okçuluk" ve "mevlid" kültürümüz hakkında da yine değerli öğrencilerimizin değerli yazılarını bu sayımızdan okuyabileceksiniz.

Önceki tatil dönemlerimizde de öğretmen ve öğrencilerimizle, eğitimin bir ömür boyu sürdüğü bilinciyle nice faydalı faaliyetlere imza atmıştık. İki dönem arasındaki iki haftalık kısa soluklanma sürecimizin aynı bilinçle, öğrencilerimizin iradeleriyle, tatillerini geçirecekleri her bir diyarda en güzel bir şekilde değerlendirileceğinden eminim.

Bu bilinçle, öğrencilerimizin sömestr tatillerinde dergimizin bir sonraki sayısına katkı sunacak yazılar için kurgularını düşüneceklerini, ikinci dönem için hazırlık ve muhasebe yapacaklarını, zamanın hızla ilerlemekte olduğunu tefekkür edeceklerini ümit ediyoruz.

Bir sonraki sayımız için yeni içeriklerle, öğretmen ve öğrencilerimizle hazırlıklarımızı inşallah sürdüreceğiz.

İyi okumalar dilerim.

04

Adalet

10

Çeçen Cihadı

14

Endülüs

22

İslam Bilimi

32

İslam İşbirliği
Teşkilatı

36

İslamofobi

38

Çöl Kapları
Fahrettin Paşa ve
Medine Müdafaası

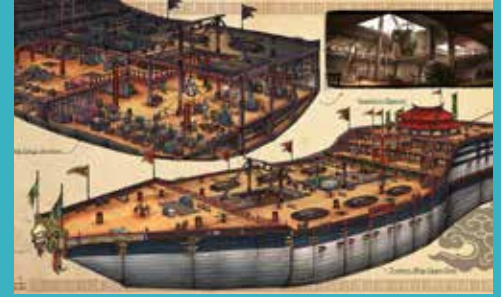
50

Okçuluk

56

Çin'in En Büyük Kaşifi
olan bir Müslüman:
Zheng He

Adalet	04
Cahiliye Dönemi...	08
Çeçen Cihadı	10
Endülüs	14
Endülüs Notları	20
İslam Bilimi	22
İslam ve Batı	29
İslam İşbirliği Teşkilatı	32
İslamofobi	36
Çöl Kapları Fahrettin Paşa...	38

Mehmet Ali Büyükkara ile Ropörtaj	40
Osmanlıda Mevlid Geleneği	43
Süleyman Çelebi ve Mevlid	44
Necip Fazıl	46
Okçuluk	50
Piri Türkistan Hoca Ahmed Yesevi	52
Zheng He	56
Eriyip Giden İnsan Zenginliğimiz	58
Türkiyede Zeka Oyunları Gelişimi...	62

ADALET

M.Eray KARABULUT

Adalet ne manaya gelir?-

Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme. tdk.gov.tr' de 26 Eylül 2006 tarihinden itibaren 349 milyon küsür aratılmış. 4 farklı manası verilmiş ama benim en beğendiğim bu idi: Hakk'a uygunluk.

Adalet salt bir mana ile anlaşılabilir, basit bir olgudur. Ama belki de dünya üzerinde insanların ısrarla anlamadığı -anlamak istemediği- yegane şeydir. Nedeni açıktır: İnsanoğlunun bitmek tükenmek bilmeyen nefsi arzuları.

Önce İslam'da herşeyin insan için olduğu gerçeğini işine geldiği gibi anlayarak antroposentrizmi -insan merkezilik- ortaya atarak tabiata karşı kurduğu bu adaletsiz düzeni uydurmuş, eşrefi mahlukat olarak belki de en kötü işi yapmıştır.

Daha sonra Batı kültürünün bunu da individüalizm ile karıştırıp bir ucunda festival maskesiyle onlarca ton meyveyi heba eden insan, diğer ucunda açlıktan öldüğü günümüz düzenini kurmuştur.

Hiçbir dinde, öğretide yeri olmayan bir vakidir bu. İnsanlığın ikinci atası denilen Nuh'un (as) Yedi Kanunu'nda en başta adil olacaksın der.

İncil'in günümüz modern günahlarına yetmediğini söyleyen Papa XVI. Benedictus'un açıkladığı "modern yedi günah"tan biri de sosyal adaletsizliğe yol açmaktır. Aynı şekilde Tevrat da adaletli olmanın ahlaki bir erdem olduğunu söyler.

-Nerededir?

Filistin'de cezaevlerindeki binlerce insan -dünyanın başka bir yerinde doğmuş olsaydı birçoğuna çocuk denirdi- baskı ve işkenceye karşı toplumun sessiz tavrı sonucu açlık grevine başlıyorken,

John Travolta'nın evinin bahçesine yaptırdığı uçak pist hergün Suriyeli çocukların üzerine kimyasal yağdıran onlarca uçaktan daha büyük haber oluyorken,

"Adalet salt bir mana ile anlaşılabilir, basit bir olgudur. Ama belki de dünya üzerinde insanların ısrarla anlamadığı -anlamak istemediği- yegane şeydir. Nedeni açıktır: İnsanoğlunun bitmek tükenmek bilmeyen nefsi arzuları."

Afrika'da açlıkla boğuşan 14 milyon insana karşın, Türkiye'de hergün 6 milyon ekmeğe çöp oluyorken,

Ben insanın pis ellerinin -yada zihninin-değdiği şu dünyada olmadığını açıkça görmekteyiz.

-Nedendir?-

Bunun nedeni açıktır: Bizler İslam'ı hep beşerin kısıtlı zihninin mahsulü ideolojilerle karşılaştırmak yoluna gittik. İslam'ı bu şekilde yüceltmeye(!) çalıştık. Oysa unuttuk ki İslam bir zihin fantazisinden daha öte, anlaşılması ve yaşanması gerektir.

-İslam ne der?-

Allah'ın Adaleti: O Allah'tır ki Adil-i mutlak olandır. Hükmünün adaletinden terazisinin doğruluğundan kimsenin şüphesi dahi duymadığıdır. Zerre kadar hayra da, zerre kadar şerre de karşılığını verecek olandır. Muhakkak ki Allah adaleti, iyiliği ve akrabaya yardımı emreder.

Yöneticinin Adaleti: Nisa suresi 58. ayet der ki:

"Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür."

Eğer ki insana hükmeden her otorite olaya bu hassasiyetle yaklaşırsa, Müslüman gibi hareket ederse, yalnızca inananlara değil tüm insanlığa adaletli davranması gerektiğini anlayacaktır.

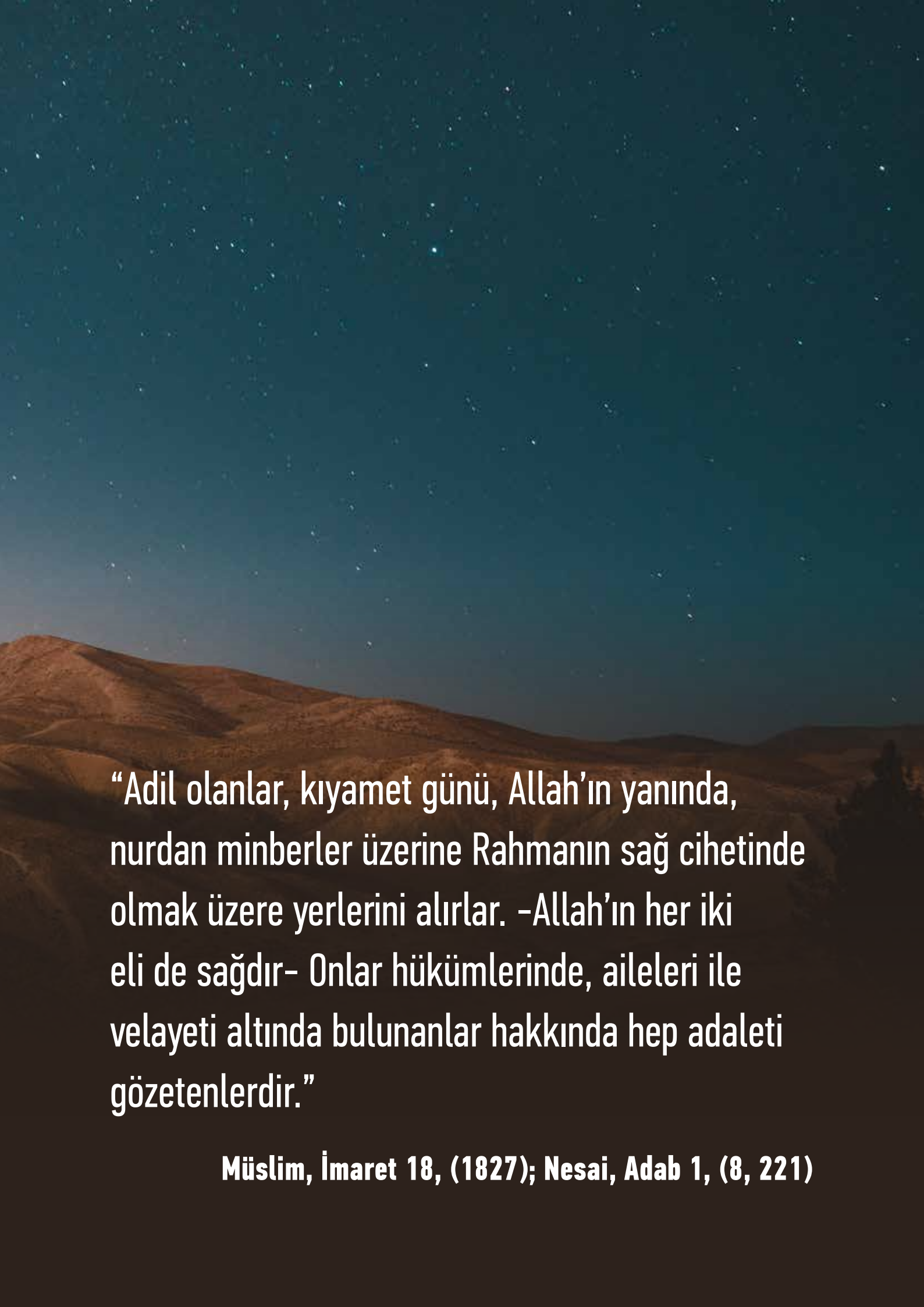
Hükmeden adil olmazsa, zulmederse bu küküm verme yetisi ona ancak azap olacaktır. Zulmeden yöneticinin akıbetiyle alakalı birçok ayet ve hadis vardır ama beni en çok etkileyen Sahih Müslim'de de geçen: "Allah dünyadaki insanlara azap edenlere azap eder." Hadis-i Şerifidir. Bu da Allah'ın hasas mizanının tezahürüdür. Zulmedene cezasını elbette Allah'ın adaleti verecektir.

Sosyal Adalet: İslam'da sosyal adalet çok ince çizgilerle çizilmiştir. Zengin fakire yardım ederek, sadaka yaparak ecirine ecir kattığı bu sistem, günümüz dünyasının tek felah kapısıdır. Zekat ile malının bereketini arttıran zengin ile fakir arasındaki gelir farkı da bu şekilde artmamaktadır.

Aynı şekilde ailenin tamamının aynı kaptan yemesi, gelirin aynı yerde toplanması da Batı'nın bitmiş medeniyeti ile Doğu'nun zengin kültürünün en büyük farkıdır. Eğer ki bizler özümüze, kültürümüze dönmeyi başarırırsak, bu bizim kurtuluşumuz olacaktır.

Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

(Nisa , 58)

“Adil olanlar, kıyamet günü, Allah’ın yanında, nurdan minberler üzerine Rahmanın sağ cihetinde olmak üzere yerlerini alırlar. -Allah’ın her iki eli de sağdır- Onlar hükümlerinde, aileleri ile velayeti altında bulunanlar hakkında hep adaleti gözetenlerdir.”

Müslim, İmaret 18, (1827); Nesai, Adab 1, (8, 221)

CAHİLİYE DÖNEMİNİN GÜNLÜĞÜNDEN BİR SAYFA

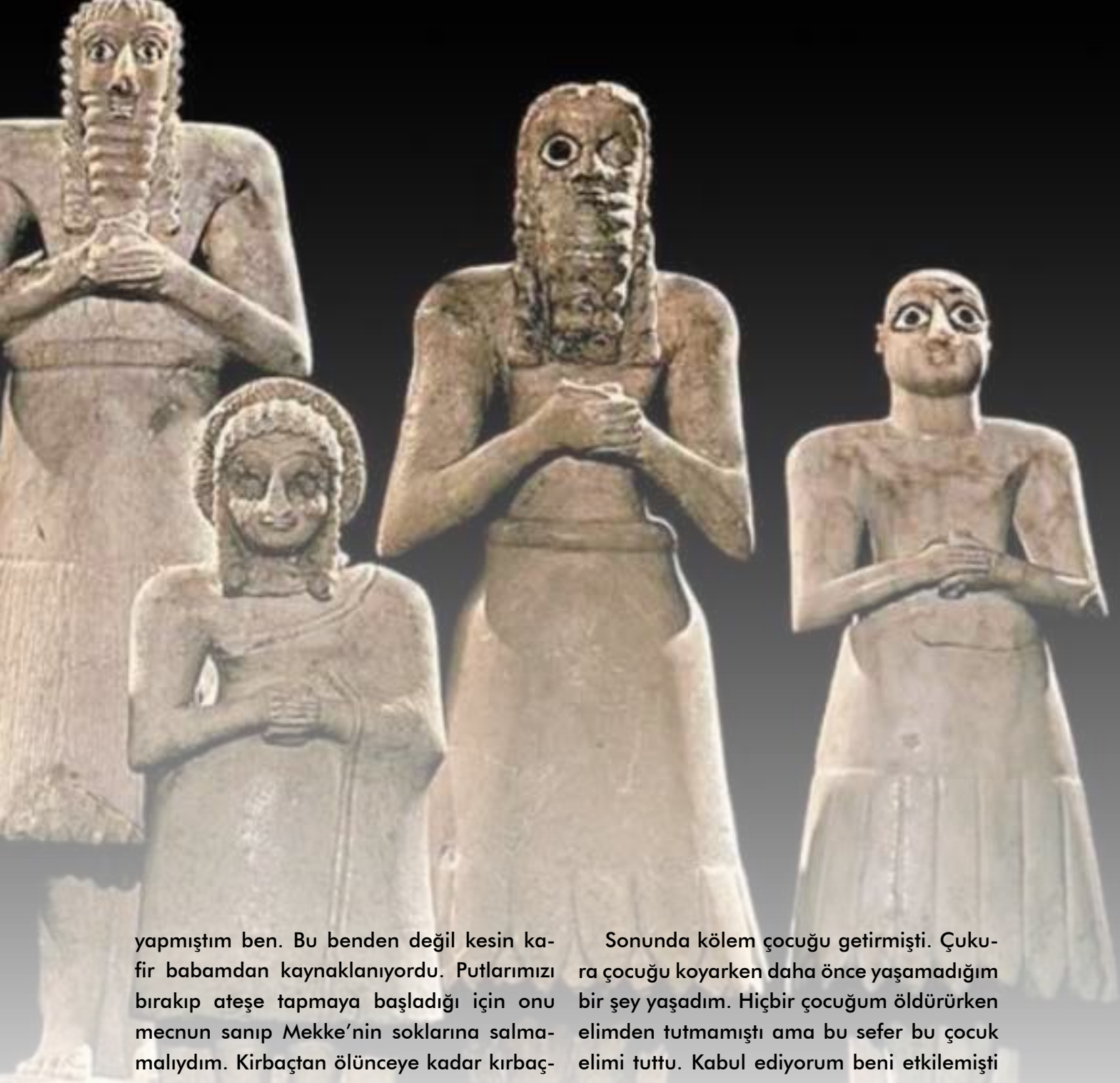
Fil olayından 4 gün sonra...

O gece ay nur topu gibiydi. Tıpkı heyecandan beni yere oturtmayan doğacak olan oğlum gibiydi. Karım içeriyi doğumun acısıyla attığı çığlık sesleriyle dolduruyordu. Gücüme güç, şerefime şeref katacak bir oğlum olacaktı. Nasıl mı bu kadar emindim tabi ki Kureyş'in sayılı zengin tüccarların biri olan bana Lat Menat ve Uzza benim adıma zedeleyecek bir kız çocuğu göndermezdi. Bu benim şerefime yakışmazdı.

İçerdeki çığlık sesleri azalmıştı. O sırada biri evin kapısından çıktı, bana doğru yürüyordu. Sanki gelen kendisi değilde ölümdüm. Ben gelecek hanerin heyecanı ile ye-

rimde duramıyordum ama kölem korkutucu bir sessizlikle bana doğru geliyordu. Yanıma gelince beni kenara çekti. Hala sessizdi. Ben buna anlam veremiyordum. Ne zaman konuşmaya başladı ben bayılacak gibi oldum. Kendime gelince okkalı bir tokatla yeri öptürdüm. Ne demek bir kızım olmuştu. Bu nasıl bir cüretti. Şimdi sinirlenme zamanı değildi. Bu durumdan kurtulmam gerekiyordu. Neyseki tecrübeliydim. Bana haberi getiren kadına bebeği dün açtığı çukara getirmesini söyledim.

Çukura giderken düşünüyordum, neden böyle olmuştu, bana neden Lat Menat ve Uzza kız vermişlerdi. Bana bunu nasıl yapabilmişlerdi. Lanet olası bir kız çocuğu için ne

yapmıştım ben. Bu benden değil kesin kafir babamdan kaynaklanıyordu. Putlarımızı bırakıp ateşe tapmaya başladığı için onu mecnun sanıp Mekke'nin soklarına salmamalıydım. Kirbaçtan ölünceye kadar kırbaçlatmalıydım. Lanet olsun bana. Gerçi neden bundan dolayı olsun ki annem de babamla beraber kafir olduğu için kadına etmediğim işkence kalmadı. Sırtına oturup bütün Mekke'yi anırta anırta eşek gibi yollarda çırılçıplak dolaştırdım. Mekkenin zenginlerine karlımla beraber annemi sundum. Bütün bunlardan sonra Lat Menat ve Uzza beni affetmiş olmalıydı. Zaten bunlarlada kalmadım. İlk doğan kızımı Lat ikincisini Menat ve üçüncüsünü de Uzza için çıplak elle kabenin önünde boğmuştum.

Sonunda kölem çocuğu getirmişti. Çukura çocuğu koyarken daha önce yaşamadığım bir şey yaşadım. Hiçbir çocuğum öldürürken elimden tutmamıştı ama bu sefer bu çocuk elimi tuttu. Kabul ediyorum beni etkilemişti ama söz konusu şerefimdi. O yüzden bebeği çukurun en derin noktasına koydum. İşlerin hızlı bitmesi için büyükçe bir kaya koymuştum kenara. Kölemlerle ben çukura o kayayı ittik ve etrafında kumla örttük. Burada işler bitince hızla eve gittim. Kafayı yastığa koydum ama uyku tutmadı. Bütün öldürdüğüm çocuklarımda böyle bir şey yaşamamıştım. Uyuyuncaya kadar kaç döndüm bilmiyorum ama sonunda uyumuştum.

ÇEÇEN CİHADİ

300 yıldır Rus zulmüne karşı verilen Kafkas halklarının onurlu bağımsızlık savaşı eski ruhuna sahip olamasa da hala devam etmekte. 300 yıl önce Çarlık Rusyası tarafından işgal edilen Kafkasların bağımsızlık savaşı İmam Mansur ile 18. yüzyılda başlar. İmam Mansur Rus işgaline karşı Kafkas halklarının da desteğiyle büyük bir direniş başlatır. Öyle ki bu direniş zamanla Müridizm hareketini oluşturmuştur. Bu hareketin önemi Kafkas halklarının Rus işgaline karşı üstlendiği siyasi görevdir. İmam Mansur ve devamındaki tüm imamlar bu hareket etrafında halkı toplayıp işgale direnmişlerdir. 1791'de tutuklanan İmam Mansur daha sonra şehit edildi. Yıl-

lar boyu devam edecek olan Kafkasların istiklal savaşı böylece başlamış oldu. 19. yüzyılda Kafkas Kartalı Şeyh Şamil önderliğinde devam eden bu direniş 25 yıl sürdü. Şeyh Şamil esir düştü. Onurlu bir asker olarak Rus sarayında ağırlandı. Daha sonra Osmanlı İmparatorluğu başkenti İstanbul'a gelen Şeyh Şamil Sultan Abdülaziz ile görüştü. Ailesine maaş bağlandı ve hac vazifesini yerine getirmek için kutsal topraklara yola çıktı ve orada vefat edip defnedildi. Kafkas halklarının direnişi tabii ki bir sahşa bağlı değildi. 1877'de tekrar baş kaldıran Çeçen İnguşlar direnişe devam ettiler. Bu isyanı sert bir şekilde bastıran Ruslar Kafkas bölgesine Kazakları

yerleştirmeye başladı. 1917 yılına kadar Çeçenlerin Kazaklar ile savaşı devam etti. Çarlık Rusyası'nın yıkılmasıyla 1918'de Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti kuruldu. 1921 yılına kadar Şeyh Uzun Hacı önderliğinde devam eden direniş Bolşeviklerin Kafkasları tamamen işgal etmesiyle son buldu. Daha sonraki dönemde komünizm etkisi altında etkisini arttıran Rus işgali devam etti. 1921 yılında Stalin önderliğinde Dağlık Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler kuruldu. Daha sonra bu birlikten ayrılan Çeçenler Çeçen Özerk Bölgesi altında tekrar toplandılar. 1930'lara gelirken Sit İslambulov önderliğinde tekrar baş kaldırdılar. Sovyetler Sit İslambulov önderliğindeki Çeçenlerle

uzlaşma yoluna gitti ve karşılıklı anlaşmalar yapıldı. Anlaşmayı bozan Rus istihbaratı KGB Sit İslambulov ve diğer arkadaşlarını kurşuna dizdiler. Daha sonra kardeşi önderliğinde devam eden direniş Vilayetin Çeçen İnguş Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti adını alması sonucu iyice alevlendi. Sovyetlerin buna karşı çıkanları hapis ve infaz gibi yöntemlerle susturması sonucu Sit İslambulov'un kardeşi Hasan İslambulov önderliğinde Çeçenler baş kaldırdı. Bazı şehirleri kontrol altına alan İslambulov Rus saldırılarını püskürttü. 1942'de Hasan İsrailov başkanlığında Çeçen devleti kuruldu. 1944'de geniş çaplı bir operasyon başlatan Sovyetler Kafkas halklarını

Sibirya'ya sürdü. 1960'lara kadar sürgün devam etti. Sovyetlerin izniyle yavaş yavaş anavatana geri dönüş başladı. Bölgeye yerleştirilen Ruslar ile devam eden çatışmalar 70'lerin sonuna kadar sürdü. Sovyetlerin Soğuk Savaş etkisiyle güç kaybetmesi sonucu 1988'de Çeçen İnguş Halk Cephesi kuruldu. Amacı bağımsız bir Çeçen İnguş devleti idi. 1990'da Sovyetlerin de kabulüyle bağımsız bir Çeçen İnguş Cumhuriyeti kuruldu. Fakat yönetim Rus yanlısı hükümette idi. Halkın desteğini arkasına alan Halk Cephesi 1991'e kadar

yönetimde tamamen söz sahibi oldu. 1991'de Cevher Dudayev devletin başkanı oldu ve parlamento kuruldu. Dudayev ilk iş olarak devletin bağımsızlığına dair kararnameyi imzaladı. Rus Devlet Başkanı Boris Yeltsin olağan üstü hal ilan etti. Başkent Grozni'ye asker yolladı. Cevher Dudayev'in emri doğrultusunda Rus askerler havalimanında Çeçen askerler tarafından engellendi. Daha sonra olağan üstü hali kaldıran Rus parlamentosu as-

kerleri geri çekti. 1992'de yapılan anlaşma sonucunda ülkede hiçbir Rus askeri kalmadı. Rusya'nın amacı kendi kuklası olan bir devlet ortaya çıkarmaktı. Bunun için Çeçen Devleti'nde bir muhalefet ortaya çıkarak iki tarafı silahlı çatışmaya zorladı. Daha sonra iki tarafa da silah bırakma çağrısı yaparak ultimatoma verdi ve çağrıya uyulmadığını söyleyerek Başkanlık Sarayı'nı bombaladı ve askeri operasyon başlattı. Bu şekilde 1. Çeçen Savaşı başlamış oldu. Rusya'nın bu saldırıları 2 sene sürebildi. Gerek Grozni Savunması ol-

sun gerek kumandan Şamil Basayev'in operasyonları olsun ağır kayıp veren Rusya 1996'da imzaladığı anlaşma ile resmen Çeçenya'yı tanımış oldu. Bu sayede Çeçenler haklı davalarına dünyanın gözü önünde büyük bir cesaretle devam ettiklerini gösterdiler. Ne Cahar Dudayev'in şehit edilmesi ne de çeşitli suikastlar onları yıldırdı. Cahar Dudayev'den sonra başa geçen Aslan Maşhadov önderliğinde Çeçenler yürüşlerine devam et-

tiler. Bunu kendilerine az gören Mücahitler Dağıstan'da İslami bir devlet kurmak için çalışmalarına başladılar. İlk Çeçen Savaşı'ndan aldığı sonucu kendine yediremeyen Rusya ise bunu bahane ederek tekrar Çeçenistan'a savaş açtı. 1999'da başlayan askeri ope-

rasyon sert bir şekilde devam etti. Amerika'nın bile ders çıkardığı Grozni Savunması ile vatanlarını bırakmayan Çeçenler bu adil olmayan savaş sonucu gerilla taktiği uygulamaya başladılar. Rusya Mücahitler ile karşı karşıya gelmek istemiyordu. Aslan Maşhadov'u bir suikatte İbn El Hattab'ı zehirli bir mektupla Şamil Basayev'i ise hala tartışılacak bir patlama ile öldürdüler. Nice Mücahitleri en alçak yolla öldüren Rusya kendi halkına karşı da insafsızca davrandı. Rusya'nın savaşın bitmesini isteyen Çeçenler'in yaptıkları

rehin alma operasyonları sonucu Beslan'da 385, Moskova Tiyatrosu'nda 170 kendi sivil vatandaşını katletmiştir. Çeçenler'in yaptığı baskınlar ve operasyonlar sonucunda da Rusya ağır zaiyat vermiştir. Hattab'ı yaptığı Şatoy pususunda 226, Şamil Basayev'in düzenlediği Budenovsk baskınında 300, Grozni Savunmalarında ise binlerce askerini kaybetmiştir. 2. Çeçen Savaşı'nın başlamasından hemen önce Çeçenlerin neden bu dava uğruna savaştıklarını anlatan Basayev'in İslam Şûrasında söylediği bu sözler ise uyuyan Ümmeti Muhammed'e bir çağrı niteliğindedir. "Bu savaş, Volga'dan Don'a kadar tüm Müslümanlar kurtarıncaya kadar sürecek. Bütün dünyayı alevler kaplasa da, bu cihada devam edeceğiz. Dünyadaki tüm Müslümanlar uyanıyor. Savaş 20-25 yıl sürebilir. Tüm Rusya savaş alanı olacak. Nihai hedef ise Kudüs'ün siyonist işgalinden kurtarılması olacak." İşte böyle komutanların karşısına çıkmaktansa adice bir yol izleyen Rusya ise Çeçen devlet adamlarının ailesini kaçırap işkence ederek pes ettirmeye çalıştı. Yine de yılmayan Çeçenler Rusya'nın başkenti Moskova'da ve diğer büyük şehirlerde yaptıkları baskınlarla Rusya'ya hala pes etmediklerini hala bu dava uğruna savaştıklarını açıkça göstermiş oldular. Bu baskınlarda biri de Şehit Çeçen Komutan Şamil Ba-

sayev'in başkan Dudayev'in emriyle 1. Çeçen Savaşı'nın bitirmek için 150 askerini alıp Kremlin Sarayı'nı ele geçirme operasyonudur. Bu operasyon için yola çıkan Çeçen mücahitler Budenovsk şehrinde Rus polisler tarafından durdurulur. Çatışmaya başlayan Mücahitler polis karakolunu ve belediye binasını ele geçirip Çeçen Devleti bayrağını dalgalandırır.

"Bugün bana terörist demeleri umrumda değil. Benim ne yaptığımı Allah biliyor. Ben halkım için savaşıyorum. İnsanların ne düşündükleri umrumda değil."

Daha sonra ele geçirdikleri bankayı bir müslümanın paraya değer vermediğini göstermek için ateşe verirler. Zalime karşı zalim olmayan Çeçenler sivil Rus yaralıları ve kendi yaralılarını hastaneye gönderirler. Bunu haber Ruslar pusu kurar ve çıkan çatışma sonucu Ruslar ağır zaiyat verir. Moskova çatışma sonucu çalkalanır. Bakanlar istifa eder. Sonunda Çeçenlerle masaya oturulur. 36 saat süren

5 telefon görüşmesi sonucu anlaşılır. Rusların Çeçenistan operasyonu duracaktır, Cahar Dudayev'in ile

masaya oturulacaktır. Bu sayede Rusya resmen Çeçenistan'ı tanımış oldu. 7 otobüs ve şehitler için bir soğutmalı kamyon ile Çeçenistan'a dönen Basayev şu açıklama ile görmezden gelinen Çeçenlere iyice dikkat çekmiştir. "O gün 300 rus askeri öldürdüm. 3 helikopter düşürdüm. Onlar bize saldırdıklarında ilk olarak hastaneleri, doğumevlerini petrol kuyularını vuruyorlardı.

Biz zorunlu olduğumuz için hastaneye girdik. Onlar burada gelip yaşlıları çoluk çocuğu öldürürlerken dünya neredeydi. Onlara niye terörist demediler. Bugün bana terörist demeleri umrumda değil. Benim ne yaptığımı Allah biliyor. Ben halkım için savaşıyorum. İnsanların ne düşündükleri umrumda değil." Bir başka baskın ise Rusya'yı ayağa kaldıran Başkent Moskova'daki tiyatro baskını idi. 23 Ekim 2002'de Şamil Basayev'in emriyle 40 mücahid başkent Moskova'daki Dobrovko Tiyatrosuna baskın düzenlediler. Amaçları 1. Çeçen Savaşı'nın öcünü almak için Çeçenistan'ı işgal eden Rusya'yı işgallerden alıkoymaktı. İçeride 712 kişi vardı. İlk olarak müslümanlar ve çocuklar çıkarıldı. Bu şekilde esir sayısı 600'e düşürüldü ve Rus güvenlik güçleriyle irtibata geçildi. Savaşın sona ermesi için barış görüşmeleri yapılmak istendiği söylendi. Dönemin başkanı olan Putin ise net bir karar aldı. Bütün mücahitler

öldürülecekti. 26 Ekimde düğmeye basıldı. Spetnaz Birlikleri tiyatroya zehirli gaz verdiler. Tüm mücahitler ile birlikte 178 kişi öldürüldü. Çeçenistan'ı haksız işgal eden Rusya gerçek yüzünü göstermeye başlamıştı. Daha sonra Basayev ekran karşısına çıkarak su sözleri söyledi. "Rusya'nın neler yaptığını neden görmüyorsunuz? 1 milyon nüfusumuzun 260,000'i katledildi ve dahası onlar onbinlerce çocuk katletti. Bir o kadarını da sakat bıraktı! Kimyasal silahlar bile kullandılar. Hani nerede medeni dünya? Artık uygun gördüğümüz gibi savaşaacağız, bizden durmamızı isteyen dünyaya gülüyor ve diyoruz ki bugüne kadar bizim için sizi dinlememizi gerektirecek ne yaptınız?" Dünyayı şaşkına çeviren diğer bir baskın ise Cahar Dudayev'in Salman Raduyev'i Dağıstan'da bulunan büyük bir Rus hava üssünü basma görevi idi. Hava üssünü basan Çeçenler çok sayıda helikopteri ve askeri hava araçlarını imha ettiler. Dönüşte Pervomnsyki köyünde Ruslar tarafından sıkıştırılan Salman Raduyev komutasındaki Çeçenler direnmeye başladı. 30 bin Rus köyü 3 taraftan çevirdi. Köydeki sivilleri güvenli bir alana çıkararak Salman Raduyev General Hamzat Galayev ile bağlantıya geçerek yardı istedi. Raduyev'in içerden Galayev'in dışarıdan yaptığı

saldırıları sonucunda kuşatmayı yaran Çeçen mücahitler Çeçenistan'a geri çekildiler. Bir avuç Çeçene karşı bir şey yapamayan Rusya ise yine alçak bir şekilde Salman Raduyev'in evini basarak alıyordu. Daha sonra şehit edip terörist olduğu gerekçesiyle ailesine mezarını bile söylemedi. Adil olmayan bu savaş 2009 yılında yandaş bir Çeçen hükümeti kurulmasıyla halen devam etmektedir. Bu savaşın bittiğini söylemek bu yol uğruna şehit olan tüm mücahitlere ihanettir. Hain Kadırovlar aralıcılığı ile verilmek istenen savaş bitti mesajı ile dünya inandırılmak isteniyor. Hala Çeçenya için savaşan bir mücahidin en büyük korkusu Ümmeti Muhammed tarafından unutulmaktır. Bizim görevimiz onları unutmamak, unutturmamaktır. Yazımı komutan Şamil Basayev'in bir sözyle bitirmek istiyorum.

"Daima savaşacak kadar genç, ölecek kadar yaşlıyız."

Erkam ÜNAL

İber yarımadasında İslam'ın yayılması o bölgenin fethi ile başlamıştır. Emeviler'in ifrikiye valisi Musa bin Nusayr , Târif bin Malik komutasında 500 mücahidi bölgenin keşfi için göndermişti. Târif'in bol ganimet ile dönmesinden naşi ertesi sene (711) Musa'nın azatlısı Tarık bin Ziyad 7000 kişilik bir orduyla boğazın karşısına geçirildi. Sanıldığı gibi gemileri yakmayan Tarık, onları arkasından takviye birlik göndermeleri için Musa'ya yolladı. Musa da 5000 adam daha gönderdi.

Bölgenin hakimi olan Vizigotlar ile yapılan harpte galip gelen müslümanların önünde başka bir engel kalmadı. Hızlıca fethedilen Tarık'a Musa bin Nusayr da katıldı ve 2 yıl içerisinde günümüz İspanya ve Portekiz toprakları ,kuzeybatıdaki dağlık arazi hariç, fethedilmiş, Pirenelerden Fransa içlerine akınlar düzenlenmeye başlamıştı.

Bütün bu fetih hareketinin sahibi olan Musa bin Nusayr halife değişikliği sonrası yeni halifenin politikası sonucu (eski komutanları öldürme , yerine kendi adamını koyma) önce malları müsavere edildi. 1 yıl sonra da öldü. Oğlunu da katlettiler. Tarık da Musa'ya benzer bir akıbete uğratıldı.

İslam ordusu önceki kadar kabiliyetli bir komutana sahip olmasada Fransa içlerine ilerlemeye devam etti. 732 senesinde gerçekleşen Puvatya savaşında Müslümanların yenilmesi sonrası İslam ordusu Pireneler'in gerisine püskürtüldü.

Endülüs 740'lı yıllardan itibaren Arap-Berberi, Kaysi Arap-Yemeni Arap gibi asabiyet çatışmalarına sahne oldu. Çıkan karışıklıklar sebebiyle İspanyollar "Reconquista" (Endülüs'ü Müslümanlardan geri alma)'ya hız kazandırdılar. Kuzeydeki birçok kaleyi tekrardan ele geçirdiler.

Endülüs 756 yılına kadar valiler tarafından idare edildi. Ancak bu tarihte Abbasilerin elinden kaçmayı başaran Emevi şehzadesi Abdurrahman, Endülüs'e gelip bu bölgede emirliğini ilan etti. İzlediği ustaca siyaset ile asabiyet çatışmasını en aza indirdi. Frankları yendi. Oğlu Hişam döneminde ise zaferler ile birlikte iktisadi ve ilmi yönden de gelişme sağlandı. Onun döneminden itibaren ihtida edenlerin sayısı Arap ve berberleri geçmişti. Bu Müslüman olan yerli halka müvelledün deniliyordu. Her şeye rağmen devletin üst kademeleri, zenginlik, nüfuz hep Arapların elindeydi. Abdurrahman'ın torunu lise zevkü Sefa peşinde, dini vecibelerini yerine getirmeyen biriydi. İlk defa onun zamanında müvelledün da Arap ve berberilerin isyanına katıldı. Ancak Emir şiddet ve hile ile isyanları bastırdı. Fakat bu isyanlar sırasında İspanyollar bazı sınır kalelerini ele geçirmiş franklar Barcelona'yı işgal etmişti(801).

Sultan Hakem döneminden sonra devlet ikinci Abdurrahman zamanında en parlak dönemini yaşadı ihtida edenler de oldukça büyük bir artış oldu Hristiyanlar kalanlar

ENDÜLÜS

bile ana dillerinden çok Arapça kullanmaya başladılar 844 yılında gerçekleşen Norman (Viking) akını yerli müslümanlar tarafından püskürtüldü. 2.Abdurrahman dönemi bu başarılarından dolayı Eyyamu'l-Arîs (düğün günleri) olarak anıldı.

886-912 yılları arası Endülüs için tam bir facia dönemiydi. Ülke 25 den fazla yerel bey tarafından bölünmüş, merkezi otorite kalmamıştı. Lakin 912 de tahta geçen 3.Abdurrahman 929 yılına kadar beylikleri yok etti ve kendini Halife ilan etti. 1031 yılına kadar halifelik devam etti. Bunun son 25 yılı karışıklık içinde geçti ve sonunda devletin yekvücut olmasının afaki olduğunu anlayan son halife de aile efradını da yanına alıp şehirden ayrıldı.

1031-1090 yılları arası Endülüs Mülükü't-Tavâif tarafından idare edildi. Müslümanlar 1085 yılına kadar birbirleri ile savaştılar. Birçok beylik Kastila Krallığı tarafından haraca bağlandı. 1085 yılında da Endülüs'ün en büyük ikinci şehri olan Tuleytula(Toledo)'nın düşmesi üzerine Müslümanlar durumun vahametini kavrayabildiler ve Kuzey Afrikadaki Murabıtlardan yardım istediler.

Murabıtlar'ın sultanı Yusuf bin taşfin 1086 yılında Avrupa'ya geçti Zellâka savaşında VI.Alfonso'yu ağır bir yenilgiye uğrattı. Yusuf endülüs'ü kendi Devleti'nin bir vilayet yaptı.

Murabıtlar'ın 60 yıl süren Endülüs hakimiyetinin ikinci yarısı büyük sıkıntılar içinde geçti iç savaş beraberinde yıkımı da getirdi.

Haçlı ordusu Meriye'yi , Katalonya Kontluğu da Turtûşe ve Lâride'yi ele geçirdi. Murabıtlar'ın inhitatını Muvahhidler getirdi.

Muvahhidler halkın desteği ile 1147 de hükümranlığı ele aldı. 1195 yılında Ebu Yusuf el-Mansur Kastilya ordusunu püskürttü. Bunun üzerine endülüs'e Haçlı Seferi düzenlendi. 1212 yılında Nasır- Lidinillah Haçlılara karşı ağır bir bozguna uğradı.

Muvahhidler darbe üzerine darbe aldı. Her belde kendi bağımsızlığını ilan etti. 1237'de Balear adaları, 1238'de Belensiye, 1244'de Daniye, 1246'da Şatibe Aragon Krallığı tarafından; 1236'da Kurtuba, 1246'da Ceyyan ve Arcune Kastilya Krallığı tarafından, birçok kale de Portekiz tarafından ele geçirildi.

1238-1492 yılları arasında Endülüs, bölgedeki son İslam devleti olan Beni Ahmer Emirliği tarafından yönetildi. 250 yıl süren bu hakimiyet yalnız Gırnata ve çevresindeki beldelerde sürdü. Bu kadar uzun hükmetmelerinin sebebi Hıristiyan krallıkların aralarındaki çekişmede onu piyon olarak kullanmak istemesiydi. Kastilya ve Aragon birleşince böyle bir ihtiyaç kalmadı. Ve İslam devletinin sonu geldi.

Allah Rızası için savaşmış tüm mücahitlere Allah Rahmet eylesin.

Ömer Faruk BÜYÜKARSLAN

Ah Endülüs... Zor zamanlar kalite-
li adamları, kaliteli adamlar güzel
zamanları, güzel zamanlar kalitesiz adamları,
kalitesiz adamlar da zor zamanları getirir der-
ler. Hakikaten de öyledir. Her inananın kalbin-
de bir kor olarak kalan Endülüs Devleti'nde de
böyle olmuştur. Emevilerin zor zamanlarında
bir cengaver çıkmış, İslam sancağını Avru-
pa'da dalgalandırmıştır. Böylece Endülüs'te
muazzam bir medeniyet ortaya çıkmıştır. Av-
rupalıların su dahi kullanmayı bilmedikleri pis
zamanlarında hakimiyetleri '800' yıl süren
Müslümanlar suyu dekorasyon olarak kullan-
mışlardır.

Muhakkak ki Endülüs medeniyetinin bu
denli güzel yerlere varmasında devleti yöneten
sultanların etkisi büyüktür. Bu sultanlar saye-
sinde güzel zamanlar gelmişti. Müslümanların
izzeti, azameti, heybeti tüm dünyayı kaplamış,
Dünyanın ilim merkezi olmuştu. Öyle ki gay-
rimüslimler Müslüman medreselerinde eğitim
görüyor, Müslümanlar gibi giyiniyorlardı. Tıpkı
bugün bizim tam tersini yaptığımız gibi. Ay-
rıca bu ilim merkezinin ardından Hristiyanla-
rın yaktığı kütüphanelerden kurtarılan birkaç
kitap ile Rönesans'ı başlattıkları söylenir. Bu
muazzam medeniyet ve felah zamanı yeni ye-
tişen sultanların tecrübesiz, dünya malına ta-
mah eden, saray bağımlısı, savaştan korkan,
halktan bihaber olarak yetişmesi ile sonuçlan-
mıştır. Taht kavgaları, ayrılık ve kavgalar baş-
lamıştır. Müslümanların birliği bozulmuştur.
Bunu gören gayrimüslimler birleşip devleti
yakıp yıkmıştır. Bu koca Endülüs'ün ardından
son sultanın Endülüs'e son bir bakış atıp 'Ah
Endülüs' diyerek döktüğü göz yaşları kalmıştır.

"Hiç bir din müsamahasızlıktan arî değildir.
Fakat birbirine hasım olan bu iki dinin (İslam
ve Hristiyanlık) bir bilançosunu yapacak olur-
sak İslam, hiç de kötü görünmüyor.

Şayet benim atalarım, Müslüman ordula-
rı tarafından fethedilmiş bir ülkede yaşayan
Hristiyanlar olma yerine, Hristiyan orduları ta-
rafından fethedilmiş bir ülkede yaşayan Müs-
lümanlar olsalardı, zannetmiyorum ki on dört
asırdan beri inançlarını koruyarak şehir ve
köylerinde yaşamlarını sürdürebilmiş olsunlar.

Sahi İspanya Müslümanlarına ne oldu? Ya
Sicilya Müslümanları? Bir tek kişi kalmayın-
caya dek kayboldular, soykırıma tabi tutuldular,
sürgüne ya da vaftiz olmaya zorlandılar."
Amin Maalouf

Bu yazı, bir tarihin yattığı, şairin dediği gibi, bir devrin battığı yer üzerinde kalmış mirasımızı anlatmaktadır.

EL-HAMRA SARAYI

Elhamra sarayının temelleri 1232 yılında, Endülüs Emevilerinin devamı olan Güney İspanya'da, Beni Ahmer Sultanlığı devletini kuran Nasri hanedanı I. Muhammed bin Yusuf zamanında atılmıştır. Sabika tepesinden Granada şehrine hükmeden Elhamra Sarayı, Darro ve Ganil ırmaklarına bakan sarp bir tepenin üzerindeki bir düzlükte kurulmuştur. Saray, aynı sülaleden gelen çeşitli hükümdarlar'ın III. Ebu Abdullah Muhammed, I. Ebul Haccac Yusuf, V. Muhammed dönemlerinde yapılan ilavelerle genişletilerek 142.000 m² alanı kaplamıştır. Bu tepeye Kal'âtül Al-Hamra (el-Hamra) ismini ilk olarak Sevvar b.Hamdun el Kaysi adındaki bir Arap komutan tarafından (888-912) yıllarında yazdığı biyografide kullanmıştır. Bu tepeyi Kala'ât al-Hamrâ' üzerinde bulunduğu ve kendisiyle inşa edildiği toprağın rengini taşıması itibariyle "Kızıl Kuleler" olarak nitelendirmiştir.

Saray, ilk olarak M.S. 889'da Roma döneminden kalan surların üzerinde küçük bir kale olarak inşa edildi. 13. yüzyılın ortalarına kadar bir onarım yapılmayan kale, bu dönemde Gırnata Emiri Muhammed Nasır döneminde bugünkü özgün yapısına kavuşturulmuştur. 1333'te Gırnata Sultanı I. Yusuf, kaleyi hükümdarlık sarayına dönüştürüldü. 1492'de bölgede yeniden Hıristiyan hakimiyetinin sağlanmasının ardından sarayda kısmen Rönesans mimarisinin örnekleri de inşa edildi.

Elhamra'nın yapımı devam ederken Endülüs'ün diğer önemli iki şehri Kurtuba ve Sevilla (1236 ve 1248'de) Hıristiyan Kastilyalıların eline geçmiştir ve oradaki Müslüman halk çeşitli işkencelere uğramıştır.

Saray içindeki tüm oda ve salonları çepeçevre dolaşan bir sözcük, dünyanın bu en nazenin, ortaçağın en ünlü, Endülüs'teki 780 yıllık İslam hakimiyetinin de en önemli sarayı sayılan Elhamra'nın sırrını adeta özetleyen Arapça bir cümledir. Tüm Elhamra'ya damgasını vuran bu tılsımlı sözcük, "Allah'tan başka galip yoktur" anlamını taşır. Bu bakımdan Elhamra, Allah'ın tek galip olduğunu tüm dünyaya haykıran bir saraydır ve dünyanın hiçbir yerinde Allah adını bu kadar çok zikreden sütun, kemer, kubbe, tavan, kapı ve duvara sahip başka bir saray bulmak mümkün değildir.

CENNET-ÜL ARİF (CENNET BAHÇESİ)

Cennet-ül Arif Endülüs'de Gırnata Emirliği yöneten Nasri Hanedanı'nın yaz sarayı idi. Günümüzde modern İspanya'nın Endülüs özerk bölgesinin bir parçası olan Granada'da şehrinde yer almaktadır.

Cennet-ül Arif sarayı ve bahçesi Gırnata Emirliği'nin emiri 3. Muhammed'in 1302-1309 arasında süren hanedanlığı sırasında inşa edildi. 1313 ile 1324 yılları arasında emirliği yöneten 1. İsmail tarafından yeninden dekore edildi. Bahçenin bugünkü görünümünün orijinali ile tamamen aynı olup olmadığı kesin değildir.

Orijinal olarak El Hamra Sarayı'na direkt bağlantılı olarak inşa edilmiş iken günümüzde bu iki kompleks birbirinden erozyonla oluşmuş bir vadi ile ayrılmaktadır. Cennet-ül Arif Moro* döneminde inşa edilmiş ve günümüzde ayakta kalmayı başarmış en eski bahçelerden birisidir.

*Morolar geçmişte, günümüz İspanya ve Portekiz'ine denk gelen topraklarda yaşamış Müslüman bir halk.

ALCAZAR SARAYI (EL-KASR)

Alcázar, İspanya'nın Sevilla şehrinde yer almaktadır. Saray 1366 yılında bir İspanyol kralının El-Hamra Sarayı'ndan etkilenmesiyle

le Granada'dan çağırılan ustalar tarafından yapılmıştır. Sarayın müslüman ustalar tarafından yapılması sebebi ile sarayda birçok Arapça işleme vardır. Bir Hristiyan kralın müslümanlar tarafından yapılan El-Hamra Sarayına hayranlık duyup kendi yaptırdığı sarayda da İslam mühürlerini görmek istemesi insanı zamanın İslam Medeniyetini düşünüp ders almaya zorluyor. Saray İspanya'da ve İber Yarımadası'nda halen ayakta kalan Müdeccen mimari stile sahip en güzel ve etkileyici yapı olarak kabul edilmektedir. Sarayın üst katları halen kraliyet ailesi tarafından kullanılmakta olup Patrimonio Nacional adlı ulusal bir kurum tarafından işletilmektedir. Dünyada halen kullanılan kraliyet sarayların arasında en eskisi olan Alcázar, Sevilla UNESCO tarafından 1987 yılında Dünya Mirası ilan edildi.

KURTUBA CAMİİ

Kurtuba Merkez Cami-i Şerif'i İspanyolcada Arapça مسجد "Mescit" kelimesinden türemiş Mezquita adıyla bilinir. İspanya'nın Cordoba şehrinde sonradan kiliseye çevrilmiş olan camidir. Endülüs Emevilerinin başkenti Kurtuba'da 600 cami vardır. Bu camilerin en anıtsal ve ihtişamlısı Kurtuba Camii'dir. Vadil-Kebir nehri kenarındaki caminin temelini 786'da I. Abdurrahman atmıştır.

Caminin kare minaresinin kenarları 8,48 m'dir. Kubbe sisteminde üst üste binen kemerlerde kırmızı beyaz mermer kullanılmıştır. Cami içinde 1293 sütun vardır (Özkeçeci, 2006:247). Bu ulu cami bugün Cordoba Katedrali'dir.

Oymalı mermer mihrabı bütün camiler içinde en güzel mihraplardandır. Duvarlarda kufi yazılar lacivert zemine altınla yazılmıştır. Minber, pek çok fildişi parçayla, değerli taşlardan altın çivilerle yapılmıştır.

İspanya'nın Cordoba (Kurtuba) şehrinde, şehrin ortasından geçen Guadalquivir (Vad'il Kebir) ırmağının kenarında bulunan Kurtuba

Camii dünyanın en büyük ve en eski camilerinden biridir.

Abdurrahman I tarafından yaptırılan ve 785 yılında inşasına başlanan caminin yapımı bir yılda tamamlanmıştır. İlk yapıldığındaki büyüklüğü 75 metre eninde ve 100 metre boyundaydı. Daha sonraki hükümdarlar camiyi çeşitli eklemelerle büyüttüler. 833 yılında, Abdurrahman II, doğu ve batı taraflarına birer sahn ekleyerek sahnların sayısını 11'e çıkardı. 961 yılında II. Hakem, camiye 11 sahn ve 11 kemer daha ekleyerek uzunluğu 47,5 metreye çıkardı. Bu ilaveler ilk şekli bozmadan, aynı üslupta yapılmıştır.

Bu eklemelerden sonra mabet 175 metre uzunlukta, 134 metre genişlikte muazzam bir yapıya dönüştü. Caminin çevresinde 12,20 metre yükseklikte kalın bir duvar vardır.

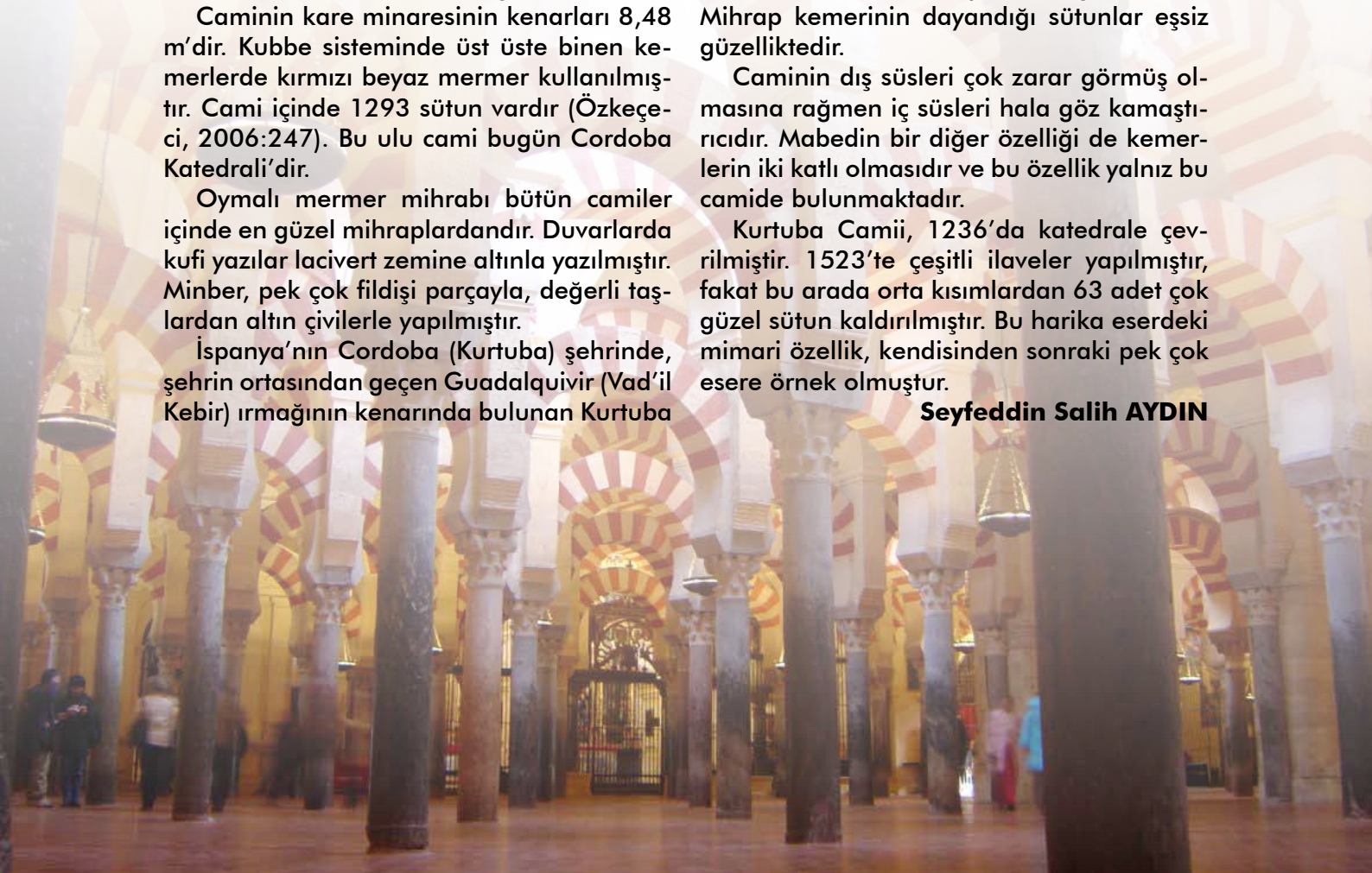
Dünyadaki en fazla sütuna sahip olan mabet, Kurtuba Camii'dir. Sütunlardan oluşan 19 paralel yol, bu doğrultuya dik 36 adet yolu dik açıyla keser. 850 adet olan sütunların çoğu granitten, bazıları da çeşitli taşlardan yapılmıştır. Sütunlar, tuğlalardan ve beyaz taşlardan meydana gelen kemerleri destekler.

Kurtuba Camii'nin en güzel kısmı mihrabı ve minberidir. Mihrap at nalı şeklindedir. Mihrap kemerinin dayandığı sütunlar eşsiz güzelliktedir.

Caminin dış süsleri çok zarar görmüş olmasına rağmen iç süsleri hala göz kamaştırıcıdır. Mabetin bir diğer özelliği de kemerlerin iki katlı olmasıdır ve bu özellik yalnız bu camide bulunmaktadır.

Kurtuba Camii, 1236'da katedrale çevrilmiştir. 1523'te çeşitli ilaveler yapılmıştır, fakat bu arada orta kısımlardan 63 adet çok güzel sütun kaldırılmıştır. Bu harika eserdeki mimari özellik, kendisinden sonraki pek çok esere örnek olmuştur.

Seyfeddin Salih AYDIN

8 şubat 2016 günü okulumuzdan bir grup arkadaş ve tarih öğretmenimiz Mehmet Özkaraman ile birlikte İspanya'ya daha doğrusu İslam medeniyetine ışık tutan ve günümüz Avrupa medeniyetinin kaynağı niteliğindeki Endülüs'e doğru yola çıktık; hani tarih kitaplarında okuduğumuz, adını sıkça duyduğumuz tanıyıp bildiğimizi zannettiğimiz Endülüs'e. Ama Endülüs'ü gezip görmeden, Kurtuba sokaklarında dolaşmadan, el-Hamra Sarayı'nı, el-Medine el-Zahra'yı görmeden Endülüs İslam medeniyetinin büyüklüğü idrak edilemez.

711 yılında başlayan ve 1400'lü yıllara kadar uzanan büyük İslam medeniyetinden kalan eserlerin nasıl olur da bu güne kadar yok edilemediğine şaşım. Dünyanın en önemli camilerinden olan ünlü Kurtuba Camii'nin muhteşem etkisi altında ezildim. Bin bir gece masallarının o efsanevi el-Hamra Sarayı'nın taş duvarlarındaki motiflerde kayboldum.

Sevilla, ünlü Alkazar Sarayı... Gezdikçe büyüyor, karşınıza çıkan bir kapı alıp sizi

başka kapılara götürüyor. Aslında burası bir Hristiyan sarayı olsa da yapının her tarafında İslami motifler yer alıyor. Ve Sevilla Katedrali... Şüphesiz Sevilla'nın en görkemli yapısı. Cruz bölgesinde yer alan katedral eski Endülüs merkez camisi yıkılarak yapılmış. Katedralin güney girişinde ise herkesin yakından tanıdığı Amerika kıtasını keşfeden ünlü kaşif Kristof Kolomb'un mezarı yer alıyor. Fakat Sevilla'nın asıl simgesi, Katedrali bile gölgesinde bırakan eski camiden kalan Mağribi usulü minare ve bugünkü adı ile Giralda çan kulesidir. Eski caminin orijinal minaresi olan bu yapının üst kısmına bir kilise çanı eklenmiş. Ve benim en çok hayran kaldığım Plaza de Espana yani İspanya Meydanı. Yarım daire şeklindeki mimarisi, devasa meydanı, içinden geçen su kanalı ile gerçekten hayret verici. Bu ismi almasının sebebi ise her bir eyalete ve şehre adanmış bir bankın olması.

Ama asıl Córdoba'dan etkileniyorsunuz. Córdoba... Endülüs Emevilerinin en görkemli dönemlerinin başkenti ve onların kul-

ENDÜLÜS NOTLARI

M. Furkan AKBAŞOĞLU

landığı adıyla Kurtuba... 9 ve 10. yüzyılda Kordoba, dünyanın en büyük kentlerinden biriydi ve en çekicisiydi... Bugüne kadar en çok etkilendiğim kültür varlıklarını saymaya kalksam, ünlü Kurtuba Ulu Camisi'ni en üst sıralara yerleştiririm. 785'te inşasına başlanan ve yapılan eklemelerle birlikte 200 yılda tamamlanan bu camiyi gerçekten yazıyla anlatmak zor. Görmek, hissetmek lazım. 1500'lü yıllardan sonra bu önemli yapıda dönemin Hristiyan yöneticileri tarafından büyük değişiklikler yapılmış ve bu büyük eserin içine onlarca küçük şapel ile 1523 yılında 1 büyük katedral yerleştirilmiş. Bu yönü ile dünyanın en ilginç yapılarından biri. Dışı cami, içi caminin yanı sıra, bir bölümü katedral ve aralara sıkıştırılmış küçük şapeller. Ünlü mihrabı ise yerli yerinde duruyor.

Endülüs'ün en önemli şehirlerinden birinde ve Granada'dayız. Ünlü el-Hamra Sarayını göreceğiz. El-Hamra... Masalların sarayı... Görmeden inanmak, yaşamadan hissetmek zor. İspanya'ya yalnızca dünya-

nın yedi harikasından biri olan el-Hamra sarayını görmek için bile gitmeye değer. Birbiri içine geçen bahçeler, avlular, odalar, sütunlar, kemerler... Duvarlardaki taş işçiliğine ve detaylardaki zarif işlemlere hayran oluyorsunuz. El-Hamra Sarayı bir düşün adıyla aslında. Hiç bitmeyecek rüyalar görüyorsunuz sarayın ayrıntılarını gezerken. "Bu kadar da olmaz" diyorsunuz. Geziniz bitip sarayın diğer ucundan dışarı çıktığınızda, dönüp yapıya bir kez daha bakıyorsunuz gözünüzü alamadan...

"Elveda el-Hamra Elveda Endülüs" diyerek Endülüs'e gözyaşlarıyla veda etmişti; Endülüs devleti'nin son hükümdarı ve Endülüs devletini tarihin karanlıklarına götüren el-Hamra kararnamesini kabul eden Ebu Abdullah Muhammed. Onun bu halini gören annesi ise tarihe damgasını vuracak, ibret olacak şu sözleri söyler oğluna: Ağla hain ağla. Uğrunda savaşmayıp, erler gibi koruyamadığın memleket için şimdi kadınlar gibi ağla...

İSLAM BİLİMİ

İslam bilimi, 7. ve 8. yüzyıllarda itibaren dini kaynaklar, antik düşünce, Doğu ve Uzakdoğu düşüncesinin etkisinde gelişmiştir. Bu nedenle İslam bilimi karakteristik özellikleri bakımından batı biliminden ayrılır. İslam medeniyeti bilgelikten daha çok bilginliğe önem verir bu yönüyle İslam bilimi batının bilgiyi güç olarak görme anlayışından ayrılır. İslam'da bilginin amacı doğaya hükmetmek değil onu anlamaktır. İslam bilimi ortaçağ avrupasından farklı olarak sadece din adamlarının elinde değildir.

İslam ve bilim ilişkisini daha iyi anlamak için İslam tarihinde bilimin yerini incelemek gerekir.

İslam bilimi 7. Ve 8. yüzyıllarda bir çeviri ve özümseme dönemi geçirmiştir. Tercüme edilen eserler arasında Hipokrates'in Aforizmalar'ı Platon'un Devlet ve Kanun'u Eukleides'in Elementler'i ve buna ek olarak ünlü düşünürlerin felsefi ve ilmi eserleride bulunmaktadır.

İslam dünyasında bilimin gelişmesinde dev-

let adamlarının da büyük rolü bulunur. Buna örnek olarak Halife Harun Reşid'in beyt-ul hikmeti kurması, Bağdat'ta hem teşhis hem de tedavi hizmeti veren bir hastanenin açılması ve bunun başına Cündişapur'dan getirilen Hristiyan hekim İbn Buhtîşu'nun getirilmesi ve Halife Memun'un Bizans'tan çevirmenler getirtmesi ve kitap çevirenlere ağırlıklarınca altın vermesi örnek olarak verilebilir.

9. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-Memun astronomi tarihinde gerçek anlamda gözlemevi kuran ilk kişidir. El-Memun Batlamyus' un Almagestine dayalı olarak geliştirilen

Zicler yaptırdı (Zic el-Mumtahan). Yine Onun isteğiyle bir derecelik boylam uzunluğu, gerçek değere çok yakın olarak ölçüldü.

-Yunan bilimine hayranlık duyan bu halife dö-

neminde antik Yunan birikimine dayalı coğrafya atlasları çizildi. El-Mesudi, şimdi kayıp olan Memuniyye Haritası (el-Suratu el-Memuniyye)'ni gördüğünü ve bunun Batlamyus haritasının çok üzerinde olduğunu söyler. Astro-nomi ve Coğrafya çalışmaları İslam dünyasında her zaman en üst düzeyde önemsendiler.

-Kindi' nin rüzgarların oluşumu hakkındaki açıklaması (MS 850) kendisinden 8 asır sonra yaşayan Kant ve Hadley' e esin kaynağı olmuştur. Gökyüzün niçin mavi olduğuna dair bir risalesi vardır.

-Batıda Geber ismiyle bilinen Cabir bin Hayyan dönemin en büyük kimyacısı olarak kabul edilir. Altını bile eriten Kral Suyunu bulan Hayyandır. Laboratuvarına bitki, hayvan hatta insan yapmaya çalıştığı bilinir.

-Aynı tarihte, Cahız, gelgitin Ay' ın çekme ve itme gücünden kaynaklandığını ileri sürdü.

-Ömer bin Rusteh, 9. yüzyıl da dünyanın

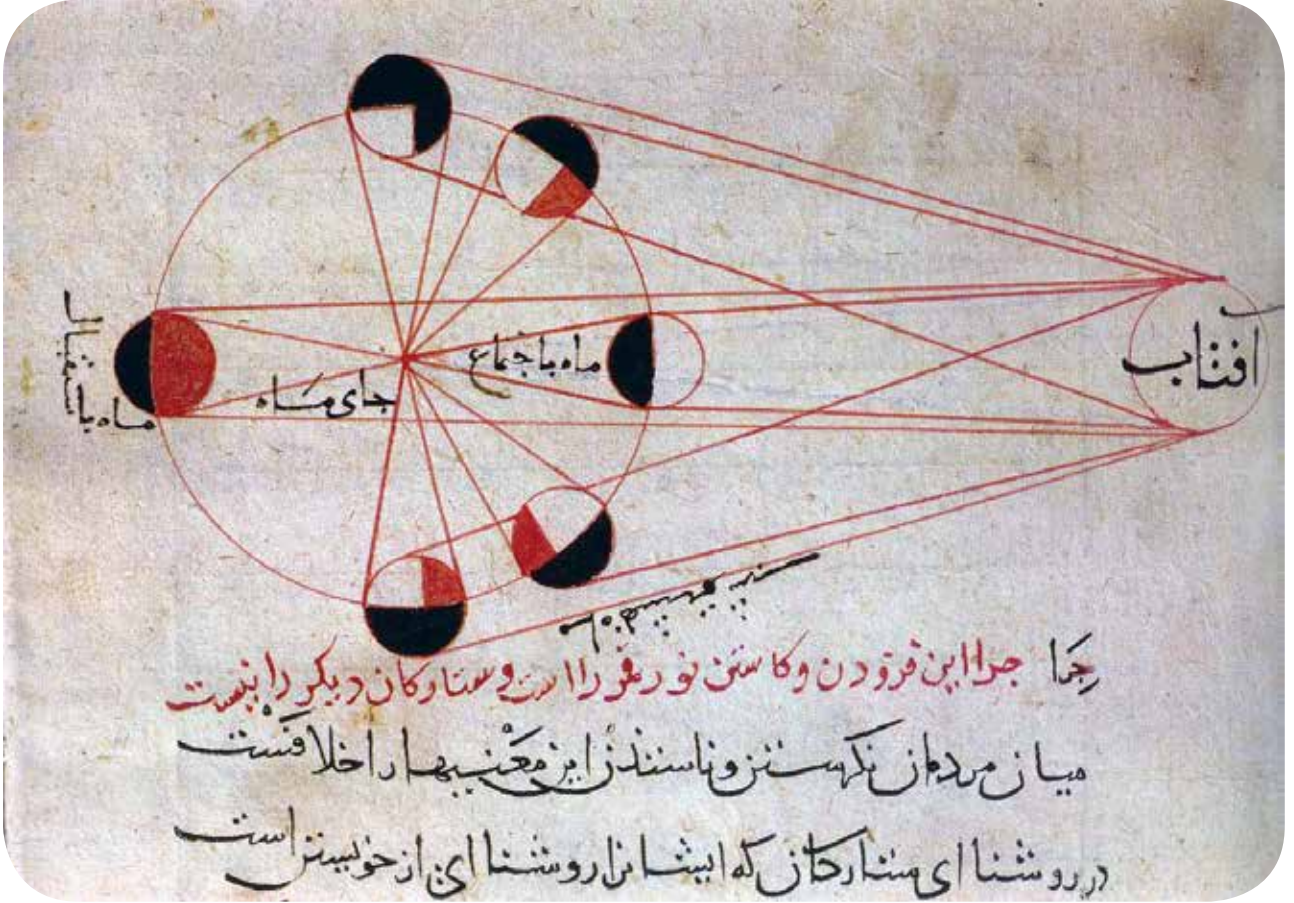
evrenin herhangi bir yerinde bulunduğunu ve Dünyanın döndüğünü savunarak bir tür Güneş merkezli evren modelinin temellerini atmıştır. Daha sonra Ibn Cerir de bu görüşü savunarak bu esasa göre çalışan usturlab (astrolab) geliştirmişlerdir.

-Sabit bin Kurra, Pisagor teoremini her tür üçgen için genelleştirdi. Ancak bu teorem bir 17. yüzyıl Avrupa matematikçisi John Wallis' e atfedilir.

-Cahız, bir tür evrim düşüncesi (tekamül) ortaya atarak, modern evrim teorilerine esin kaynağı olmuştur (Wiedeman).

-Harezmi, dünyanın çevresini 41 m hatayla doğru ölçebilmiştir (Hobson).

-İlk üniversite el-Qarawiyin Fas' ta 841' de Fatıma el-Fihri tarafından kurulmuştur. el-Ezher 972' de Mısır' da kurulmuştur. Ne yazık ki bu onur da Bologna' ya verilmiştir.

10. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

Razi, kendisine kadar otorite sayılan ünlü Helenistik dönem tıp bilgini Galen'e en ciddi eleştirileri getiren Kuşkular kitabını yazmıştır.

-Dönemin tartışmasız en büyük tıp bilgini olan Razi, kitaplarıyla Batı düşüncesini derinden etkilemiştir.

-Razi optik alanında da öncü çalışmalar yapmıştır. Işığın düşmesiyle göz bebeklerinin daraldığını söyleyen ilk kişidir. Yine görme olayını açıklarken Öklid ve Galen teorilerini çürütmüştür.

-Dineveri'nin Bitkiler Kitabı Aristoteles ve Dioscorides' in botanik çalışmalarını aşmıştır. Bu kitapta bitkilerin sadece faydaları değil, yapıları, fizyolojilerinin yanı sıra gelişmiş bir terminoloji kullanılmıştır.

-Buzcani, Ayın Güneşin çekimine bağlı olarak gösterdiği düzensiz hareketlerinden ilk bahseden kişidir. Bu keşif, Tycho Brahe'ye atfedilmiştir.

-10. yüzyılda yazılan iki önemli bilim tarihi kitabı da anılmalıdır: İbn Nedim' in Fihristi ve Endülüslü Süleyman bin Hasan' ın Tıp Tarihi.

Bu yüzyılda Cordoba' da 600 bini aşkın kitap içeren kütüphaneler ortaya çıkmıştır.

-Arap sayıları (gerçekte Hint rakamları-El-erkam-el Hindiyye), 10. yüzyılda -Harezmi vasıtasıyla- Endülüs' ten Batı dünyasına geçerek Batı matematiğini derinden etkilemiştir. Çünkü Roma rakamları iyi bir matematik için elverişsizdi. Araplar, ebced rakamlar rakamlarını 8. asırda değiştirmişlerdi.

-Vakti, yükselti ve derinlikleri ölçen ilk usturlab (Astrolab) İsfahan'da üretilmiştir. Usturlablar, gerçek bir İslam medeniyeti üretimleridir (İbni Halef, 10. yy).

-Matematik formüllerinde bilinmeyen yerine kullanılan X kelimesi Arapça'dan İspanyolca'ya oradan da tüm dillere geçmiştir.

11. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-Biruni, matematiksel coğrafyayı bağımsız bir disiplin haline getiren ilk bilgidir.

-İbni Heysem (Al-Hazen) 12. yüzyılda Latinceye çevrilen anıtsal eseri Kitab-ı Menazir Avrupa' nın büyük matematikçilerini 19. yüzyıla kadar meşgul etmiştir. İterasyon terasyon

ve sonsuz küçükler küçükler hesabının mucidi sayılır. Göz-ışın kuramını tıpkı öncülleri gibi reddederek kendi düşüncesini deneysel ve matematiksel olarak temellendirmiştir.

Galile'ye atfedilen Deneysel Bilimlerin Babası ünvanının Heysem'e atfedilmesi gerektiği söylenir (Schipperges ve Schramm).

-Işığın hızının sonlu olduğu fikri ilk kez Heysem'le ortaya çıkar. Işığın yansımaları, kırılması gibi konularda modern düşünürlere esin kaynağı olmuştur. Fermat prensibini ilk ifade eden kişi O dur. Sadece Snell kanununu bulamamıştır. Çünkü sinüsleri değil, kirişleri kullanmıştır. Karanlık odayı (camera obscura) ilk kullanan kişidir.

-Momentum (el-hareket el kuvve) kavramını ilk teklif eden kişi de O dur. Atmosferin kalınlığını ilk ölçme girişimi Onun tarafından olmuştur ve 16 km bulmuştur (troposfer).

-İbni Sina, Razi'den sonra klasik tıp anlayışını yıkan ikinci büyük İslam bilginidir. Kanun (Canon) ve Kitab-ı Şifa gibi kitapları tartışmasız onu 18. yüzyıla kadar otorite yapmıştır. Kitab-ı Şifa'nın çoğu bölümleri Latinceye çevrildikten sonra yüzyıllarca Aristoteles'in eserleri olarak görülmüştür.

-İbni Sina ve İbni Heysem, serbest düşen bir cismin hızlanmasının onun kütlesiyle ilişkili olmadığını ve iki cismin birbirlerini kütleleriyle doğru aralarındaki uzaklıkla ters orantılı olarak çektiklerini söyler.

-Narkozun ilk kullanımının 11 yüzyılda İslam dünyasında ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Hirschberg).

-Bağdat'da kurulan Nizamiye medresele-ri, döneminin en gelişmiş üniversiteleri olup daha sonra Avrupa'da kurulan üniversitelere esin kaynağı olmuştur. Napoli (1224), Padua (1222), Paris (1219), Toulouse (1229) gibi.

12. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-Hazini, Mizan el-Hikme adını verdiği Bilgelik terazisiyle Biruni'nin teklif ettiği (Kitab- el Cevahir

kitabında) yöntemi daha da geliştirerek hata oranı 1/60000 olan bir hassas ölçüm aleti geliştirmiştir. Suyun özgül ağırlığının sıcaklığına bağlı olduğuna değinen ilk kişidir.

-Daha önce ancak yarım saati gösteren su

saatleri yapıyorken Hazini, ilk kez dakikalara veren saati icat etmiştir.

-Biruni geliştirdiği bir tür usturlab ile dağları ve derinlikleri ölçmedeki yeteneği ile jeodezinin

kurucusu olarak anılır. Biruni der ki: "Bizim, kayalardaki kayıtlara ve geçmişten kalan izlere çok uzun zaman önce ve bilinmeyen sıcak ve soğuk şartlarda meydana gelmiş olan değişiklikleri tespit etmek üzere başvurmamız gerekir."

-İdrisi'nin çizmiş olduğu haritalar, Batlamyus haritalarının çok üzerinde döneminin en iyi coğrafi eserleridir. Bu çağ, Magripten Çin'e kadar uzanmış bölgede seyahat eden İbn Battuta gibi seyyahlar çağıydı.

-Bu dönemde dönemde savaş aletleri aletleri üzerinde üzerinde de çalışmalar yapılmış, dev yay ve oklar (tataroku), mancınıklar ve batutlu silahlar geliştirilmiştir.

-Kesir çizgisi ilk kez 12 yüzyılda el-Hassar tarafından kullanıldı.

-Sühreverdi, Aristocu evren modelini alaşağı ederek, ayaltı ve ayüstü evren ayırımını kaldırdı, her iki alemin de aynı fizik kurallarına göre yönetildiğini iddia etti.

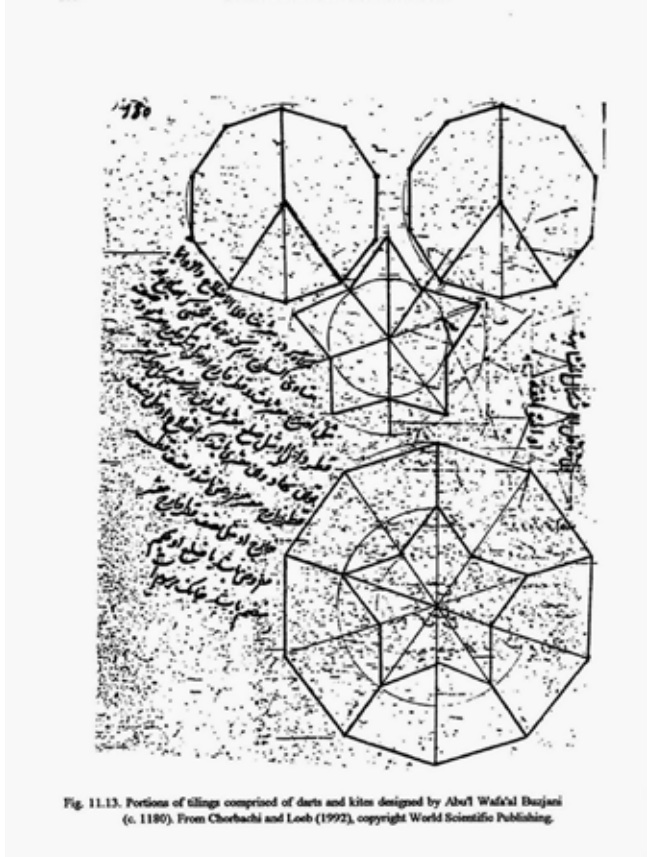

Fig. 11.13. Portions of tilings comprised of darts and kites designed by Abu'l Waf' al-Buzjani (c. 1180). From Chorbachi and Loeb (1992), copyright World Scientific Publishing.

13. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-Bu yüzyılın bazı bilim tarihçileri tarafından duraklamanın başladığı dönem olarak sunulması bir talihsizliktir. (F Sezgin).

-Merağa'da, Nasrettin el-Tusi tarafından kurulan gözlemevi, kendisinden sonraki Uluğ Bey (Semerkant) ve Takiyeddin (İstanbul) rasathanelerine esin kaynağı olmuştur. Burada Çin'den gelen astronomlar dahi bulunmaktadır. Takiyeddin kırımlar hesabı yerine trigonometriyi ve sinüsler hesabını kullanarak daha sağlıklı ölçümler yapabilmektedir.

-Yine Hayyam ve Tusi, Öklitçi (düz) olmayan geometriden ilk bahseden kişilerdir.

-Tusi, trigonometriyi kuran kişidir. El-Hasip ve Ebu Vefa, tanjantları ilk kullanan kişilerdir.

-İbn Nefs küçük kan dolaşımını bulan ve kılcal damarlardan ilk bahseden kişidir (Leclerc). Bu keşif uzun yıllardır 16 yüzyıl Avusturyalı bilimci Miguel Servetus' a atfedilmiştir.

-İbn Baytar, İlaçlar Kitabında 1400 ilacın listesini verdi. Bu eser farmakolojideki ilk ciddi eserdir ve hem İslam hem de Batı tıbbını derinden etkilemiştir.

-Bagdadi, insan kafatasının çene altından bağlı iki parçadan bağlı olduğunu söyleyen Galen' den farklı olarak yekpare yapısını ortaya koymuştur.

-Barutun İslam dünyasına muhtemelen Çin'den geldiğini söyleyebiliriz. Ancak barutun harekete geçiren gücü ve ateşli silahların yapımında kullanılmasının İslam dünyasında başladığı söylenir. Öyle ki ilk top yapımı 13. yüzyılda Haçlı seferlerinde İslam ordusu tarafından kullanılmıştır. Haçlı seferlerinde Avrupalılar tarafından alınan diğer şeyler arasında pusula, sabun, kahve, halı, deodorant, diş macunu vs. de vardır.

-Marakuşi 'nin matematiksel coğrafya adlı kitabı, yalnız İslam dünyasında değil bütün dünyada matematiksel coğrafyaya yapılan en büyük katkıdır (G. Sarton).

14. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-Bütün politik fırtınalara rağmen bu yy' da İslam dünyası bilimsel dinamizmini kaybetmemiştir.

-Hasan el-Farisi ve Kutbettin Şirazi, gök-

kuşağının açıklamasına ulaşmışlardır. Farisi, gökkuşağına güneş ışığının havadaki havadaki yağmur damlaları tarafından saçılmasıyla açıklar. Bu sonuca, ışığın cam ve kaya kristallerinden kırılması olayını gözleyerek ulaşır.

-Gözbebeğinin yapısı hakkındaki ilk bilgiler Farisi'den gelir. Farisinin bu sonuçları şaşırtıcı bir biçimde 14.yüzyıl bilgini Freibergli Deitrich'e atfedilir ve Ortaçağ Avrupa'sının en büyük keşfi olarak tanıtılır.

-Bu yüzyılda veba hakkında yazılan (teşhis-tedavi) eserler Avrupa'da 16 yüzyılda yazılanlardan çok daha ileri seviyededir (Meyerohof).

-İslam tıbbında ilginç bir konu da, gelişmiş tıp birikimine rağmen insan kadavraları üzerinde diseksiyona izin verilmemesidir. Bu eşrefi mahlukata saygısızlık olarak görüldü. Ancak, cerrahi müdahale yaygın olarak kullanıldı. Mesela Endülüslü Hekim Zehravi, bazı cerrahi aletleri geliştirmiş bunlarla ameliyatlar yapmıştır.

-Hıfzısıhha çok önemsenmiş, bu bağlamda kan alma (hacamat) ilk kez İslam dünyasında uygulanmıştır.

-Merağa okulu astronomlarından İbn Şatir, yaklaşık 150 yıl sonra Kopernik tarafından ileri sürülen ve Avrupa'da bilimsel devrime yol açan Helisentrik modele esin kaynağı olmuştur. Kopernik'in İbn Şatir' in modelini ödünç aldığı söylenir (N Swerdlow, J M Hobson)

-Sosyal bilimler alanında da bu yy, çok önemli bir şahsiyet yetiştirmiştir. İbni Haldun, pekçok Batılı bilim adamı tarafından sosyoloji ve tarih felsefesinin kurucusu olarak kabul edilir.

15. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-15. yüzyıl, hala bilimsel ve düşünsel dinamizmin sürdüğü bir yüzyıldır.

-El-Kaşi 15. yüzyılda π sayısını 17. ondalığa kadar hesaplayabilmişti. Oysa 17. yüzyılda Viète ve Roomen en fazla 15. ondalığa varabilmişlerdi.

-Ümit burnunu ilk Vasco da Gama mı keşfetti? Yoksa Portekiz'den çıkmış bu seyyahı Hindistan' a götüren İbni Macid'in haritaları ve yol göstericiliği midir? Ümit burnunu ilk kez

Çinliler daha sonra da İslam coğrafyacıları do-
laşmıştır. İbn Macit bu yüzyılda Ümit Burnu ve
Ceberitarık'ı geçerek Akdeniz'e ulaşmıştır.

-Marco Polo, Magellan ve Vasco da Gama
gibi seyyahların belki de yaptıkları en önemli
şey, seyahat ettikleri yerlerden kendi ülkeleri-
ne haritalar ve önemli dökümanlar getirmeleri
olarak görülmelidir.

16. YÜZYIL İSLAM DÜNYASINDA BİLİM

-16. yüzyıl İslam dünyasında yapılan çalış-
malardan belki de en önemlisi Takıyeddin Ma-
ruf er-Rasad tarafından kurulmuş olan İstanbul
Gözlemevi ve burada yapılan çalışmalardır
(1575-1580). Sultan III. Murat tarafından yap-
tırılan bu rasathanede daha önceki büyüklük
ve yetenekte gözlem aletleri kullanılarak, pek
çok gözlemde bulunulmuş ve pek çok astron-
mik değer düzeltilmiştir. Kısa ömürlü bu gözle-
mevinin yıkılışı, Türk İslam biliminin de yıkılışı-
yla paralellik arzemiştir.

-Buradan kurtarılan pek çok aletin Tycho
Brahe ve Kepler tarafından edinildiği /esinlen-
diği ve kullanıldığı anlaşılmaktadır.

-Bu dönem biliminin seviyesini gösteren en
önemli gelişmelerden biri de Piri Reis (ö.1554)
haritası ve Bahriyye isimli eseridir. Haritaların
kalitesi bugün bile pek çok bilim adamını et-
kileyecek biçimde şaşırtıcıdır. Bu harita Ameri-

ka kıtasının doğu sahillerini veren ilk haritadır.
Amerikanın keşfinden bu kadar kısa bir süre
içinde hazırlanan bu harita daha çok araştırıl-
maya muhtaçtır.

-Molla Sadra evrenin üç uzay bir zaman bo-
yutuna sahip olduğunu söyleyen ilk kişidir.

-Halen daha araştırılmaya muhtaç binlerce
Arapça kitap vardır (Schipperges).

OSMANLIDA BİLİM

-Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan İstanbul
Gözlemevi'nin (Dar el-Rasad el-Cedid, Topha-
ne, 1575-1580) yıkılışına kadar geçen birinci
dönemde, bilimsel araştırmalar Selçuklular
aracılığıyla İslâmî birikimden aktarılan gele-
neksel kuramlar çerçevesinde yürütülmüşken,
İstanbul Gözlemevi'nin yıkılışından Türkiye
Devleti'nin kuruluşuna kadar geçen ikinci dö-
nemde, başta matematik, astronomi, coğrafya,
tıp ve mühendislik alanları olmak üzere Ba-
tı'dan aktarılan yeni kuramlara dayandırılmıştır.

-İslam dünyasının düşünsel dinamizmini
yitirmeye başladığı 14. yüzyıl, Osmanlı me-
deniyetinin ortaya çıktığı döneme karşılık gel-
diğinden bu Osmanlı için büyük bir talihsizlik
olmuştur. Bu sonuç, yalnızca modern Türkiye'yi
değil tarihsel hinterlandını da etkilemiştir (Bal-
kanlar, Ortadoğu, Kuzey Afrika).

-Bizans, Selçuklu ve Orta Asya (Semerkant,
Buhara) birikimine ilaveten, Osmanlı bilimine

bilimine belki de en büyük katkıyı Almanya ve Fransa' dan kovulan Yahudilerle (1394), Granada' nın düşmesiyle (1492) Balkanlara, İstanbul'a ve Mısır'a yerleştirilen ve çoğu sonradan müslüman olan Yahudiler yapmıştır. Musa Calinus, Musa Hamun, Abdusselam el-Mühtedi, İlyas bin Abram ve Koca Davud bunlardan biridir.

Özellikle tıp alanında alim olan bu kişiler, pekçok kıymetli eseri Osmanlı sultanlarına ithaf etmişler ve birçok öğrenci yetiştirmişlerdir.

-Macar Urban, İstanbul' un fethine kadar Bizans' ın top dökümcüsü iken kuşatma esnasında saf değiştirerek Fatih' in kullandığı büyük topu dökmüştür. Hodgson, Osmanlı İmparatorluğunu "barut imparatorluğu" olarak adlandırırken kastettiği şey Türklerin üstün ateşli silah gücüydü.

-Osmanlı ve Batı biliminin batı lehine arasının açıldığını ilk fark eden Hacı Halife (Kapı Çelebi) olmuştur (1658). Ancak batı bilimi kendi toprakları dışında ilk etkide bulunduğu yer yine Osmanlıdır. Bu da Osmanlıların yeniliklerden haberdar olmalarını sağlamıştır.

-Ancak 17. yüzyıla kadar hakim düşünce yine de Osmanlı biliminin Batı bilimine üstün olduğu yönündedir. Zigetvarlı İbrahim Efendi, zamanın başmüneccimi Mehmet Çelebi'ye yeni helisentrik evren modelinden bahsettiğinde başmüneccimin cevabı çok ilginç olmuştur: "Frenklerin buna benzer fodullukları çoktur." Ancak helisentrik model Avrupa'da olduğu gibi din adamlarının tepkisini çekmemiş -dini nas olmaması sebebiyle-, teknik bir mesele olarak görülmüş ve kabulü sancılı olmamıştır.

İbrahim Hakkı da küçük kütleli dünyanın güneş etrafında dönmesinin daha mantıklı olacağını savunur (1750).

-Batı tarzı bilim kurumlarının oluşması Tanzimat'tan (1839) önce başlamış olup Mühendisane (1793), Tıbbiye (1827) ve Harbiye (1834) bu amaçlarla açılmıştır. II Mahmud döneminde Osmanlı ilk kez Batı'ya öğrenci göndermeye

başlamıştır.

"Gerilemenin Sebepleri"

16. yüzyılda bilimsel üstünlük Batı ve İslam dünyası arasında belirsiz iken, 17. yüzyıl, artık İslam biliminin duraklama ve gerilemeye başladığı ve ibrenin Batı'ya döndüğü döneme karşılık gelir.

-İslam dünyasında bilimsel düşüncenin gerilemesi ise felsefe geleneğinin mahkum edilmesiyle açıklanır (Gazzali).

13. asırda (1216-1258) İslam dünyasına dönük olarak geliştirilen Moğol saldırıları İslam medeniyeti üzerinde büyük etkiler yapmıştır, pek çok bilim merkezi yerle bir edilmiştir (G Sarton).

-1095-1291 yılları arasında Haçlı seferleri adıyla bilinen ve bazen yenilgi bazen de zaferle sonuçlanan bu 8 savaşta İslam dünyası ciddi yaralar almış, Batı dünyası ise pek çok şey kazanmıştır.

-11. yüzyılda İspanya'da geri çekilmeler başlamış ve Endülüs medeniyeti bir daha geri dönmemecesine 1492' de son bulmuştur. Endülüs bilim merkezleri Hıristiyan Batı'ya geçmiştir.

-İstanbul' un fethi ve Amerika' nın ve diğer coğrafi bölgelerin keşfi de Batı' nın güçlenmesine zemin hazırlamıştır.

Sonuç olarak İslami tarzda bilimin yaşadığı serüveni İbn Haldun'un şu sözü çok güzel açıklar. " Medeniyetler canlı organizmalar gibi doğar büyür ve ölürler.

Kaynaklar

COŞKUN C.(2008). Antikiteden rönesansa İslam dünyasında bilim. Erzurum

İsmail İkbâl EKİCİ

İSLAM ve BATI

Müslüman toplumlar ile Batılı toplumların (Hristiyanlar, Yahudiler ve yakın dönemde Avrupa'nın temsilcisi olduğu geleneğin savunucuları) tarih içinde farklı şekilde gelişen ilişkileri herkesin yaptığı gibi devletler bakış açısından siyasi bir şekilde değerlendirmek yerine öznesinin insan olduğu bir çalışmadır az sonra okuyacağınız. Bu ilişkilerin başlama orijini olarak ise Hz.Muhammed(-sav) ile Rahip Bahira'nın Şam ticaret yolu(ki o sıralarda Bizans Suriye'nin hakimidir) üzerinde karşılaşmalarıdır.Bu vakıada dikkat edilmesi gereken Rahip Bahira'nın peygamberimiz(sav)'in peygamberliğini öngören ilk kişi olmasıdır.Yine peygamberimize ilk vahiy indiğinde danıştığı kişi de Varaka bin Nevfel'dir.O da Kitab-ı Mukaddes ve İncil hakkında bilgi sahibidir.İslamın ilk muhacirleri de bir Hristiyan'ın Habeş Necaşisi Ashame'nin ülkesine gitmişlerdi.

Peygamberimiz(sav) Medine'ye hicret ettiğinde ise Medine'de etkin ve fazla bir Yahudi nüfus vardı ve bunu yanında henüz Müslüman olmayan Araplar da Medine'de oturuyorlardı. Medine Sözleşmesi ile Peygamberimiz(sav) hem şehirde lider konuma yükselecekti hem de şehirdeki farklı grupların belli teminatları olacaktır.Ancak ilerleyen yıllarda Yahudiler anlaşmaya uymayacaklardı ve Medine'den sınırdışı edileceklerdi.

İslam tarihinde elçiler senesi olarak bilinen sene içerisinde Bizans İmparatoru Herakliyus'a da islama davet mektubu gönderildi ancak imparator Müslüman olmayı kabul etmedi.Bizanslılar artık Müslümanların bölgede etkin bir güç teşkil edeceklerini anlamışlardı.Suriye'de Müslümanlar ve Gassani Arapları arasındaki mücadeleden dolayı Bizans ve Müslümanlar arasında gerçekleşen ilk savaş ise Mute Savaşı'dır.Bundan sonra ise Suriye'nin nüfusunun Arap olması vesilesi ile islam o bölgede yayılma imkanı bulacaktı.

Hz.Ömer'in hilafeti dönemine geldiğimizde ise Kudüs'ün fethedildiğini görürüz.Burada aklımıza islamın bu bölgelerde nasıl kolayca tutunabildiği sorusu gelebilir bu sorunun cevabını Hz.Ömer'in hayatından bir örnekle cevaplayabiliriz: Hz.Ömer Kudüs'e fatih olarak girdiğinde başpiskoposu kilisesinde ziyaret eder o sırada namaz vakti girer ve halife başpiskoposdan namaz kılacağı bir yer göstermesini ister.Başpiskopos ise namazı kilisede kılabileceğini söyler. Hz.Ömer ise bunun üzerine şöyle der:Ben burada namaz kılırsam ileride Müslümanlar Ömer burada namaz kılmıştı deyip bu kilisenin yerine cami yaparlar.Ben en iyisi namazımı başka bir yerde kılayım.Bu gün durum Hz.Ömer'in dediği gibidir gerçekten onun namaz kıldığı yerde Hz.Ömer Mescidi bulunmaktadır.Bu davranış ile

Haçlıların Kudüs'ü ele geçirdiklerinde yaptıkları kıyaslanabilir mi acaba?

Burada dikkat etmemiz gereken mesele şudur:Müslümanların ilişkide olduğu toplumlar şuanki Avrupa'nın önemli ülkelerinin bulunduğu Kıta Avrupası'nda yaşayan toplumlar değildir.Yabancılar henüz doğudadır.

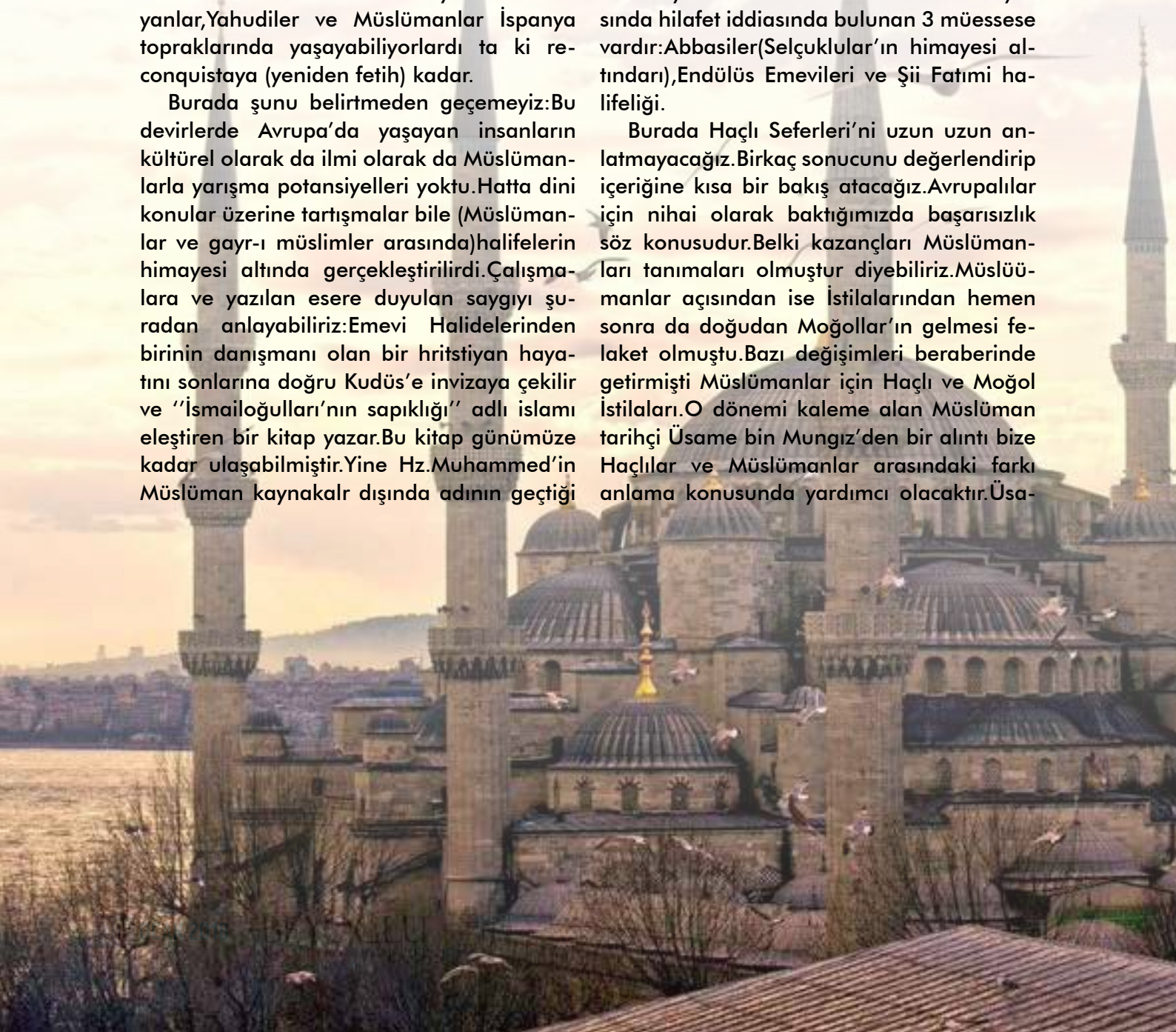
Emeviler'in hilafeti zamanında Mervan'ın oğullarının döneminde sınırlar İspanya'ya kadar uzanmış İspanya'yı da içine almıştır. Bu geniş sınırlara rağmen kültürel etkileşim fazla değildir.Abbasiler devrinde ise etkileşim fazlalaşacaktı.Bağdad'da gayr-ı müslimler dar-ül hikme denilen tercüme ve eğitim kuruluşlarında etkin rol üstlenmişlerdir.Yine halifelerin saraylarında da görev almışlardır. Aynı zaman aralığında İspanya'da ise Emeviler'in kalıntıları hüküm sürüyordu. Hristiyanlar,Yahudiler ve Müslümanlar İspanya topraklarında yaşayabiliyorlardı ta ki reconquistaya (yeniden fetih) kadar.

Burada şunu belirtmeden geçemeyiz:Bu devirlerde Avrupa'da yaşayan insanların kültürel olarak da ilmi olarak da Müslümanlarla yarışma potansiyelleri yoktu.Hatta dini konular üzerine tartışmalar bile (Müslümanlar ve gayr-ı müslimler arasında)halifelerin himayesi altında gerçekleştirilirdi.Çalışmalara ve yazılan esere duyulan saygıyı şuradan anlayabiliriz:Emevi Halidelerinden birinin danışmanı olan bir hristiyan hayatını sonlarına doğru Kudüs'e invizaya çekilir ve "İsmailoğulları'nın sapıklığı" adlı islami eleştiren bir kitap yazar.Bu kitap günümüze kadar ulaşabilmiştir.Yine Hz.Muhammed'in Müslüman kaynaklar dışında adının geçtiği

ilk eser bir Ermeni tarihçiye aittir. Buradan vardığımız sonuç Haçlı Savaşları'nın da nasıl organize edildiğini bize gösterir:Müslümanları sapkınlıkla kafirlikle suçlamak dışında hiçbir iddiası olmayan bağınaz insanların gerçekleştirdikleri savaşlardır bunlar.

Haçlı Seferleri'ni anlatırken çoğunlukla yaptığımız bir hatayı yapmamaya çalışacağız.Haçlı Seferleri sırasında Müslüman dünyanın durumu hep görmezden gelinir:Mısır,Kuzey Afrikave İspanya hariç Müslüman topraklarının hakimi Selçuklulardır.Ancak bu hakimiyet tek elde toplanan merkezi bir yönetim olmaktan uzak olup atabeylerin başlarına buyruk hareketlerinden oluşan bir hakimiyettir.Bu bölünmüşlükül Avrupa'dan gelen Haçlıları'nın çok ama çok işine yarayacaktır.Aynı zamanda bu sırada islam dünyasında hilafet iddiasında bulunan 3 müessese vardır:Abbasiler(Selçuklular'ın himayesi altındarı),Endülüs Emevileri ve Şii Fatimi halifeliği.

Burada Haçlı Seferleri'ni uzun uzun anlatmayacağız.Birkaç sonucunu değerlendirip içeriğine kısa bir bakış atacağız.Avrupalılar için nihai olarak baktığımızda başarısızlık söz konusudur.Belki kazançları Müslümanları tanımaları olmuştur diyebiliriz.Müslümanlar açısından ise İstilalarından hemen sonra da doğudan Moğollar'ın gelmesi felaket olmuştu.Bazı değişimleri beraberinde getirmişti Müslümanlar için Haçlı ve Moğol İstilaları.O dönemi kaleme alan Müslüman tarihçi Üsame bin Mungız'den bir alıntı bize Haçlılar ve Müslümanlar arasındaki farkı anlama konusunda yardımcı olacaktır.Üsa-

me şöyle der: Bir gün Kudüs Kralı'nın elçisi amcama (amcası bir şehrin emiridir) geldi ve ondan bir doktor talep etti. Amcam da Kudüs'e Hristiyan bir doktor gönderdi. Doktor erken dönünce kendisine sordum neden bu kadar erken döndüğünü ve bana şöyle cevap verdi: Bana iki hasta gösterdiler. Birinin bacağına çıban vardı diğeri ise bir kadını Avrupa'dan buraya yeni gelmişti ve bu coğrafyaya alışmamıştı. Bacağında çıban olan asker için bir merhem yapacağımı söyledim ve basit bir mesele olduğunu endişelenmemesi gerektiğini ona telkin ettim. Kadına ise bir yemek programı hazırlayacağımı söyledim ve bu onun buraya adapte olmasını kolaylaştıracaktı. Bu sırada Frenkler'in doktoru çıkageldi. Askere bacağına kesilmesi gerektiğini söyledi. Bir şövalye çağırdı ve baltasıyla askerin bacağına kesmesini istedi ancak ameliyat(!) başarısız oldu ve asker kan kaybından öldü. Kadının ise başına şeytan girdiğini söyledi ve saçlarını kesti. Sonrasında ise kafasına haç çizmeye başladı derisini kesiyor ve kestiği yere tuz dolduruyordu bir süre sonra kadın da dayanılmaz acılar içerisinde öldü. Bana artık ihtiyaçları kalmadığını söylediler ve ben de geri döndüm. Üsâme şöyle devam eder: Bu sayede Fremk tıbbı hakkında hiç bilmediğim paha biçilmez bilgiler öğrendim der.

Haçlı ve Moğol istilaları sonrasında hamisi kalmayan Abbasi halifeliği de yıkılır. Abbasi soyundan olup Mısır'a kaçan bir halifenin soyundan halifelik devam eder ancak çok etkili değildir artık halifelik. Haçlı Seferleri'nden sonra hem batıda hem do-

ğuda farklı tecrübeler yaşanmıştı. Doğuda Söğüt'ten büyüyen çınar geniş Müslüman coğrafyasının çoğunluğun tekrardan tek bayrak altında toplayacaktı. Ve halifeliği de üstlerine alacaklardı Osmanlılar. Balkanlar da da hakimiyet kuran Osmanlılar bu bölgeyi uzun süre istikrarlı bir şekilde yönetebilen nadir hatta belki de tek devlet olarak tarihe geçecekti. 1453 yılında ise doğuda kalan Hristiyanlar'ın son kalesi olan İstanbul'u da fethederek gücün zirvesine doğru çıkışına devam edecekti.

Yıllar bu şekilde hızlı hızlı geçerken Müslümanların Avrupa'ya olan üstünlüğü yavaş yavaş kaybolmaya başladı. Zamanla da Avrupalı sömürgeciler Müslüman topraklarını sömürgeleştirmeye başlamışlardı. Avrupalılar için Avrupa'nın yaşadığı serüven eşitlik, insan hakları ve adalet gibi sözcüklerle anlatılabilir ancak olay Müslümanlar açısından gayr-ı müslim askerlerin Müslümanların topraklarına ayak basmaları şeklinde anlaşılacaktı. Zamanla sömürgecilik dalagasına karşı direnen Osmanlı Devleti de zayıflayıp yıkılıyordu. Bundan sonra ise Müslümanların topraklarının %87'sinden fazlası bir süreliğine Müslümanlar tarafından yönetilemeyecekti.

1948 yılında bir de coğrafyamızda İsrail Devletinin kurulması ile olayların bizim için Haçlı Seferleri'nden pek de bir farkı kalmayacaktı.

Burak Selim ALİREİSOĞLU

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI

İslam Konferansı Örgütü, 21 Ağustos 1969 tarihinde İsrail'in işgali altında bulunan Kudüs'teki, Al-Aksa Mescidinin Dennis Michael Rohan adında Avustralyalı bir Hristiyan tarafından 21 Ağustos 1969 tarihinde kundaklanması hadisesinden sonra, 22-25 Eylül 1969 tarihlerinde Rabat'ta ilk kez düzenlenen İslam Zirve Konferansında alınan bir kararla kurulmuştur. Örgütün ismi 2011 Haziran ayında Astana'da düzenlenen 38. Dışişleri Bakanları Konseyi'nde İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) olarak değiştirilmiştir.

İslam İşbirliği Teşkilatı Arapça, Fransızca ve İngilizce olmak üzere üç resmi dile sahiptir. 57 devletten oluşan Teşkilat Dünya'da Birleşmiş Milletlerden sonraki en büyük uluslararası teşkilattır. Bu 57 ülkeden biri

olan Suriye Arap Cumhuriyeti'nin üyeliği süresiz olarak dondurulmuştur. Teşkilatta ağırlığı olan üç devlet vardı, bunlar Suudi Arabistan, İran ve Türkiye'dir. Kurulduğu ilk günden beri yaptığı en iyi çalışmalar ekonomi alanındadır. Daha 2. Zirvesinde İslami kalkınma bankası kurulmasına karar verilen teşkilat ne kadar Mescid-i Aksa'nın yakılma hadisesinden sonra kurulmuş olsa da asıl gayesinin devletler arası kültürel ve ekonomik işbirliği olduğunu gerçekleştirmiş olduğu projelerle sık sık tebriiz etmektedir.

İslam İşbirliği Teşkilatı'nın bu seneki zirvesinde, Cidde'nin ancak Kudüs işgalden kurtulana kadar teşkilatın merkezi olarak kalacağını kararını alması, belki de kuruluşundan bu güne Kudüs için ve Ümmet için

aldığı en önemli karardır. Bu karar, ne kadar İslam ülkelerinin Kudüs'ün tahrihi için can attığını gösterse de bir o kadar da ülkelerin çaresizliğini göstermektedir. Düşünün ki siz Birleşmiş Milletlerden sonra Dünyanın en büyük teşkilatı olacaksınız ve bırakın ilk kıblenizi kurtarmak için fiili bir adım atmaya karar çıkarırken bile Siyonistlerin işgali diymeyeceksiniz.

Sizin üye devletlerinizden birinde iç savaş çıkacak ve siz askeri bir operasyon yapamayacaksınız, ama konuyla alakalı alakasız diğer ülkeler istedikleri gibi sizin üye devletinizde dört nala at koşturacak. Bu da ne kadar aciz bir durumda olduğumuzu gösterir. Zaten en büyük komünist devletin gözetimliğinde bulunduğu bir teşkilattan da bu beklenirdi. Tabi önemli sıkıntılarımızdan biri de yönetici eksikliğimizden kaynaklanmaktadır. Kaht-ı rical sorununu yıllardır karşılaştığımız bir sıkıntı. Öyle ki

2005 yılından 2014 yılına kadar teşkilatın genel sekreterliğini Ekmeleddin İhsanoğlu yapmıştır. Genel olarak Teşkilatın günlük hadiseleri kınamaktan başka yaptığı bir fiil yoktur. Aslında bunu en önemli sebebi teşkilatımızda oylama olmamasıdır. 'Biz İslam ülkeleriyiz ve bir karar aldığımız zaman hepimiz bu konu üzerinde mutabık oluruz' düşüncesiyle ilerleyen(!) kuruluşumuz bu sebeple karar alamamaktadır çünkü çoğu zaman bütün ülkeler bir konu üzerinde mutabık kalmamaktadır. Dönem başkanlığını ülkemizin üstlenmesinin ardından 2025 hedefleri oluşturulmuştur. Ne olursa olsun bu teşkilat bizim teşkilatımızdır. Bu teşkilatı yüceltecek olan da biziz daha çok yerecek de biziz. Dileriz rabbimizden teşkilatımızın kağıt üzerindeki hedeflerini gerçek hayatta tahkik ederiz ve gerçek bir teşkilat nasıl oluyormuş cümle-i aleme gösteririz.

Mehmet Rüçhan ORTAYATIRTMACI

“

İslam İşbirliği Teşkilatı
Arapça, Fransızca ve İn-
gilizce olmak üzere üç
resmi dile sahiptir. 57
devletten oluşan Teşkilat
Dünyada Birleşmiş
Milletlerden sonraki
en büyük uluslararası
teşkilattır.

“

İslam İşbirliği
Teşkilatı'nın bu seneki
zirvesinde, Cidde'nin
ancak Kudüs işğalden
kurtulana kadar
teşkilatın merkezi
olarak kalacağıının
kararını alması, belki de
kuruluşundan bu güne
Kudüs için ve Ümmet
için aldığı en önemli
karardır.

L'ISLAM

İslamofobi, kelime anlamı olarak "İslam korkusu" demektir. Müslümanlara karşı nefret, düşmanlık, kin beslemektir.

Tarihi kökleri İspanya'da Endülüs'ün Müslümanlar tarafından fethedilmesine kadar iner. Haçlı seferlerine asker devşirmek isteyen kilise mensuplarının yaptığı propagandalar halkta İslam'a karşı bir önyargı oluşturmuştur. İslamofobinin etkisi Müslümanlar ve Hristiyanların ilişkilerinin gelişmesi ve birbirlerini daha iyi tanımalarıyla azalmıştı. Fakat bu durumdan rahatsız olan bazı liderler ve Dünya ekonomisi ya da politikası üzerinde söz sahibi olan bazı şahıslar farklı yolları kullanarak İslam düşmanlığını bir kez daha insanların kalbine yerleştirmiştir. Farklı yollardan kastedilen ise medya, film sektörü ve kitap sektörüdür. Neden bu sektörler diye sorgulayacak olursak da bulacağımız cevap insanlara ulaşmanın en kolay yollarının bu sektörler olduğudur. İnsanların İslam hakkında pek çok fikri olmaması da medyada duyup gördüklerine inanmalarını kolaylaştırmıştır.

Çoğu yabancı haber kanallarının Müslümanlar tarafından yapılan bir terör saldırısı hakkında diğer terör saldırılarına göre çok daha fazla üstünde durması ve daha abartılı bir şekilde haberi sunması medyanın nasıl kullanıldığına bir örnektir. Filmlerdeki ya da kitaplardaki çoğu suçlunun ya da teröristin Müslüman veya Arap olduğunu görebiliriz. Her izledikleri filmde ve okudukları kitapta bu durumu gözlemleyen yabancı insanların kafasında İslam'a karşı kötü bir algı oluşması da kaçınılmaz bir gerçektir. 11 Eylül 2001 tarihinde New York şehrindeki ikiz kulelere yapılan saldırının Usame Bin Ladin'in açıklamasıyla El-Kaide tarafından üstlenilmesi insanlarda ki İslam'a karşı oluşan duvarı daha da güçlendirmiştir. 2009'da kurulan 2013'ten beri Dünya'nın gündemine oturmuş olan IŞİD'in oluşturduğu izlenimin de pek iç açıcı olduğu söylenemez. Etkilerine bakacak olursak Müslümanların islamofobiden çok çektiğini görürüz. Özellikle de İslam ülkeleri dışında yaşayan Müslümanlar günlük hayatlarında bile çok kötü etkilenmektedir. İn-

sanlar hala bir otobüse sakallı ve Müslüman görünümlü bir şahıs bindiğinde tedirginlikle ondan uzaklaşır. Bu da Müslümanların toplumun geri kalanından dışlanması ve soyutlaştırılmasına neden olur. Ne işlerinde yükselebilen ne de sosyal bir gruba katılabilen Müslümanlar yaşamlarında zorluk çekerler. Düşünsenize nereye giderseniz gidin gözler sizin üzerinizde ve herkes sizden uzaklaşıyor. Örnek olarak 11 Eylül sonrası ABD’de konaklayan Müslüman çocukları okula bile gidemediler. Sınıf arkadaşlarının onlara bakış açısı ve davranışlarından rahatsız oldukları için, hatta bazı öğretmenler bile çocukları sadece Müslüman olduğu için kötü not verip sınıfta kalmalarını sağlayıp eğitim görmelerine engel oldukları için. Peki, nasıl islamofobi etkisi azaltılıp sonuç olarak da ortadan kaldırılır? Batı ülkelerinde Yahudi karşıtlığı anlamına gelen antisemitizm destekçisi herhangi bir eylem ya da protesto yapanlar için uygulanan ağır yaptırımların islamofobi dolayısıyla yapılan eylemler içinde uygulanması ve nasıl antisemi-

tizm insanlık suçu olarak görünüyorsa islamofobisinde aynı şekilde yargılanması ilk adım olabilir. Ya da batı medyasının İslam’a karşı biraz daha yumuşaması insanların da İslam’a bakış açısını değiştirebilir. Tabii ki bizim de her şeyi Batı’dan beklemeyip bu sorunun çözümü için uğraşmamız gerekiyor. Bize karşı kullanılan sektörlerde gelişip, yaygınlaşıp insanlara İslam’ın daha doğru ve daha gerçek şeklini anlatmak da bize düşüyor. İslami ülkelerin medya kuruluşlarının yabancı ülkelerde kanal açması batı insanlarına ulaşımı kolaylaştıracaktır. İslam’ı daha iyi anlayıp yaşamamız bile insanlardaki algıyı değiştirmekte çok yararlı olacaktır. Dünyanın her bir tarafına yayılan Müslümanlar İslam’ı yaşayarak ne kadar güzel bir din olduğunu yabancılara gösterirse insanlardaki algı yavaş yavaş kırılacaktır. Bu algı bir kere kırıldı mı dünyanın ne kadar güzel ve barış dolu olabileceğini bir düşünün.

Serdar SEZER

ÇÖL KAPLANI FAHRETTİN PAŞA VE MEDİNE MÜDAFAASI

Birinci Dünya Savaşı'nda sembolleşmiş olan kahraman Seyit Onbaşı ve Çanakkale Cephesi'ni hemen herkes bilir. Ben sizlere ismi pek bilinmeyen Fahrettin Paşa ve askerlerinin Hicaz Cephesi'nde bulunan Medine'nin müdafaasında yaptıkları kahramanlıkları ve çektikleri bazı zorluklardan bahsedeceğim.

Hicaz'da kendine özgü bir yönetim biçimi vardı ve merkezi Mekke idi. Burada bir vali, bir komutan ve bunların üstünde padişah tarafından atanmış bir şerif bulunurdu.

Mekke valisi ve komutanı, Cemal Paşa'ya bölgenin Şerif'i olan Hüseyin'in ikiye bölünmüş olduğunu, uzun süredir İngilizler ile görüşmeler yaptığını, kendisine güvenilmemesi gerektiğini rapor ederler.

Cemal Paşa'nın Kanal Harekati için istediği yardım çağrılarını da türlü taktiklerle oyalayan Şerif Hüseyin isyan hazırlıklarına da başlayınca Cemal Paşa, Enver Paşa ile de görüşerek Medine'nin elde tu-

tulabilmesi için o dönem Suriye'de 12'nci Kolordu Komutanı olan Fahrettin Paşa'yı Medine'de olan biteni anlamak ve gerekeni yapması için görevlendirir. Şerif Hüseyin'in kuşulanmaması için Medine'ye dini bir ziyaret amaçlı ile gidilmiş gibi bir hava verilmesini ister.

Fahrettin Paşa Medine'ye vardığında Şerif Hüseyin hakkında rapor edilenlerin doğru olduğunu görür. Ayrıca gördüğü önemli bir husus daha vardır ve o da şudur ki; Medine ve çevresindeki birkaç yerleşim yerinin dışında kalan yerleşim yerleri artık işbirlikçi asilerin elindedir. Fahrettin Paşa tedbirlerini bu yönde almaya başlar. Başlarda demiryolunu sağlama almayı düşünür gelen yardımların kesilmemesi için. Bu konuda başarılı da olur. Fahrettin Paşa'nın yaptığı bir başka iş ise isyancıların halkı kışkırtmasına karşılık olarak çıkardıkları "El Hicaz" gazetesidir. Gazete özellikle Medine dışındaki kabilelere dağıtılmaya çalışıldı. Ancak yeterli şekilde

dağıtılamadı ve bu da gazetesinin gereken etkiyi göstermesine engel oldu.

Fahrettin Paşa bütün bunlara karşın Medine'yi terk etmemekte kararlıydı. Adımlarını da yine bu doğrultuda atmaya devam etti. Fahrettin Paşa'nın demiryolunu sağlama aldığı az önce belirtmiştik. Ancak daha sonra işler istenildiği gibi gitmez ve Tebuk civarındaki "Ramlet" istasyonu tren geçerken, asilerin yerleştiği bombalarla patlatılır, vagonlar devrilir ve trende bulunan kadın, çocuk, yaşlı yani kim var kim yok hepsi kurşun yağmuruyla tutulur. Bu olay sonucunda Medine'nin dışarıyla yani Osmanlı'yla olan bağlantısı kesilir. Ama Fahrettin Paşa bu olay yaşanmadan önce önemli bir işe imza atmıştır ve o da şudur:

Medine'nin ileri gelenlerinden bir heyet kurmuştur. Bu heyete kutsal emanetleri saydarak tespit ettirmiştir. Bu tespit edilen emanetleri de demiryoluyla İstanbul'a yollamıştır. Bu büyük bir komutan ve ileri

görüşlü bir lider olduğunun kanıtıdır tabii.

Medine’de bulunan askerlerimiz savaşı yalnızca isyancılarla değildi. Savaş aynı zamanda hem sıcakla, hem açlıkla, hem de hastalıkla...

Bu savaş gün geçtikçe çok çetin ve zor bir hal alıyordu. Öyle ki demiryolu kapandığı için ne besin ne de ilaç takviyesi gelebiliyordu. Açık olsa da ne fark ederdi ki. Cepheler ardışına kaybediliyor, devlet her geçen gün uçuruma daha da çok sürekleniyordu...

Askerlerin arasında uyuz hastalığı hiç eksik olmaz, İspanyol nezlesi de kırıp geçirirdi onları. Bunların ilaçları da bulunamazdı elbet. Bu hastalıklar fidanlarımızı birer birer götürdü.

Açlıkla da büyük savaş verildi Medine’de. Besinler yavaş yavaş tükenirken Fahrettin Paşa türlü çareler arıyordu.

Askerlerin günlük gıda istihkakı sürekli azaltılmak zorunda kalınıyordu. Paşa bu durumdan ziyadesiyle rahatsızdı. Askerler Paşa’nın depolattığı kuru hurmalardan yiyorlardı artık. Bu da yeterli gelmemeye başladı bir süre sonra...

Askerler bir yandan da sıcak, kum fırtınaları ile mücadele ediyordu. Sıcak öylesine bunaltıcı, öylesine yoğun ki askerler sıcaktan dolayı bayılıyor, hatta ölenler bile oluyordu. Yine kum fırtınaları da aynı şekilde tahammül edilen cinsten bir şey değildi.

Elbette sıcak ve kum fırtınaları yalnızca askerimizi değil bölge halkını da oldukça rahatsız ediyordu. Bölge halkını daha da fazla rahatsız eden bir şey daha vardı: Çekirgeler...

Çekirgeler sürüler halinde ortaya çıkıyor ve çiftçinin tüm hasatlarını silip süpürüyorlardı.

Yine çekirge sürülerinin ortaya çıktığı günlerin birinde Fahrettin Paşa da bu durumdan haberdardı ve bir anda aklına bir fikir geldi biraz da çaresizlikten...

Fikir şöyleydi:

Çekirgeler toplanacak ve onlardan yemekler yapılacak. Paşa da bunu teşvik etmek için şu sözleri söylemiştir:

“Dün karargah sofrasında çekirge tavası vardı. Arkadaşlarımla beraber pek tatlı yedim ve bunu dil konservesinden daha iyi buldum. Hele zeytinyağı ve limon suyu ile salatası pek nefis oluyor.”

Bu şartlar altında İstanbul’dan sürekli teslim ol çağrıları gelmektedir lakin Paşa’nın bu konudaki tavrı nettir:

“Bu asker Medine’nin enkazı içinde ve nihayet Ravza-i Mutahhara’nın altında kan ve ateşten örülmüş kızıl bir kefenle gömülmedikçe Medine Kalesi’nin burçlarından Türk’ün al bayrağı alınmayacaktır.”

Birinci Dünya Savaşı, Osmanlı ve müttefiklerinin yenilgisiyle sona erer ve Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanır. Mondros Mütarekesinin bir maddesi de Hicaz, Yemen, Suriye Irak, Trablus ve Bingazi’de kalan kuvvetlerin en yakın düşman birliklerine teslim olması hükmünü taşımaktadır. İstanbul hükümeti bu madde hükmüne göre Fahrettin Paşa’dan Medine şehrini tahliye etmesini ister.

Mütareke üzerinden nere-

deyse üç ay geçmiştir. Fahrettin Paşa şartların giderek ağırlaşmasına rağmen şehri teslim etmemekte kararlıdır. Albay ve yarbaylardan oluşan subaylar toplanarak teslim olma kararı alırlar. Gizlice yapılan bir plan neticesinde, silah arkadaşları Fahrettin Paşa’nın üzerine atlayarak ellerini bağlarlar. Böylece Medine Kahramanının en acıklı hazin sonu gelmiş olur.

Fahrettin Paşa İngilizler tarafından esir alınır önce Mısır’a sonra da Malta’ya gönderilir. Malta’da sayım için her gün sabah ve akşam odasından avluya çıkması ve üzerindeki üniformasını çıkarması istenir. Fahrettin Paşa sayım için avluya çıkmaz. Kendisinden üniformasını çıkarmasını isteyen İngiliz yüzbaşıya şu cevabı verir: “Bak yüzbaşı bu üniforma giymeye hak kazandığım günden beri üzerimden çıkmamıştır. Bundan sonra da çıkmayacaktır! Ancak ölüm beni üniformamdan ayırabilir.” İngilizler bir daha Çöl Kaplanı Fahrettin Paşa’ya üniformanı çıkart diyemezler.

M.Serdar CEVHERLİ

MEHMET ALİ BÜYÜKKARA İLE ROPÖRTAJ

Soru: Ehlisünnet ve Şia arasındaki ayrılık neden yüzyıllardır devam ediyor. Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasındaki kavga yüzyıllar önce bitmedi mi?

Cevap: Soru şu bakımdan yanlış, sanki Hz. Ali Şia'nın Hz. Muaviye Ehlisünnet'in temsilcisi gibi anlaşılıyor, böyle bir durum yok. Şia ile Ehlisünnet arasındaki yüzyıllık çatışma mezhep savaşı gibi görünüyorsa da bu savaş mezhep savaşı gibi değil siyasi bir savaştır. Nitekim Şiat'ü Ali ve Şiat'ü Osman veya Şiat'ü Muaviye arasındaki çatışma siyasi çatışmaydı. Dini bir içerik ve mezhebi bir içerik 200 yıl sonra Şia bir siyasi taraf olmaktan çıkıp mezhebe dönüşünce önceki çatışmalar bir mezhep savaşı gibi anlaşıldı, hayır ilk zamandan beri bir siyasi çatışmaydı. Müslümanların liderliği kimin elinde olacak üzerine bir çatışmaydı. Bugünkü Şia Sünni çatışmasını da aynı şekilde görmek gerekir, bu bir siyasi çatışmadır fakat bu çatışmada mezhepler -Şia ve ehlişünnet- bir araç olarak kullanılmaktadır. Çünkü ehlişünnetin içinde de mezhep savaşlarını görüyoruz. Mesela Selefilerle sûfiler... veya iki dini grubun birbiriyle olan savaşı veya -en azından- çatışması, bunları bir mezhep çatışması olarak göremeyiz. Siyasi çatışmalar olduğu müddetçe biz bunu mezhep savaşı olarak göreceğiz.

Soru: "Ümmetimin ihtilafı rahmettir." hadisi nasıl anlaşılmalı?

Cevap: Bu hadisin rivayeti konusunda zayıflık vardır. Lakin söz olarak doğru. Çünkü ümmetin ihtilafı düşünce çeşitliliğini, düşünce zenginliğini doğuruyor. Düşünce zenginliği tutum ve davranış zenginliğini ortaya çıkarıyor. Bir insanı tek bir kalıba sokmak bir toplumu tek kalıba sokmak zaten tabiat olarak mümkün olmadığından bu nokta bir rahatlık getiriyor. Yani ihtilaf eden insanlar dolayısıyla farklı içtihatlarda bulunma durumunda oluyor. Böylece Müslümanlar -dine bağlı kalmak şartıyla- daha rahat hareket ediyorlar. Rahmet olmasını bu şekilde açıklayabiliriz. Burada rahmet olmayan şey ihtilafın tefrikaya dönüşmesidir. Eğer ihtilaf tefrikaya dönüşürse yani fikri zenginliktik düşünce ve amelde zenginlik dediğimiz durum tefrikaya dönüşürse -burada tefrikadan, grupların camiaların camilerini ayırmasını, kız alıp vermeyi ve çarşı Pazar'ı kesmesini anlarız- bunu sonu öldürmeye kadar gidiyor. Cenab-ı Allah bunu haram kılmıştır. Allah'ın ipine sınımsız sarılın ve tefrikaya düşmeyin. İhtilaf tefrikaya dönüşmezse sıkıntı yok dönüşürse problem var denektir.

Soru: çeşitli müsteşrik kitaplarında ehlişünnetin Muaviye tarafı olarak gösterilmesinin amacı nedir? Mezhep savaşı ortaya çıkarmak mı yoksa

nedir?

Cevap: Eğer öyle diyorlarsa yanılıyorlar. Şiat'ü Osman veya Şiat'ü Ali demek ehli sünnet veya Şii demek değil. Çünkü o zaman mezhepler yok. Mezhepler sonradan doğuyor.200 yıl 300 yıl sonra doğuyor, oradaki siyasal bir taraftarlık, bunu böyle anlamak lazım. Sünni dediğimiz doğruları taşıyan insanlar hem Hz Ali tarafında vardı hem Hz Muaviye tarafında vardı. İki de sahabelerdendi. Aynı şekilde iki tarafta da efendimizin hadisleri söyleniyor, ikisi de kurandan delil getiriyor, bu noktada böyle bir sınıflandırma yanlış.

Soru : Peki, hocam bu noktada ehli sünnetin tamamen doğru diğerlerinin batıl algılanması doğru mudur veya ehli sünnet içerisinde yanlış bir akım ortaya çıkmış mıdır veya genel olarak ehli sünnette yanlış var mıdır?

Cevap: Nihayetinde bütün mezhepler kul yapısı biz ehli sünnet vel cemaati ana yol ana gövde ana mecra olarak tanımlasak da nihayetinde ehli sünnet velcemaat budur çerçevesi şudur diyen insanlar bunun kitabını yazan insanlar ehli sünnet akaidini maddeler halinde yazan insanlar alimlerdi. Allah teâlâ ehli sünnet velcemaat budur diye vahiy indirmediy peygamber Efendimizin dilinde ehli sünnet velcemaat prensipleri şekillenmedi dolayısıyla diğer tüm mezhepler gibi ehli sünnet velcemaat da insan yapısı beşerî bir yapı beşerî yapı tabi ki hatalar yapar bunu otomatik olarak kabul etmemiz gerekir. Beşeri olduğu için nihayetinde bunların doğruluğunu veya yanlışlığını ahirette öğreneceğiz. Allah ahirette ihtilaf ettiğimiz konuları bize haber verecek. Dolayısıyla böyle bir iddiada bulunmuyoruz. Ama şu iddiada bulunabiliriz.. Ehli Sünnet vel Cemaat İslam'ın ana mecrasıdır çünkü ehli sünnetin sünnet kısmı ne demektir ehli sünnet demek sahabenin çoğunluğunun İslam'dan hem itikaden hem de fıkhen ne anladıklarıdır cemaat kısmı ise müminlerin çoğunluğunun takip ettiği siyasi yol anlamına gelir. Dolayısıyla bu yol geçmişte günümüzde yüzde doksan itibariyle kabul görmüş doğruya en yakın sahabenin peygamberi vefatından sonra ortak kanaati temsil ediyor dolayısıyla doğruya en yakın ama hatalardan münezzehtir demek mümkün değil. Mesela ehli sünnet velcemaatin prensiplerini sayan elimizde kelim kitapları var mezhep kitapları var orada mese-

la bazı şeyler var diyor mesela cevher parçalanamaz diyor . Ama bugün artık cevher parçalanıyor atom parçalanıyor yani ama o zamanki ehli sünnet velcemaat anlayışı bunu sanki Sünnetin bir prensibi gibi göstermiş aslında mezhep ile alakası olmayan bir mesele o zamanki tartışılan belki felsefe ile tartışılan bir mesele bu o alimin kendi takdiridir bunu ehli sünnete yıkamayız.

Soru: Hocam taassub nedir İslam tarihinde yeri nerededir?

Cevap: Taassub demek bilinçsiz kuru körüne bir şeye sahip çıkmak o konuda ısrarcı olmak demektir. Peygamberimize Nisbet edilen bir söz var taassub onları cahilleştirdi diyor. Yani taassub yapan insan mutaassıp insan etrafa kendini kapadığı içi kafasını bir yere odakladığı diğerlerini görmezden geldiği için tabiri caiz ise at gözlüğü taktığı için cahil kalıyor. Tek gözlükle bakıyor mağaranın içinden dışarıya bakıyor etrafında ne var görmüyor. Sadece mağaranın kapısındaki vizyon onun vizyonu, dolayısıyla taassub iyi bir şey değil. İnsanı cahilleştiren bir şey. Taassub hakkı gormemizi engelliyor. Aklimızı çalıştırmamızı engelliyor. Cahiliye Arapları da mutaassıp insanlardı. Biz ancak atalarımızdan bulduklarımızı kabul ederiz ne dersiniz deyin biz size inanmayız bu doğru değil dolayısıyla Müslümanların bilgi ile okumaları gerekiyor. Ama su anlamda taassub, bir doğrumuz var ve bu konuda biz gevşek değiliz mesela bir Müslüman İslam konusunda mutaassıp olmalıdır çünkü onun değeridir. İspatına falan gerek yok. Cenabı hakkın gönderdiği bir hakikattir o dolayısıyla bir dini benimsemede taassub iyi bir şeydir ama o dinin içindeki herhangi bir fikir ayrılığında karşı tarafın argümanlarının da

olduğu bir meselede ısrarcı olmak sadece onu kabul edenin Müslüman olduğunu veyahut Sünni olduğunu söylemek bunun dışındakileri dışlamak tekfir etmek bu manadaki taassub tefrikaya götürür tefrikada dediğim gibi haramdır.

Soru: Mekke'nin haramlığı nedir selefiler bunu nasıl yorumlar?

Cevap: Mekke'nin haram kılınması orada çeşitli hareketlerin yapılmaması demektir. Ancak Cuheyman'ın hareketi ise 1979'daki yapılan iş sefeli alimler tarafından da tenkit edilmiştir. Çünkü orası haram beldedir. Mesela geçen sene İşid orada bomba patlattı. Tabi bu sefeli olan olmayan herkes tarafından eleştirildi.

Soru: Mezhepler tarihinin ana kaynağı olarak Şehristani'nin Milel ve Nihal adlı eserini alıyoruz peki onun yazıldığı sene ile günümüz arasında yeni mezheplerde çıktı değişen şeyler de oldu bunlara ek olarak bugün ne incelemeliyiz?

Cevap: Şehristani temel kaynak olması bakımından oldukça önemli. Yani bahsettiği mezheplerden bazıları tarih içinde yok oldu gitti bir kısmı bu güne geldi bugüne gelen mezhepleri anlayabilmek için kökenlerini anlayabilmek için önemli. Bir de su var yok olan mezhepler diyoruz diyelim haricilik veya mutezile Şehristani bunları ayrıntılı olarak açıklıyor. Bugün bu mezhepler yok ama bu mezheplerin zihin yapıları, çeşitli fikirleri yaşamakta mesela harici olmayıp harici gibi düşünen mutezili olmayıp mutezili gibi düşünen birtakım modernist Müslümanlar var mesela dolayısıyla o kitaplar hala önemini koruyor. Bugün ne yapılması lazım bugün de benzer çalışmalar yapılması lazım Müslümanların kendilerini tanımaları açısından bunlar önemli. Çünkü biz birbirimizi tanımıyoruz yanlış tanıyoruz veyahut da başkalarının tarifleriyle

birbirimizi tanıyoruz. Biz kendimizi oryantalistlerin çalışmalarında tanıyoruz. Bu yüz, yüz elli yıldır böyle bu nedenle onlar bizi kolaylıkla sömürebiliyorlar bizi birbirimize düşürebiliyorlar. Çünkü bizim yumuşak karınlarımızı iyi biliyorlar. Bu da mezhep çalışmaları sonucunda ortaya çıkıyor. Bu nedenle Şehristani gibi bizimde bugün için bir çalışma ortaya koymamız şart. Hatta yeni çıkan akımlar için geniş monograflar hazırlamamız gerekir. Bu kötü bir şey değil. Bizi bize tanıtan eserlerdir. Bu gelenek de böylece devam etmiş olur.

Soru: Peki güncel kaynak olarak ne önerirsiniz?

Cevap: Pek çok kaynak var. İslam mezhepleri tarihi kürsüsü ilahiyat Fakültesinde temel İslam Bilimleri Bölümü'nün bir alt birimi ana bilim dalı hem klasik hem de modern mezhepleri akımları ve cemaatleri inceliyor. Bu konuda ilahiyat fakültelerinde zorunlu derslerimiz var seçmeli derslerimizde var akımlarla alakalı bunlar hakkında bir sürü kitap var özellikle bizim gibi eski İslam tarihi hocalarının yazdığı bir sürü ders kitapları var. Yani belli bir kitap Adı söylemek gerekmez.

Soru: İlim talebelerine ne önerirsiniz?

Cevap: Bir sürü şey söylenebilir ama en önemlisi alanınız ne olursa olsun fıkıh tefsir hadis kelim tasavvuf vb kesinlikle çalıştığınız konunun bugün bir karşılığı olup olmadığına dikkat etmek gerekir. Eski ve bugüne bir şey katmayan kitapları bırakıp kolaya kaçılmadan İslam dünyasının güncel meselelerine odaklanılması gerekir. Çünkü zor olan budur ve bu yapılmalıdır geçmişi çalışmak kolaydır. Kütüphanelere kapanmak yeterli ama bugün için dil gerekiyor. Bugünün sorunlarını öbür Müslümanların sorunlarını bilmek gerekiyor. Onlarla diyaloga geçmek için hem yeni ilim adamı adaylarına sizlere tavsiyem Müslümanların en büyük ihtiyacı olan bu alanda ne çalışırsanız çalışın. Niyetiniz bugünkü meselelere ışık tutmak olsun.

M.Halit YÜRÜK
M.Said AKCA
M.Yasir DEMİRKOL

OSMANLIDA MEVLİD GELENEĞİ

Hicri takvimde Rebûlevvel ayının 11. gününü 12. gününe bağlayan geceye "Mevlid Kandili" Osmanlı'da 1910 yılından itibaren törenle kutlanan bir gündü ve bu Cumhuriyete kadar devam etti. Mevlid Kandilinde sarayın Küçük Mabeyn daire-sinde Kuran'ı Kerim okunurdu. Devlet büyükleri için minderler hazırlanır, kişilere davetiyeler gönderilir ve gelen misafirler padişaha teker teker arz olunurdu. Davetliler de resmi üniformalarını giyerek gelirlerdi.

Mevlid, büyük camilerin baş imamaları Mızika-i Hümayun'un güzel sesli müezzinlerinin iştirakları ve padişahın "oturunuz" demesi ile başlardı. Bu sırada da kadın davetliler de kafesin arkasından töreni takip ederlerdi. Mevlid okunurken de misafirlere gül suyu dökü-

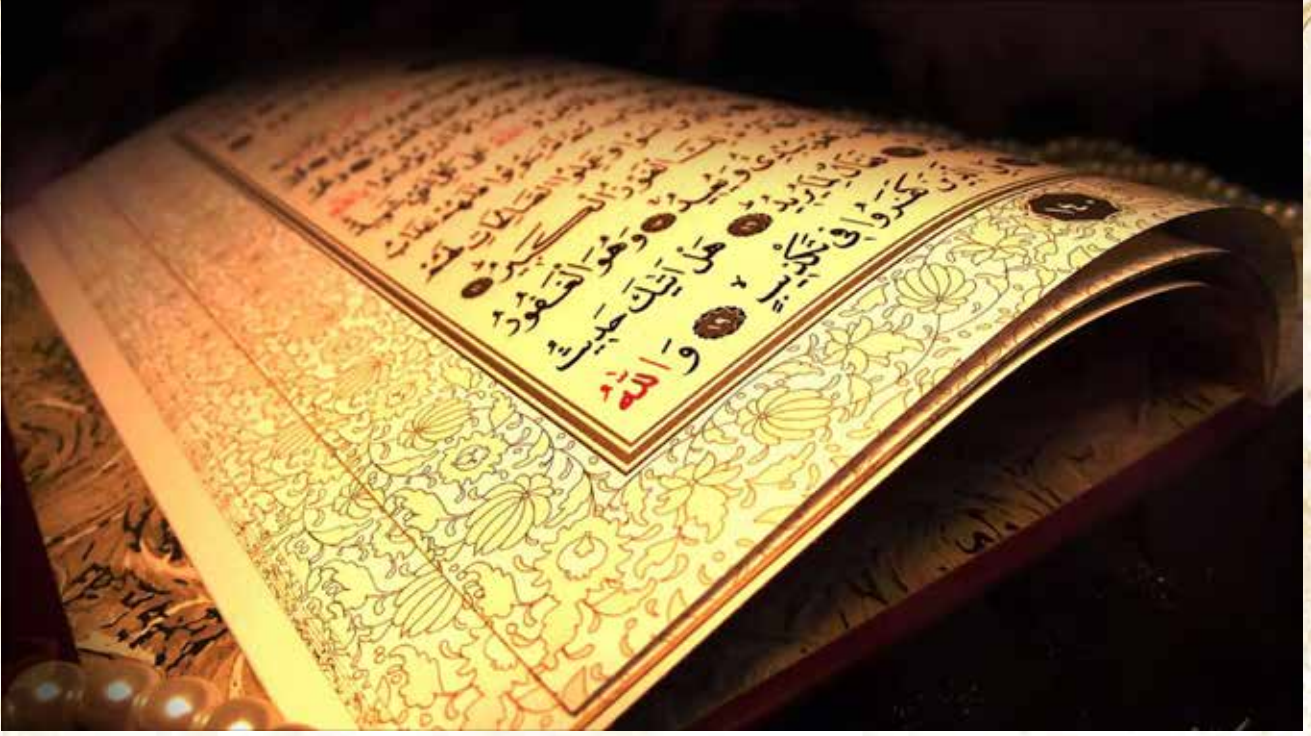
lür, akide şekeri dağıtılır ve bu ikramlar törenden sonra da şerbetler ve nane limonlarla devam ederdi. Tebriklerin ardından kandil akşamı son bulurdu.

Mevlid Kandili sarayda bu şekilde kutlanırken dışarda ise gündüz alay düzenlenir ve bu alay cuma selamlığından farklı olarak askeri asayiş normalden fazla olacak şekilde gerçekleştirilirdi. Saraydakine benzer şekilde Mevlid gününden önce devlet adamlarına davetiyeler gönderilir, doğru saatte doğru camide bulunmaları sağlanır, yollar ise meşalelerle aydınlatılırdı. Geceleri ev ve dükkânların tamamının önüne kandil asılır ve 5 tane top atılırdı. İkramlar gene saraydaki gibi akide şekerleri şerbetler ve avaidler olarak verilirdi. İkram sırasında cami etrafında izdi-

ham oluşur ve hatta dağıtan kişiler ezilme tehlikesi geçirirdi.

Saray ve camilerdeki törenlerin dışında devlet adamları ve zenginlerin konaklarında, camilerde, mescitlerde ve halktan kişilerin evlerinde de mevlid okutulurdu. Osmanlıda Mevlid Kandili ile alakalı en ilginç ve dikkat çekici uygulama ise Hz. Muhammed (sav) doğum günü olması münasebeti ile bazı mahkûmların affedilmesiydi. Affedilen mahkûmlar genelde adi suçlardan ve cezasının üçte birini çekmiş suçlularda seçilirdi. Yapılan tahkikatlar neticesinde uygun olan mahkûmlar padişah tarafından affedilerek serbest bırakılırdı.

M.Ali İPEKCI

SÜLEYMAN ÇELEBİ VE MEVLİD

Süleyman Çelebi'nin Vesilet'ün-Necat (kurtuluş yolu, kurtuluşa vesile olan şey) adlı eseri halk arasında Mevlid adıyla bilinir. Bu kitap bütün bir milletin, kainatın efendisi Muhammed Mustafa (sav) için beslediği duyguların ve içinde yaşattığı sevginin Süleyman Çelebi dilinde kelimelere dökülmüş şeklidir. Yani Mevlid bir kişiye değil bir topluluğa aittir ki bu yüzden ölümsüzlüğe erişmiştir.

Mevlid şiir şeklinde yazılmıştır ve bilhassa dini içerikli törenlerde okunduğu şekliyle pek çok insanın hafızasında bu şiirden hatırlanan beyitler yaşar. Kanuni Sultan Süleyman zamanından itibaren saray protokolünde yer alan Mevlid törenlerinde çeşitli zamanlarda değişik eserler okunduğu olmuştur da Türk Mevlid geleneğinde Süleyman Çelebi'nin Mevlidi okunur. Mevlidin yazı-

lışıyla ilgili bir rivayet anlatılır. Rivayete göre Ulu Camii vaizlerinden biri Bursalılara hitap ederken Allah'ın peygamberleri arasında hiçbir fark olmadığını vurgu yapmış, halk da yanlış anlayıp Hristiyanlık propagandası yapıldığını iddia etmiştir. Sonra cemaatten âlim bir zat "O peygamberlerin bir kısmını diğerlerine üstün kıldık" ayetini okumuş ve

tartışmayı sonlandırmış. Süleyman Çelebi de bu olaya üzülmüş ve bir daha böyle yanlış anlaşılmalardan olmasın diye Mevlidi yazmıştır.

Mevlidi terennüm ederek okuyanlara Mevlidhan denir. Mevlidhanlık eskiden beri pek çok musikişinas için önemli bir meslek haline gelmiş ve bu alanda pek çok ünlü kişinin kültürümüze emeği geçmiştir. Yani Süleyman Çelebi'nin o, peygamber aşkıyla yazdığı Mevlid günümüzde halen okunup bize peygamber aşkını en iyi şekilde yaşatıp bize her daim Muhammed Mustafa'yı (sav) zikrettiriyor. Allah ondan razı olsun.

M.Tayyip KARANFIL

*Mevlidin dini
musikimiz açısından
da önemi büyüktür.
Bilhassa kandil
gecelerinde, ölüm veya
doğum yıldönümlerinde
sevinç ve üzüntülerin
beraberce paylaşılması
adına musiki formunda
okunması bir gelenek
olmuştur.*

NAAT GELENEĞİ

Hazreti Muhammed'î (sav) övmek amacıyla yazılmış şiirlerdir. Hazreti Muhammed'in (sav) çeşitli özellikleriyle mucizelerinin dile getirildiği bu şiirler daha çok kaside biçimiyle yazılmıştır. Az sayıda olsa da düz yazıyla yazılanları da vardır. Naatlara divanların başında tevhid ve münacaatlardan sonra yer verilmiştir. Divan şairlerinden divanlarına naatla başlayanlar da vardır. Taşlıcalı Yahya, Nedim,

Naili, Nefi bu şairlerdendir. Naat yazmakla ünlü kişilere naat-gü, özel dinsel törenlerde naat okuyanlara ise naat-han denir. Fuzulî'nin "Su Kasidesi divan edebiyatının en tanınmış naatıdır. Hz. Muhammed'î (sav) öven şiirler kendi hayatı döneminde ortaya çıkmış olsa da naat geleneği divan edebiyatıyla beraber 13. Yüzyılda ortaya çıkmıştır.

Divan edebiyatında Ziya Paşa, Nabi, Şeyh Galip önemli naat şairleridir. Özellikle Şeyh Galip

aynı zaman Mevlevî şeyhlerinden olmasıyla beraber bu yönde pek çok eser vermiştir. Modern dönemde ise Arif Nihat Asya, İsmet Özel ve Sezai Karakoç bu yönde önemli eserler vermiştir.

Edebiyatımızın en tanınmış naatı Fuzulî'nin Su Kasidesidir. Öyle üstün bir eserdir ki bu kasideyi açıklamak ve yorumlamak adına pek çok kitap yazılmıştır. Bir naat örneği olarak bu kasideyi size sunmak isterim.

Safi ÖZTÜRK

SU KASİDESİ

Saçma ey göz eşkten gönlümdeki odlare su
Kim bu denli tutuşan odlare kılmaz çare su

Âb-gündür günbed-i devvar rengi bilmezem
Ya muhîr olmuş gözümünden günbed-i devvare su

Zevk-i tiğinden aceb yok olsa gönlüm çak çak
Kim mürur ilen bırakır rahneler divare su

Suya versin bağ-ban gül-zarı zahmet çekmesin
Bir gül açılmaz yüzün tek verse bin gül-zare su

Ohşadabilmez gubarını muhharir hattına
Hame tek bakmaktan inse gözlerine kare su

Arızın yadiyle nem-nak olsa müjganım nola
Zayi olmaz gül temennasiyle vermek hare su

Hayret ilen parmağın dişler kim etse istima
Parmağından verdiği şiddet günü Ensar'e su

Eylemiş her katreden bin bahr-i rahmet mevc-hiz
El sunup urgaç vuzu için gül-i ruhsare su

Hâk-i payine yetem der ömrlendir muttasil
Başını taştan taşta urup gezer avare su

Zerre zerre hâk-i der-gâhina ister sala nûr
Dönmez ol der-gâhtan ger olsa pâre pâre su

Zikr-i na'tin virdini derman bilir ehl-i hatâ
Eyle kim def'-i humar için içer mey-hâre su

Yâ Habibu'llah yâ hayru'l-beşer müştâkinim
Eyle kim leb-teşneler yanip diler hemvâre su

Sensin ol bahr-i keramet kim şeb-i Mirâc'da
Şeb-nem-i feyzin yetirmiş sâbit ü seyyâre su

Bîm-i dūzah nâr-ı gam salmış dil-i sūzânıma
Var ümîdim ebr-i ihsânın sepe ol nâre su

Yümn-i na'tinden güher olmuş Fuzulî sözleri
Ebr-i nisandan dönen tek lü'lü-i şeh-vâre su

Hâb-i gafletten olan bidâr olanda rûz-ı haşr
Hâb-ı hasretten dökende dide-i bidâre su

Umduğum oldur ki Rûz-i Haşr mahrûm olmayam
Çeşme-i vaslın vere ben teşne-i didâre su

Gam günü etme dil-i bîmârdan tiğın dirîğ
Hayrdır vermek karanu gecede bîmâre su

İste peykânın gönül hecrinde şevkim sâkin et
Susuzum bir kez bu sahrâda benim'çün ara su

Ben lebin müştâkiyim zühhâd kevser tâlibi
Nitekim meste mey içmek hoş gelir huş-yâre su

Ravza-i kûyuna her dem durmayıp eyler güzâr
Aşık olmuş gâliba ol serv-i hoş-reftare su

Su yolun ol kûydan toprağ olup tutsam gerek
Çün rakibimdir dahi ol kûya koyman vâre su

Dest-busı arzusuyla ger ölsem dostlar
Kûze eylen toprağım sunun anınla yâre su

İçmek ister bölübülün kanın meger bir reng ile
Gül budağının mizâcına gire kurtare su

Tînet-i pâkini rûşen kılmış ehl-i âleme
İktida kılmış tarîk-i Ahmed-i Muhtâr'e su

Seyyid-i nev'-i beşer deryâ-yi dürr-i istifâ
Kim sepiptir mu'cizâtı âteş-i eşrâre su

Kılmak için tâze gül-zâr-i nübüvvet revnâkin
Mu'cizinden eylemiş izhâr seng-i hâre su

Mu'cizi bir bahr-i bî-pâyân imiş âlemde kim
Yetmiş andan bin bin âteş-hâne-i küffâre su

Necip Fazıl

İnsanlık yakın zamanda miladi takvime göre yeni bir asra ve yepyeni bir binyıla adımını attı. Gelecek planlarının, savaşın, barışın ve hayatın her şeyinin getirdiği heyecan önümüze bakıp arkamızı unutmayı kolaylaştırdı. Geçmişte şöhrete kavuşmuş, hüküm sürmüş, davası için ter dökmüş, kimi zulmetmiş, kimi zulüm görmüş nice insan dünyadaki kısa rüyalarını sonlandırıp kimine rahmet, kimine de acı ve pişmanlıktan ibaret olan asli hayata intikal ettiler.

Bu yazımızda da geçmiş yüzyılın -en azından Türkiye adına- en büyük şairi, İslam ve İman adamı, zalimin karşısındaki vakarlı duruşu ile hala hatırası taze olan Üstat Necip Fazıl Kısakürek'ten bahsedecek, kalemimiz ve bize ayrılan yer el verdiğince hayatını, ideallerini, davasını ve duruşunu hatırlamaya çalışacağız.

HAYATI

Gözlerini 26 Mayıs 1905'te, İstanbul'da dünyaya açan ve asıl adı Ahmet Necip olan Üstat'ın çocukluğu dedesinin İstanbul Çemberlitaş'taki konağındaki konağında geçer. Şımarık bir baba, daima sevgi ve özlemlerle andığı bir anne, tam bir Osmanlı beyefendisi dedesi, ölümden çok korkan babaannesinden ve hayatının ilk safhasından 'Kafa Kağıdı' isimli kitabında ayrıntılı bir şekilde bahseder. İlk ve orta öğrenimini Amerikan ve Fransız kolejlerine gittikten sonra Bahriye Lisesi'nde tamamlar. Lisedeki hocaları arasında dönemin ünlü şairleri Yahya Kemal,

Ahmet Hamdi, İbrahim Hakkı gibi isimler de bulunur.

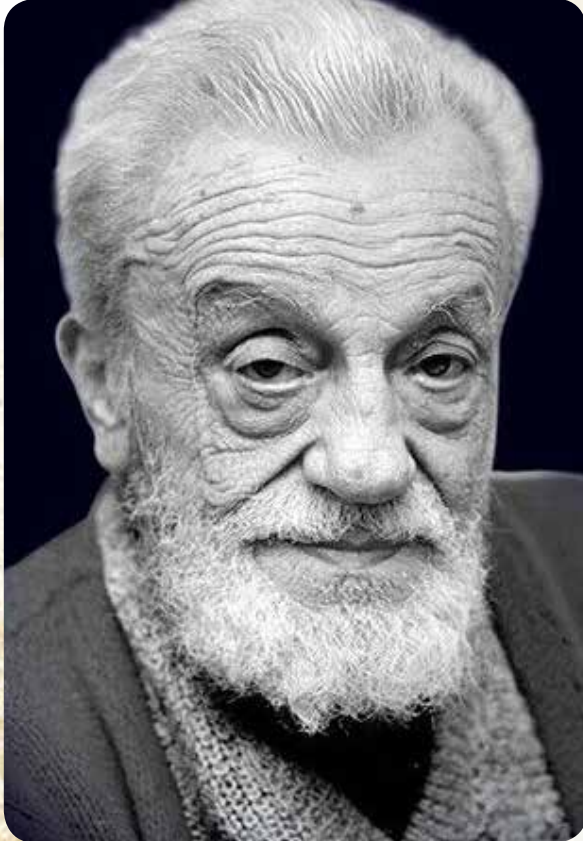
1924'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitiren Necip Fazıl sonrasında Fransa'ya, Sarbonna Üniversitesi Edebiyat Bölümü'ne gönderilir. Paris'te geçen, başı boş, bohem günlerinin ardından başarısız bir biçimde İstanbul'a dönen şair Hollanda, Osmanlı ve İş Bankalarında çalışır. Robert Koleji, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde hocalık yaptı. Bunun dışında fikir ve sanat çalışmaları dışında başka bir meslekle uğraşmaz.

On iki yaşından itibaren annesinin de teşvikleriyle şairliğe ilgi duymaya başlar ve ilk ciddi adımını on yedi yaşında Yeni Mecmua'da birtakım şiirler yayınlamakla atar. Milli Mecmua ve Yeni Hayat dergilerinde yayınlanan şiirleriyle yavaş yavaş öne çıkmaya başlayan Necip Fazıl, Paris dönüşü yayınladığı Örümcek Ağı ve Kaldırımlar adlı şiir kitaplarıyla edebiyat camiasında ün kazanır. Otuz yaşına basmadan çıkardığı Ben ve Ötesi isimli kitabı da çeşitli çevreler tarafından takdir toplar. Şiir yazmak dışında işler de yapan Necip Fazıl'ın yayınladığı Ağaç(1936, 17 sayı) isimli edebiyat dergisi dönemin ünlü edebiyatçılarının toplandığı bir okul olmuştur.

Şöhreti zirve yapmışken de eski aylak ve bohem hayatına devam eden Necip Fazıl'ın içinde filizlenen ve onu bu hayattan

bıkıp yeni felsefeler aramaya sevk eden bir boşluk oluşmaya başlar. Ve bunun sonucunda da bildiğimiz Üstad olmasına sebep olan hadise yaşanır. Yine hayatının boş geçen ve gündüzüyle gecesinin birbirine karıştığı günlerinden birinde tevafuken Beyoğlu'nda vaaz vermekte olan Abdülhakim Arvasi Efendi ile tanışır. Tanışmasından kısa bir süre sonra da onu kendine müşşit edinir. Müşşidi sayesinde İman'ı, İslam'ı ve asıl gayeyi keşfeden Üstad adeta yüz seksen derecelik bir dönüşle geçmiş hayatına tövbe eder. Doğal olarak gerek şiirlerindeki düşünceleri gerekse de yazılarındaki fikirleri bu dönüşün bir parçası olur. Dönemine ve genel olarak Türk Edebiyatı'na damga vuran, ahlaki vurgular üzerine yazdığı tiyatro eserlerini de bu dönemde yayınlar. Tohum, Para, Bir Adam Yaratmak gibi piyesleri büyük takdir toplar. Bu eserlerden "Bir Adam Yaratmak", Türk Edebiyatının en büyük oyunlarından biri olarak kabul edilir.

Tabii ki Üstad'ı sadece şiirleri ve eserleriyle, bir Edebiyatçı gözünden anlatmak çok yanlış olur. Onun en önemli özelliği de davası ve bu dava uğruna yayınladığı dergilerdir. Bu dergiler içinde farklı isimler kullanarak yazdığı fıkra ve makaleler, sert ve gerçekçi diliyle özellikle dönemin tek parti iktidarını eleştiri-

leri nedeniyle sık sık dergilerin toplanmasına sebep oluyordu. Toplandıkça bazen aynı isimle, bazense isim değiştirerek tekrar dergi basmayı sürdüren Üstad asla pes etmiyor, Hakk'ı ve İslami değerleri savunmayı tüm gücüyle sürdürüyordu. Hatta kendisine karşı tepkiler genellikle dergi toplatmakla kalmıyor, davalara ve hapse girmeye kadar uzanıyordu. Sık sık hapse girip çıkan Necip Fazıl cezaevi anılarını da "Cinnet Mustatili" isimli kitabında anlatır. Doğal olarak sürekli hakim karşısına çıkmak zorunda kalan Necip Fazıl bu davalardaki zekice nükteleri ve konuşmalarıyla da mahkeme heyetlerini zor durumda bırakırdı. Büyük Doğu dergisinin yanı sıra bazı fıkra ve makalelerini de Yeni İstanbul, Son Posta, Babıalide, Sabah, Bugün, Milli Gazete, Hergün ve Tercüman gazetelerinde yayınladı. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi farklı isimler de kullanılan Necip Fazıl'ın sık kullandığı mahlasları Adıdeğmez, Mürit, Ahmet Abdalbaki'dir. Her alana elini atıp tebliğini ve uyarılarını yapan Necip Fazıl konferanslarıyla da buna devam etti. Bilhassa 1962 yılından itibaren hemen hemen her şehirde, adeta seri halinde verdiği konferansları, açık oturumları önemlidir.

Uzun yıllar boyu tebliğine devam eden Necip Fazıl, 1980'de Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü'nü, "İman ve İslam Atlası" isimli eseriyle fikir dalında Milli Kültür Vakfı Ödülü'nü(1981), Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülü'nü(1982) almıştır. Ayrıca Türk Edebiyatı vakfınca 1980'de verilen beratla "Sultan-ü Şuara" ünvanını kazanmıştır. Resmî olarak az sayıda ödül almış olsa da, şiire yeni bir bakış kazandıran bu büyük şaire verilebilecek en güzel ödül uzun yıllar boyu şiirleri, kitapları ve davasıyla onu hatırlamak ve sadece okumayıp, aynı zamanda okutmak, hatırlatmaktır.

25 Mayıs 1983'te hayata gözlerini yuman Üstad'ın vefatı da tıpkı arzu ettiği üzere Kur'an, hatimler ve dualar eşliğinde olmuştur. Davasında karalı olduğu kadar, muhalefetinde de sert olan Üstad, hayatı boyunca gereksiz ve saçma bulduğu çelenk bırakma, bando ile uğurlanma gibi uygulamaları cenazesinde istememiş; yine kendi isteği doğrultusunda Pierre Loti tepesinde mezar taşı olmaksızın gömülmüştür.

Mekânı Cennet olsun...

ÜSLUBU, DİLİ VE İDEALLERİYLE ÜSTAD

Necip Fazıl'ın sert üslubunu konferanslarındaki ılımlı İslam fikrine olan sağlam duruşu ve çeşitli insanlara olan muhalefesinde görebiliriz. Özellikle bazı yanlışları çok gür haykırması ile bazı insanların keyfini kaçırın Üstad birçok yerden çok sert olduğuna ve öfke dozunu kaçırdığına dair yapılan eleştirilere bir konferansında şöyle cevap veriyor:

"Kollarımız, kuvveti nasıl sinir cümlemizde bulursa, herhangi bir dünya görüşü de sinir cümlesini fikir öfkesinde ele geçirir. Fikir öfkesi düşünüş tarzlarının asabi cihazı, manivelası, icra müessiridir. Zihin onun sayesinde dinamizmaya kavuşur, yıldırımlaşır, kudrete erer, cansız bir ölçü kalıbı olmaktan kurtulur. Tek kelimeyle fikir öfkesi, kıymet hükümlerimizin hamle ve kıymet kaynağı... Onsuz fikir duvarda veya sandıkta, evde veya dükkanda, kalabalıkta veya tenhada, ikide bir ötmekten başka bir hikmeti olmayan aptal bir guguklu saattir. Öfkesiz fikir ne kadar acıklı bir manzaraysa, fikirsiz öfke de o denli merhamete layık bir vakıa... Ruhi teesürlerini herhangi bir görüş sistemine icra edemeden, rastgele bağırın çağırın, kıran döken bünyelere haklı olarak hasta der geçeriz. (Bu cümle size de birilerini hatırlatmadı mı?) ha tüfeği olmayan asker, ha öfkesi olmayan fikir. Harikulade muvazere; öfkesiz fikirle fikirsiz öfkenin arasında yerini bulan, müşterek bir akıl ve sinir nakliyetinde."

(5 Mayıs 1949)

Son derece iyi kullandığı dili ve zekasıyla kendisine yöneltilen eleştirileri en güzel şekilde püskürten ve sürekli hem kendi yoldaşlarına, hem âvâma, hem de kendi tabiriyle "Efendi ve argo lügâtlarındaki bütün alçaklık sıfatlarının tavsifinden aciz olduğu" insanlara her daim sesleniyor ve onları uyarıyordu. Üstad konuşmalarında sık sık laikliğin açıklarından bahseder, Müslümanların bu ülkede sadece Allah'a iman ettiği ve emirlerine uydukları için dışlandıklarını, ötekileştirildiklerini söylerdi. Bir konuşmasında İslam'ın yerine getirilmiş laik sistemin toplumu top-

lumun ahlakını, kültürünü ve maneviyatını nasıl yıkmakta olduğunu anlatıyor; Müslümanların bu hayati öğeleri geri getirecekleri korkusuyla hor görüldüklerini, hapsedildiklerini, asıldıklarını anlatıyor ve ekliyordu:

"Şimdi söyleyin bana bu tiyette insanların hile ve desiselerine karşı, bizim gibi dava sarhoşu, gaye delisi, vecd aptalı ve aşk sersemi insanlar nasıl karşı koyabilirler? Bunlar bizi bir banka veznesinden para alırken cebimize başkasına ait bir deste para atarak hırsız diye tutuklatabilirler! Kızlarımızın veya zevcelerimizin yoluna 'Modern' dedikleri rezalet muteahhalası bir rezil çıkarıp namussuz ilan edebilirler! Daha neler neler?.. ve biz bunların hilelerine bu kalkansız gövdemiz, hulus içinde kalbimiz ve besbelli hedefimizle asla ama asla mukavemet edemeyiz! Öyleyse Müslümanlar, bize tek bir şey düşüyor:

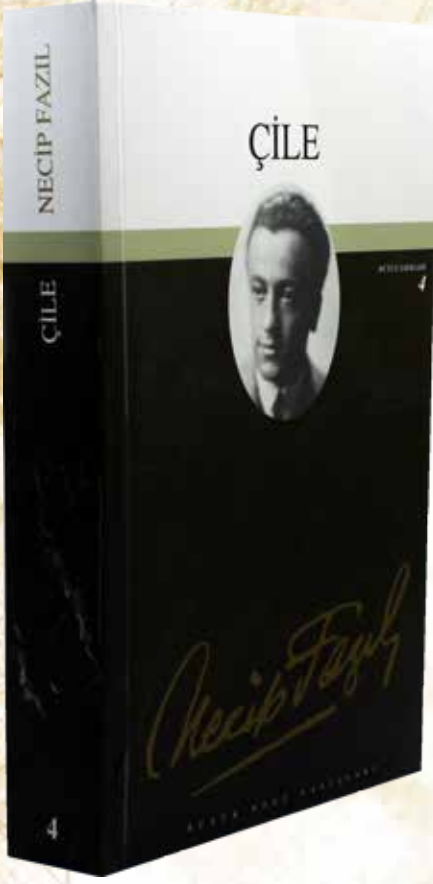
Bu mahlukların olanca desise ve düzen dehalarını ana prensip halinde kavrayıp, resmi zabıtlarından mühürlü hüccetlerine kadar hiçbir şeylerine inanmamak, bizi düşürdükleri ve zayıflatmak istedikleri nisbetle yüksek ve kuvvetli gördüklerini bilmek, dava etrafındaki birlik ve beraberliğimizi büsbütün kesifletirmek; ve ne kadar kafaları varsa hepsinin birden kapılarına "Ya ALLAH!" deyip, ta cepheden, erkekçe, kahramanca, Müslümanca çullanmak... Onları mahvedecek olan sistem budur! Biliniz ki devamızı bu sistemden başka muzaffer kılacak bir usul mevcut değildir. Bu sistemle kellelerini devşireceğiz!"

(30 Mart 1951)

(İki konferans da "Hücum ve Polemik isimli kitaptan alınmıştır.)

M.Halit YÜRÜK

Ensem in örsünde bir demir balyoz,
Kapandım yatağa son çâre diye.
Bir kanlı şafakta, bana çil horoz,
Yepyeni bir dünyâ etti hediye.

Bu nasıl bir dünyâ, hikâyesi zor;
Mekânı bir sath, zamânı vehim.
Bütün bir kâinat muşamba dekor,
Bütün bir insanlık yalana teslim.

Nesin sen, hakikat olsan da çekil!
Yetiş körlük, yetiş, takma gözde cam!
Otur sun yerine bende her şekil;
Vatanım, sevgilim, dostum ve hocam!
Aylarca gezindim, yıkık ve şaşkın,
Benliğim bir kazan ve aklım kepçe.
Deliler köyünden bir menzil aşkın,
Her fikir içimde bir çift kelepçe.

Niçin küçülüyor eşyâ uzakta?
Gözsüz görüyorum rüyâda, nasıl?
Zamânın raksı ne, bir yuvarlakta?
Sonum varmış, onu öğrensem asıl?

Bir fikir ki, sıcak yarada kezzab,
Bir fikir ki, beyin zarında sülük.
Selâm, selâm sana haşmetli azâb;
Yandıkça gelişen tılsımlı kütük.

Yalvardım: Gösterin bilmeceme yoll!
Ey yedinci kat gök, esrârını aç!
Annemin duâsı, düş de perde ol!
Bir asâ kes bana, ihtiyar ağaç!

Uyku kaatillerin bile çeşmesi;
Yorgan, Allahsıza kadar sığınak.
Tesellî pınarı, sabir memesi;
Size şerbet, bana kum dolu çanak.

Bu mu, rüyâlarda içtiğim cinnet,
Sırrını ararken patlayan gülle?
Yeşil asmalarda depreniş, şehvet;
Karınca sarayı, kupkuru kelle...

Akrep, nokta nokta rûhumu sokmuş,
Mevsimden mevsime girdim böylece.
Gördüm ki, ateşte, cimbızda yokmuş,
Fikir çilesinden büyük işkence.

Evet, her şey bende bir gizli düğüm;
Ne ölüm terleri döktüm, nelerden!
Dibi yok göklerden yeter ürktüğüm,
Yetişir çektiğim mesâfelerden!

Ufuk bir tilkidir, kaçak ve kurnaz;
Yollar bir yumaktır, uzun, dolaşık.
Her gece rüyâmı yazan sihirbaz,
Tutuyor önümde bir mavi ışık.

Büyücü, büyücü, ne bana hıncın?
Bu kükürtlü duman, nedir inimde?
Camdan keskin, kıldan ince kılıcın,
Bir zehirli kıymık gibi, beynimde.

Lûgat, bir isim ver bana halimden;
Herkesin bildiği dilden bir isim!
Eski esvablarım, tutun elimden;
Aynalar, söyleyin bana, ben kimim?

Söyleyin, söyleyin, ben miyim yoksa,
Arzı boynuzunda taşıyan öküz?
Belâ mîmârının seçtiği arsa;
Hayattan muhâcir; eşyâdan öksüz?

Ben ki, toz kanatlı bir keleşim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı,
Bir zerreciğim ki, Arş'a gebeyim,
Dev sancılarımın budur kaynağı!

Ne yalanlarda var, ne hakikatta,
Gözümü yumdukça gördüğüm nakış.
Boşuna gezmişim, yok tabiatta,
İçimdeki kadar iniş ve çıkış.
Gece bir hendeğe düşüncesine,
Birden kucığına düştüm gerçeğin.
Sanki erdim çetin bilmecesine,
Hem geçmiş zamânın, hem geleceğin.

Açıl susam, açıl! Açıldı kapı;
Atlas sedirinde Mâverâ Dede.
Yandı sırça saray, İllâhî Yapı,
Binbir âvizyle uçsuz maddede.

Atomlarda cümbüş, donanma, şenlik;
Ve çevre çevre nür, çevre çevre nür.
İççe mimârî, iççe benlik;
Bildim seni ey Râb, bilinmez meşhûr!

Nizâm köpürüyor, med vakti deniz;
Nizâm köpürüyor, tâ çenemde su.
Suda bir gizli yol, pırlıtlı iz;
Suda ezel fikri, ebed duygusu.

Kaçır beni âheng, al beni birlik!
Artık barınmamam gölge varlıkta.
Ver cüceye, onun olsun şâirlik,
Şimdi gözüm, büyük sanatkârlıkta!

Öteler, öteler, gayemin malı;
Mesâfe ekinim, zaman mâdenim.
Gökte saman-yolu benim olmalı!
Dipsizlik gölünde, inciler benim.

Diz çok ey zorlu nefis, önümde diz çök!
Heybem hayat dolu, deste ve yumak.
Sen, bütün dalların birleştiği kök;
Biricik meselem, Sonsuz'a varmak...

Gaiblerden bir ses geldi: Bu adam,
Gezdirdin boşluğu ense kökünde!
Ve uçtu tepemden birdenbire dam;
Gök devrildi, künde üstüne künde...

Pencereye koştum: Kızıl kıyâmet!
Dediklerin çıktı ihtiyar bacı!
Sonsuzluk, elinde bir mâvi tülbent,
Ok çekti yukardan, üstüme avcı.

Ateşten zehrini tattım bu okun,
Bir anda kül etti can elmasımı.
Sanki burnum, değdi burnuna "yok" un,
Kustum öz ağızımdan kafatasımı.

Bir bardak su gibi çalkandı dünyâ;
Söndü istikamet, yıkıldı boşluk.
Al sana hakikât, al sana rüyâ!
İşte akıllılık, işte sarhoşluk!

OKÇULUK

Tarihi çok eski çağlara dayanan bir uğraştır okçuluk. Antik Mısır'da milattan önce 2000 yıllarında insanlar okçuluğu avlanmak için yapıyorlardı. Ne zaman ki ateşli silahlar bulundu, okçuluk avlanma aleti olmaktan çıkarak sporsal bir aktivite yahut hobi halini aldı. At, avrat, silah mantalitesi ile yaşayan bizlerin tarihinde okçuluk çok büyük bir öneme sahip. Bu yazımda okçuluğu Türk Tarih içerisindeki seyirinden, avcılıktan sanatkârlığa evrilişinden ve daha ziyade Osmanlı'daki okçuluk kültüründen bahsederek sizlerin bu mirastan bihaber olmamanız için gayret edeceğim.

Türklerde okçuluğun milattan önce 5000 yıllarında başladığı ve okçuluk ile ilgili ilk kuralların Oğuzlar ile gerçekleştiği görülür. Oğuzların İslamiyet'i kabul etmesinden sonra daha da gelişen okçuluk, altın çağını Osmanlı döneminde yaşamıştır. İlk Türk

devletinde okçuluk her ne kadar gelişmiş olsa da bir hobi olma özelliğini Osmanlı'da kazanıyor. Bu dönemde de okçuluğu ciddi kurallara bağlayarak yarışma esası içine alan ve tesis kuran ilk hükümdar Fatih Sultan Mehmet'tir. Her ne kadar Fatih'ten önce de müsabakalar yapılmışsa da saha ve tesislerin oluşturulması Fatih ile başlıyor. Fatih'ten kısa bir süre sonra Kasımpaşa Semtinde kurulan ve maalesef bugün ancak çok az bir bölümü korunabilmiş olan Okmeydanı onun büyük bir göstergesidir. Fatih'ten sonra da okçuluğa olan ilgi ve alaka devam etmiş ve yeni tesisler inşa edilmiştir. Nitekim Sultan II. Bayezid döneminde okçular özel olarak himaye edilmiş, okçuluk malzemeleri imalatı ile uğraşan sanatkârlar bir araya toplanarak, kendilerine her türlü olanak sağlanmıştır. Mesela Bayezid Camii'nin arkasına bu sanatkârlar yerleştirilmiş ve

artık orası Okçular Çarşısı olarak anılmıştır. 15. ve 16. yüzyıllarda İstanbul'da sayıları 500'ü bulan ok ve yay imal eden atölye ile özel olarak okçuluk eğitimi yapılan okulların bulunduğu gerçeği dikkate alınırsa ne denli zengin bir geçmişe sahip olduğumuz kolayca anlaşılacaktır. Bilindiği üzere Osmanlı'da padişah ve sadrazamların birçoğu okçuydu. Bunlara birkaç örnek vermek gerekirse sadrazam Kemankeş Kara Mustafa Paşa önemli isimlerden biridir. Bugün aslı Topkapı arşivinde bulunan okçulukla ilgili bir ferman yayınlanmıştır. Kara Mustafa Paşa bu ferman spor ile ilgili ilk ferman olma özelliğini taşıyor. Bunun yanında Osmanlı döneminin ünlü okçular içinde Tozkoparan İsmail ve Bursalı Yüce de zikredilmeye değer birkaç kişiden ikisidir.

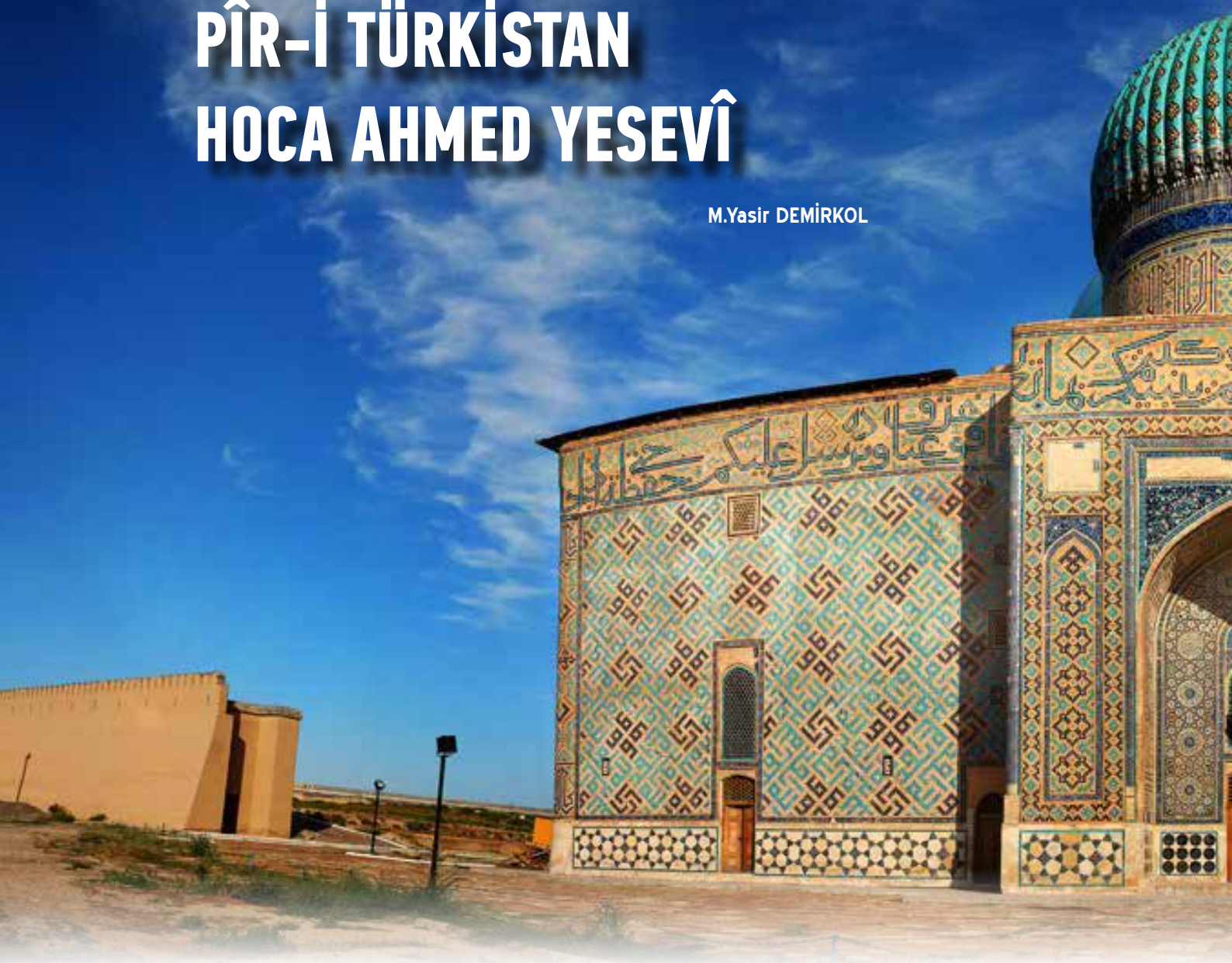
Hayvan boynuzu ve sinir gibi organik maddeler ve ahşap malzemelerin sentezi

ile imal edilen eski tür yayların inanılmaz teknik güçleri bugün dahi okçuluk tekniği ile ilgilenen dünya otoritelerinin hayretler içinde bırakıyor. Teknik güç demişken şunu zikretmeden geçemeyeceğim. Günümüzün ileri teknolojisi ile üretilen yaylarla 250-300 metre mesafeye zorlukla ok atarken, eski Türk yaylarının 800-900 metrelere atabilmesi sanırım bu hayretin temel nedeni olmuştur. Görüyoruz ki avlanmak için kullandığımız bir alet zamanla icra ettiğimiz bir sanat vakit ayırdığımız bir spor haline alıyor. Bir kültür olarak bizlere ulaşıyor. Bu kültüre tarihinden haberdar olarak ve imkan oldukça bu aktivite ile iştigal ederek en iyi şekilde sahip çıkmak zorundayız.

A.Salih ULUSSEVER

PİR-İ TÜRKİSTAN HOCA AHMED YESEVÎ

M.Yasir DEMİRKOL

Toplumlar, kendisini tesis eden şahsiyetlerle var olurlar. Bir toplumun temelini atan kişi aynı zamanda bir ideolojiyi de başlatan olmuştur. Bu gibi şahıslar, tarihle birlikte ne kadar unutulmasalar da fikirleri, eserleri ve yaşattıkları asla unutulmaz.

Pīr-i Türkistan, namı diğer Hoca Ahmed Yesevî de yukarıdaki özelliklere sahip toplum önderlerinden birisidir. Edebiyatla uğraşanlar az biraz bilir, Anadolu'da Türklüğün müessisi derler ona. Zaten kendisi, ilk Türk Mutasavvıftır.

Etkilendikleri çok bilinmese de etkiledikleri hepimizin gönlünde...

Ebu'l Vefa el-Bağdadi, Kutb'üd-Dîn Haydar, Hacı Bektaş-ı Veli, Mevlânâ Celaleddin-i Rumi, Baba İlyas, Sarı Saltuk, Yunus Emre...

Yukarıda sayılanlardan birkaçı dışında hepsi malûm şahsiyetler. Bugün birimiz Yûnus Emre dediğimizde -200 liranın arkasına bakarak da olsa -bilmeyecek yoktur. Hacı Bektaş da hakeza. Hele Mevlana...

Bu örnekler saymakla bitmez. En iyisi biz öncelikle bunlar fikir babalarını tanıyalım, devamı ardından gelir...

Hayatı

Hoca Ahmed Yesevî, kesin olmamakla birlikte 11. yy'ın ikinci yarısında dünyaya gelmiştir. Batı Türkistan'daki Çimkent şehrinin doğusunda bulunan ve Tarım Irmağı'na dökülen Şâhyâr Nehri'nin küçük bir kolu olan Karasu üzerindeki Sayram kasabasında doğdu. Bazı kaynaklarda onun Yesi'de, bugünkü adıyla Türkistan'da

doğduğu kaydedilmektedir. Babası, Hz. Ali soyundan geldiği kabul edilen Şeyh İbrahim'dir. Doğumundan kısa bir müddet sonra annesini, ardından da babasını kaybetmiştir.

"Tahsiline Yesi'de başlayan Ahmed Yesevî, küçük yaşına rağmen birtakım tecellilere mazhar olması, beklenmeyen fevkalâdelikler göstermesi ile çevresinin dikkatini çekmiştir. Menkıbelere göre, yedi yaşında Hızır'ın delâletine nâil olan Ahmed Yesevî, Yesi'de Arslan Baba'ya intisap ederek ondan feyiz almaya başlar. Yine menkıbeye göre, aşıktan olan Arslan Baba'nın Yesi'ye gelerek Ahmed Yesevî'yi bulması ve Hz. Peygamber'in kendisine teslim ettiği emaneti vermesi, terbiyesi ile meşgul olup onu irşad etmesi, Hz. Peygamber'in mânevî

bir işaretine dayanmaktadır. Arslan Baba'nın terbiye ve irşadı ile Ahmed Yesevî kısa zamanda mertebeler aşar, şöhreti etrafa yayılmaya başlar. Fakat aynı yıl veya ertesi yıl içinde Arslan Baba vefat eder. Ahmed Yesevî, Arslan Baba'nın vefatından bir müddet sonra zamanın önemli İslâm merkezlerinden biri olan Buhara'ya gider. Bu şehirde devrin önde gelen âlim ve mutasavvıflarından Şeyh Yûsuf el-Hemedânî'ye intisap ederek onun irşad ve terbiyesi altına girer. Yûsuf el-Hemedânî'nin vefatı üzerine irşad mevkiine önce Abdullah-ı Berkî, onun vefatıyla Şeyh Hasan-ı Endâkı geçer. 1160 yılında Hasan-ı Endâkı'nin de vefatı üzerine Ahmed Yesevî irşad postuna oturur. Bir müddet sonra, vaktiyle şeyhi Yûsuf el-Hemedânî'nin vermiş olduğu bir

işaret üzerine irşad makamını Şeyh Abdülhâlik-ı Gucdüvânî'ye bırakarak Yesi'ye döner; vefatına kadar burada irşada devam eder.

Ahmed Yesevî altmış üç yaşına geldiğinde geleneğe uyarak tekkesinin avlusunda müridlerine bir çilehane hazırlatır, vefatına kadar burada ibadet ve riyâzetle meşgul olur. Çilehanede ne kadar kaldığı belli değildir, fakat ölünceye kadar buradan çıkmadığı ve hücrede vefat ettiği muhakkaktır. Doğum tarihi bilinmediğinden kaç yıl yaşadığı hususunda da kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Sayram'da İmam Muhammed b. Ali neslinden gelenlere hâce denildiği gibi onlara bağlı olanlara da aynı isim veriliyordu. Ahmed Yesevî de bu silsileye bağlı olduğu için Hâce Ahmed, Hâce Ahmed Yesevî, Kul Hâce Ahmed şekillerinde de anılmaktadır."

Hayatı hakkında bu kadar bilgi verdikten sonra biraz da eserinden bahsedelim...

Dîvân-ı Hikmet

Ahmed Yesevî'nin dile getirdiği "hikmet" adı verilen şiirlerini bir araya getiren şiir antolojisine verilen özel isimdir. Türk edebiyatı tarihinde "Divan-ı Hikmet" in önemi, İslamiyet'ten sonraki Türk edebiyatının daha önce yazılan Kutadgu Bilig'den sonra bilinen en eski örneklerinden biri ve tasavvufi Türk edebiyatının ilk eseri oluşundan daha fazla Türk Dünyası'nda meydana getirdiği tesirlere dayanır.

Genel olarak dervişlik hakkında övgülerden, bu dünyadan şikâyetten, cennet ve cehennem tasvirlerinden, Hz. Muhammed aleyhisselamın hayatından ve mucizelerinden bahsedilir. Dinî ve ahlâki öğütler veren şiirlere de yer vermiştir. Hece ölçüsü olarak 4+3 ve 4+4+4 kullanılmıştır. Bu yapıtın ortaya çıkmasından bir süre sonra; İslamiyet göçebe Türk toplulukları arasında yayılmaya başlamıştır. Ahmed Yesevî'nin görüşleri Anadolu tasavvufunun temelini oluşturur. Tasavvuf kültürünün temeli bu yapıttadır. Yunus Emre'nin, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli gibi mutasavvıfların düşüncelerinin kaynağı bu yapıttır.

• Eserde Ahmed Yesevî'nin kurucusu olduğu Yesevîlik tarikatına ait bilgiler, dervişlik üzerine övgüler, Cennet-Cehennem tasvirleri,

Hz. Muhammed aleyhisselamın hayatını ve mucizelerini anlatılır.

- Kitapta Allah aşkı Peygamber sevgisi işlenmiştir.
- Hikmet: Hoş, hayırlı anlamlarına gelir.
- Sade ve yalın bir dil kullanılmıştır.
- Aruz ve hece ölçüsü bir arada kullanılmıştır.
- Dörtlük ve beyitle yazılmıştır.
- 144 hikmet ve 1 münacaattan oluşur. (2009 yılında bulunan yeni hikmetlerle bilinen hikmet sayısı 217 olmuştur. Dr. Hayatı Bice tarafından hazırlanan 5. baskıda yeni hikmetler günümüz Türkçesi ile de yayınlanmıştır.)

• Eser Karahanlı Türkçesinin Hakaniye lehçesiyle yazılmıştır.

• İstifham (soru sorma) ve Tecahül-i Arif (bilip de bilmezlikten gelme) sanatları kullanılmıştır.

• Ahmed Yesevî hikmetlerinin birleşmesiyle olmuştur.

• Hikmetler dini tasavvufi şiirlerdir.

• Allah'a yakın olma isteği vardır..

• Eserin uyaklanışı abcd ddbb eebb şeklindedir.

Dördüncü dizelerin birbiriyle uyaklı oluşu hatta zaman zaman aynen tekrarlanması bu şiirlerin musiki ile okunmak için söylendiğini gösterir.

• Divan-ı Hikmet'i Ahmed Yesevî yazmamıştır. Ahmed Yesevî'nin kurduğu tarikattaki müridlerden Şaban Durmuş(?), Ahmed Yesevî'nin görüşlerini ve düşüncelerini kitap haline getirmiştir.

- Eser 12. yy'a aittir ve manzum bir eserdir.
- Ahmed Yesevî 63 (Hicrî) yaşından sonra çukur kazdırarak kendini toprağın altına kapatmış, inzivaya çekilmiş ve efendimiz aleyhisselam gibi 63 (Hicrî) yaşında ölmek istemiştir ama 76 (Hicrî) - 73 (Miladî) yaşında(?) hayata veda etmiştir.
- Türk edebiyatı tarihinde "Divan-ı Hikmet" in önemi, İslamiyet'ten sonraki Türk edebiyatının daha önce yazılan Kutadgu Bilig'den sonraki bilinen en eski örneklerinden biri ve tasavvuf Türk edebiyatının ilk eseri oluşudur.
- Lirik ve didaktik özellik gösterir.

Ahmed Yesevî'den verilen örneklere Yunus Emre'den âşinâyız...

*Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni

Aşkın âşıklar oldurur
Aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur
Bana seni gerek seni

Aşkın şarabından içem
Mecnun olup dağa düşem
Sensin dünü gün endişem
Bana seni gerek seni

Sûfilere sohbet gerek
Ahilere ahret gerek
Mecnunlara Leyla gerek
Bana seni gerek seni

Eğer beni öldüreler
Külüm göğe savuralar
Toprağım anda çağıra
Bana seni gerek seni

Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene Ver anları
Bana seni gerek seni

Yunus'dürür benim adım
Gün geçtikçe artar odum
İki cihanda maksudum
Bana seni gerek seni

*Yukarıda verilmiş olan 35. Hikmet'ten esinlenilmiştir, bir nevi naziredir...

**Adım adım ileri, beş âlemden içeri,
On sekiz bin hicabı, geçtim bir dağ içinde.

Yetmiş bin hicab geçtim, gizli perdeler açtım,
Ol dost ile buluştum, gördüm bir dağ içinde.

Gözler gibi görmedim, söz gibi söyleşmedim.
Musa gibi münacaat, ettim bir dağ içinde.

Gökler gibi gürledim, yeller gibi inledim,
Sular gibi çağladım, aktım bir dağ içinde.

Bir döşek döşemişler, Nur ile bezemişler.
Dedim bu kimin ola, sordum bir dağ içinde.

Ayrılmadım pirimden, ayrılmadım şeyhimden,
Aştan bir kadeh aldım, içtim bir dağ içinde.

Vardım ileri vardım, levhi elime aldım,
Ayetlerin okudum, yazdım bir dağ içinde.

Kalpten büyük dağ olmaz, o Allaha doyulmaz.
Sohbetine kanılmaz, Erdim bir dağ içinde.

Açtım Mekke kapısını, duydum o dost kokusun,
Erenlerin hepsinin, gördüm bir dağ içinde

Yunus eydür: Gezerim, dost iledir pazarım,
O Allahın didarın, gördüm bir dağ içinde

** 62. Hikmet'e naziredir.

ÇİN'İN EN BÜYÜK KÂŞİFİ OLAN BİR MÜSLÜMAN: ZHENG HE

Treasure Ship Cargo Interior

İnsanlar ne zaman büyük kâşifleri düşünse, akıllarına alışlagelmiş isimler gelir: Marco Polo, İbn Batuta, Evliya Çelebi, Kristof Kolomb vb... Ama tüm zamanların en ilginç ve en güçlü kâşifini bilenlerin sayısı çok değildir. Lâkin sürekli övülen veya takdir edilen biri olmadığı halde memleketi Çin'de iyi bilinir. O Zheng He'dir. O, Çin'in gelmiş-geçmiş en büyük amirali, kâşifi ve diplomatı olan bir Müslüman'dır.

Köken

Zheng He 1371 yılında doğdu. Çin'ingüneyinde, Yünnan eyaletindeki Hui (Çinli Müslüman Etnik Grup) soyundandır. Doğum adı "Ma He" idir. (Çin'de önce soyadı, ardından verilen isim söylenir.) "Ma"; Çin'de Muhammed'in kısaltması olarak bilinir. Bu soyadı (Muhammed), Zheng He'nin Müslüman olduğuna delalet eder. Onun babası ve büyükbabası Mekke'ye gidip hacı olmuşlardır, bu açıdan da Zheng He Müslüman bir ailenin soyundan gelmiştir.

Genç yaşlarında, kasabası, Ming Hanedanlığı'nın ordusu tarafından işgal edildi. Yakalandı ve imparatorluk evinde hizmet ettiği yer olan başkent Nanjing'e sürüldü. Bunaltıcı ve zor koşullara rağmen Zheng He, prenslerden biriyle samimiyet kurdu. O prens, Zhu Di, imparator olunca Zheng He hükümette en yüksek mevkilere yükseldi. Bu zamanda, ona yüceltici unvan olan "Zheng" verildi ve O, bundan sonra Zheng He diye bilindi.

Seferler

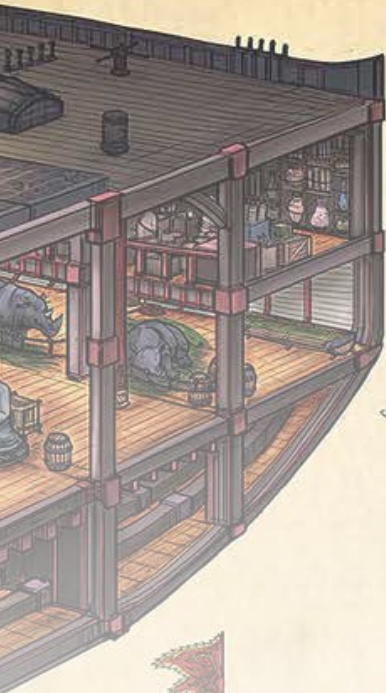
1405'te imparator Zhu Di dünyanın geri

kalanını keşfetmeye ve onlarla ticaret yapmak için devasa gemi filoları kurmaya karar verdi ve sefer lideri olarak Zheng He'yi seçti. Bu sefer büyüktü. Toplamda, neredeyse 30.000 denizci, her yolculukta Zheng He'nin komutasındaydı. 1405 ile 1433 yılları arasında Zheng He, günümüzde deniz yolculuğu yapılan Malezya, Endonezya, Tayland, Hindistan, Sri Lanka, İran, Umman, Yemen, Suudi Arabistan, Somali, Kenya ve birçok ülkeye seferler yönetti. Zheng He, muhtemeldir ki seyahatlerinden biri sırasında Mekke'ye gitmeyi başardı ve Hacı da oldu.

Bu yolculuklarda sadece Zheng He Müslüman değildi. Seyahatlerinde; danışmanlarının çoğu ve Ma Huan gibi Arapça konuşabilen ve Müslümanlarla sohbet edebilen tercümanlarla karşılaştı.

O ayrıca, bugün Hint Okyanusu çevresindeki 15. Yüzyıl toplumlarını anlamak için önemli bir kaynak olan Ying-yai Sheng-lan başlıklı seyahatlerinin raporunun da yazarıdır.

Bu seferler insanların kolay unutamadığı seferler olmalı. Zheng He'nin yönettiği gemiler yaklaşık 102 metre uzunluğundaydı ve çoğu zaman, Atlantik karşısında denize açılan Kolumb'un gemilerinin genişliği kadar oluyordu. Yüzyıllar boyunca, insanlar bu gemilerin dev kısımlarının yalnızca bir abartmadan ibaret olduğunu düşündü. Ancak, Yangtze Nehri'ne inşa ettikleri tersanelerden çıkan arkeolojik kalıntılar; aslında bu gemilerin, modern futbol sahalarından bile daha geniş olduğunu kanıtladı.

Captain's Quarter

Çin İmparatoru'nun vergi teklif ettiği her yere yelken açtılar, yerel halka saygıyı (ve bazen korkuyu) emrettiler. Çünkü bu haraç ve karşılaşılan tüm halklarla ticaret; Zheng He gibi fildişi, deve, altın hatta Afrika'dan bir zürafa gibi egzotik mallar ile Çin'e geri dönüt olacaktı. Seferler dünyaya tek bir mesaj göndermişti: "Çin ekonomik ve siyasal süper güçtür."

İslâm Yayılıyor

Ekonomi ve politika; büyük filoların Zheng He tarafından yönetilmesinde, filoların keşiflere gidişinde tek etki/amaç olmadı. O ve O'nun Müslüman danışmanları her nereye seyahat ettilerse düzenli olarak İslâm'ı tebliğ ettiler. Java, Sumatra, Borneo ve diğerlerinin olduğu Endonezya adalarında Zheng He, zaten orada olan, küçük Müslüman toplulukları buldu. İslâm, Arabistan ve Hindistan'dan gelen ticaret yoluyla birkaç yüz yıl önce Güneydoğu Asya'da yayılmaya başlamıştı. Zheng He, İslâm'ın bu bölgelerdeki gelişiminin devam etmesini aktif olarak destekledi.

Zheng He Palembang'ta ve yanında Java, ve Filipinler'de Çinli Müslüman toplulukları kurdu. Bu topluluklar yerel halka İslâm'ı öğütledi ve bu; İslâm'ın yayılması için çok önemli bir gelişme oldu. Filo, yerel Müslüman topluluklarının ihtiyaç duyacağı mescitler inşa etti, ihtiyaç duyacakları başka sosyal hizmetler de sağladı.

Hatta 1433'te Zheng He'nin ölmesinden sonra diğer Çinli Müslümanlar, Güneydoğu Asya'da O'nun "İslâm'ı yaymak" davasını devam ettirdi. Güneydoğu Asya'daki Çinli Müslüman tüccarlar,

farklı gruptan insanlarla evlenmeleri ve bir grubun içine girmeleri için adalardaki ve Malay Yarımadası'ndaki yerel halkı cesaretlendirdi. Bu, Güneydoğu Asya'da daha fazla insanın Müslüman olmasını sağladı. Hem de Müslüman toplulukların gelişmesini güçlendirdi ve Müslüman toplulukları çeşitlendirdi.

Miras

Bir amiral, diplomat, asker ve tüccar olarak Zheng He, Çin ve Müslüman tarihinin bir devidir. O, Güneydoğu Asya'da İslâm'ın yayılmasında en önemli kişilerden biri olarak görülmektedir. Ne yazık ki, Zheng He'nin ölümünden sonra, Çin hükümeti devlet felsefesini değiştirdi ve Zheng He'nin seferleri gibi bu tür seferlere destek vermedi.

O'nun mirası; Güneydoğu Asya'da, ancak oldukça farklı... Bölgede birçok mescid, O'nun hizmetlerini yaşatmak için O'nun adını taşıyor. İslâm; ticaret, davetçilerin seyahatleri ve göç de dâhil olmak üzere birçok şekilde Güneydoğu Asya'da yayıldı. Ve amiral Zheng He, bölgedeki İslâmî yayılmanın en önemli parçalarından biriydi.

Bugün Endonezya'nın, Dünya üzerindeki herhangi bir milletten daha geniş Müslüman nüfusa sahip olması, Zheng He'nin bölgedeki faaliyetlerine bağlanabilir...

<http://lostislamichistory.com/zheng-he/> adresinden çevrilmiştir.

adresinden

Çeviri : M.Yasir DEMİRKOL

ERİYİP GİDEN İNSAN ZENGİNLİĞİMİZ

Türkiye, genç kuşağını kaybediyor hızla. Sömürgeci ve zihni körleştirici eğitim sistemi; yoz ve yozlaştırıcı kültür hayatı; kültürel dinamiklerimizi dinamitleyen, yerle bir eden sığ, sığlaştırıcı, her şeyi çözücü medya rejimi çocuklarımızı ruhsuzlaştırıyor, elimizden alıyor...

Maalesef böyle bir gerçekle yüz yüzeyiz. Batı kültürü bütün dünyada etkisini gösteriyor. Bhusus son iki yüzyılda İslam coğrafyasında ortaya çıkan huzursuzluk ve güç kaybı, insanları yeni çıkış kapıları aramaya zorlamış, insanlar batının refah seviyesini görerek onlara özenmeye başlamışlar ve devam eden süreçte, özellikle Osmanlı Devleti'nin parçalanmasından sonra kendi kültürlerini iyice kaybedip batı kültürünün elinde bir oyuncak haline gelmişlerdir. Bir halkın kesin olarak yenilmesinin fiilî savaşın yanında 'kültür savaşı'yla yapılacağını bizden çok önce kavrayıp bunu iyi kullanan batı toplumları, insanımızı öz kültüründen bihaber, kendi ellerinde bir oyuncak haline sokmayı başarmıştır. Böyle bir halkın durumu

ise kendi gelenek ve görenekleriyle, gelinlik giymiş damat görüntüsü gibi terstir, zıttır.

Emperyalist batının fiili olmasa da günümüzde hala devam eden sömürgeci kültüre dayalıdır. Medya yoluyla insanlara aşılana çalışılan "aşk" böcekleri, buna çok yabancı olan halkların kanında bir uyuşturucu misalidir. İnternette, bilgisayar oyunlarında ve televizyon programlarında bulunan karakterler, cehaletle birleştiği zaman bir toplumun üzerinde etkisini kendi kültürlerine zıt olmasına rağmen, onu unutturacak düzeyde gösteriyor ise, o toplumun kültürünü muhafaza etmesi söz konusu olamaz. Zira cehalet, yozlaşmanın en temel sebeplerindedir. Cehaletin en yoğun olarak görüldüğü kısım ise genç tabakadır. Bir devletin, halkın can damarı olan gençlik sürekli zehirlenmekte, cehalet sebebiyle buna direnç gösterilememekte, bu gençlik yetiştiği zaman ise, onun evlatları, 'yozlaşma' mevzuunda kendinden çok daha farklı boyutlarda bulunabilmektedir.

Elbette burada cehaletin ve dolayısıyla

yozaşma sürecinin devam ettiği ölkelerdeki eğitim durumları göz önünde tutulmalıdır. Gelecek yeni nesilde cehaletin farkına varmış, uyutulmuş insanları uyandırmaya çalışacak bir kesimin bulunması, koca bir toplumu uyutmak için verilmiş olan emekleri heba edebileceğinden, işgal edilmiş ölkenin eğitim sistemi kısırlaştırılmıydu ve yetişecek neslin de bu kısır sistemde hiçbir hususta vatani için kullanabileceği, sahip olduğu yeteneklerin farkına varmaması gerekirdi. Örnek olarak, Türk Eğitim Sistemi'nde senelerce İngilizce öğretilimi için dersler konulmakta, fakat halkımızın çok büyük bir çoğunluğu bu dili öğrenememektedir. Bu durumun geriye kalan dersler için de geçerli olması, uzun vadede halkın diğer ölkelerin halklarını kendilerinden üstün görmelerine yol açmaktadır. "İcat çıkarma" veya "Gavur yapıyor" gibi söylemler de bu durumun kanıtı niteliği taşımaktadır. Kısırlaştırılmış bu eğitim sistemi cehaleti önleyemediği ve diğer kültürlerin etkisine şiddetli bir şekilde maruz kalındığı için, insanlar geleneğini bırakamamanın ve geleneğin üzerine konanların kendilerine ait olmaması hasebiyle bir çıkmazın içinde kalmışlardır.

Bu durumda, ivedilikle ölkelerimizdeki eğitim durumları tetkik edilmelidir. Söz edildiği gibi kültüründen koparılmış ve cahil bırakılmış insanların, kendi özlerine dönmeleri ve sahip oldukları geleneğin devamını getirmeleri için fırsat sağlayacak bir sistem için çalışılmalıdır.

Kültürün en temel unsurlarından biri ortaya konmuş olan sanattır. Çıkan bir albüm, bir bilgisayar oyunu, bir klip, bir film vs. çok uzun yıllar etkisini toplum üzerinde farklı yollarla gösterebilir, en basit örneği ise bir çocuğun bir şarkı sözünü söyleyerek koşması yahut bir film karakteri gibi davranma çabasıdır. İnşa edilen bir cami, bir saray yüzyıllar

boyunca adından söz ettirebilir. Yapılan bir beste halen okul zillerinde kullanılmakta, İslamiyet'in doğuşunu anlatan, yaklaşık 50 yaşında olan bir film hala sık sık televizyon kanallarında gösterilmekte ve ciddi oranda seyirci bulabilmektedir. Tüm bunların sonucunda, sayılan müellefatın kültüre olan etkisini gözlemlemek çok da zor olmasa gerek.

İslam kültürüne sahip olan insanların en büyük eksiği de tam bu noktada belirtmektedir. Bir hocamızın tabiriyle "yakın tarih boyunca en çok gol yediğimiz alan" sanatın işgal ettiği alandır. Batıdan gelen, kendi kültürünü dayatmaya yönelik dayalı sanat rüzgarları karşısında, bu tarafta hiçbir çaba sarf edilmemiş, bu rüzgarlar insanların 'hastalanmasına' yol açmıştır ve yeni nesillerin hastalığı şiddetlenmektedir. İşte kültürün temel öğelerinden olan sanatın iyi anlatılması, bizim olan ve bizi anlatan sanatın iyi anlatılması bu durumda lazım gelmektedir. Bahsettiğimiz kurulması gereken eğitim sisteminde bizim olan ve bizi anlatan sanat iyi işlenmeli, bunu geliştirmek için nesillerimizin önü açılmalıdır. Bunun için programlar düzenlenmeli, sanat eğitiminin ve sanatın önemi insanlara iyi anlatılmalı, insanlarda bir farkındalık oluşturulmalıdır. Zira kendi hazinesini bilmeden yaşayan insanların, İtrî Efendileri, Hacı Arif Beyleri dururken batılı sapkın isimlere yönelmeleri, onların 'sanat'ından zevk almaları, onları rol model olarak kabul etmeleri, durumun vahametini gözler önüne sermektedir.

Kültürel arası etkileşimin muhakkak ki gerçekleşeceği bu Dünya'da, kendi kültürümüze sahip çıkmak, onu ilerletebilmek ve üzerine bir şeyler koyabilmek dileğiyle...

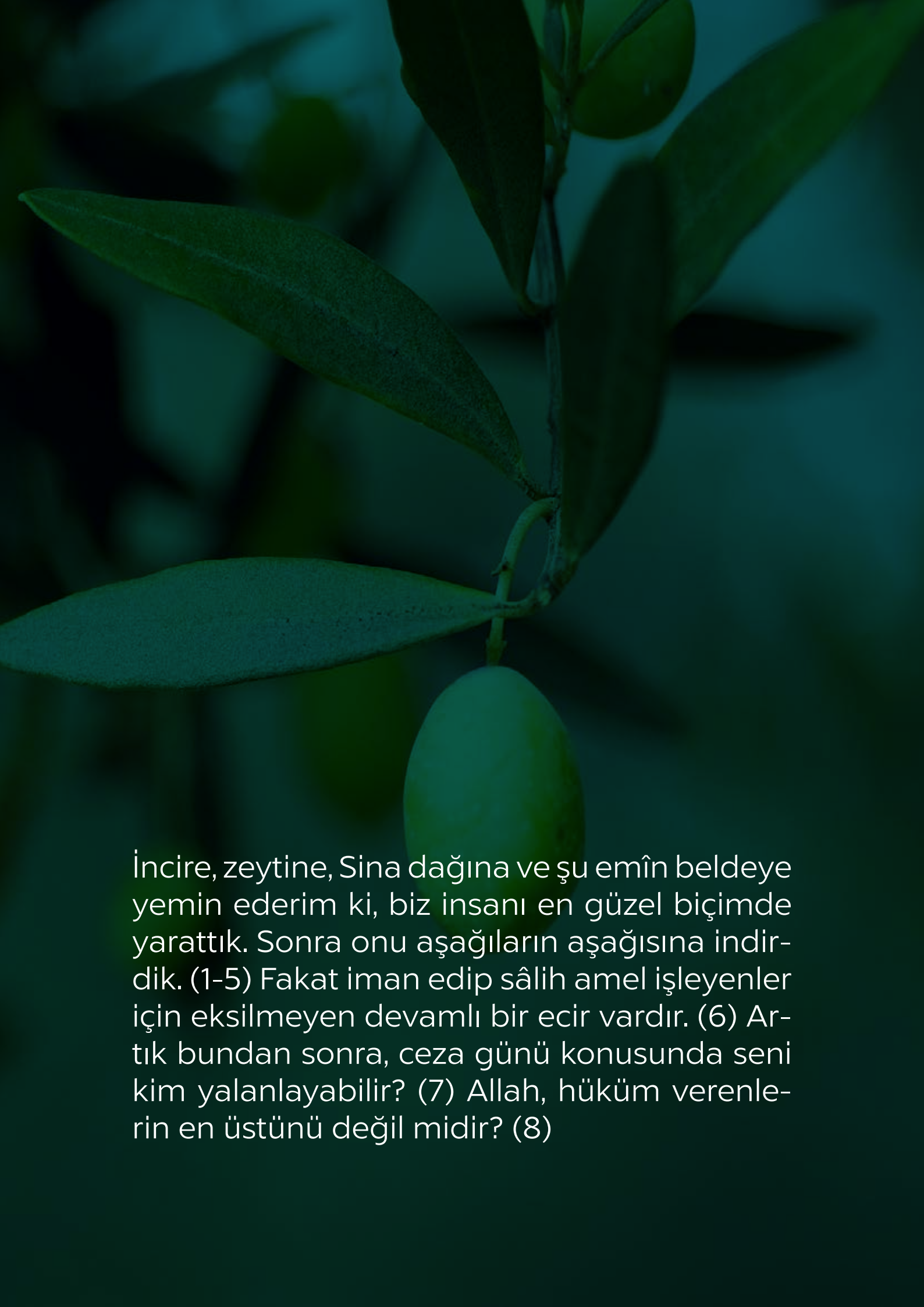
Vesselam...

C.Mehmet Akif BALCI

“

Tîn Suresi

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١﴾ وَطُورِ سِينِينَ ﴿٢﴾ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ
﴿٣﴾ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ
أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ
أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٦﴾ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ ﴿٧﴾ أَلَيْسَ
اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾

İncire, zeytine, Sina dağına ve şu emîn beldeye yemin ederim ki, biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik. (1-5) Fakat iman edip sâlih amel işleyenler için eksilmeyen devamlı bir ecir vardır. (6) Artık bundan sonra, ceza günü konusunda seni kim yalanlayabilir? (7) Allah, hüküm verenlerin en üstünü değil midir? (8)

TÜRKİYEDE ZEKA OYUNLARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE YRD. DOÇ. DR. YAVUZ YAMAN İLE RÖPORTAJ

Selamünaleyküm hocam
- Aleykümselam

Türkiye’de eğitim de zeka oyunlarının rolü konusunda kafamıza takılan soruları cevaplamayı kabul ettiğiniz için size çok teşekkür ediyoruz. Yavuz Hocam öncelikle bize kendinizden bahsedebilir misiniz?

- İsmim Yavuz Yaman Yardımcı Doçent Doktorum, İstanbul Üniversitesi Hasan Âli yücel Eğitim Fakültesi mezunuyum. Şu an içinde bulunduğumuz HAYEF (Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi) Akıl Oyunları Laboratuvarında çalışmalarımızı yapıyoruz. Ben de sizlere bu konu hakkında araştırma yaptığınız ve buraya geldiğiniz için teşekkür ederim.

Sağ olun hocam peki size HAYEF laboratuvarının kuruluş amacını ve burada ne tür faaliyetler yaptığınızı sorabilir miyim?

- Şimdi bizim burada laboratuvarı kurma

amacımız eğitim fakültesinden mezun olan arkadaşlarımızın en azından temel robotik bilgisine kodlama ve programlama becerisine sahip olmaları, zeka oyunları için amacımız “İlkokul öncesinden üniversiteye kadar olan öğrenci portrelerinde hangi zeka oyununun hangi derste ne kadar kullanılabilir, hangi zeka oyunu çocuğun hangi gelişim aşaması da daha verimlidir, oynanan oyunların ilkokul seviyesindeki bir çocuğun problem çözme, yaratıcılık görsel algı, stratejik düşünme ve benzeri yeteneklerine katkısı var mı? Varsa bunu en iyi şekilde nasıl kullanabiliriz?” Gibi soruların cevabını bulmak. Ayrıca burada verdiğimiz seçmeli derslerle eğitim gören arkadaşların zeka oyunları derslerde nasıl ve nerelerde kullandığı, dersler bu oyunlarla nasıl daha zevkli hale getirilir gibi küçük temel bilgilerle mezun olmasını sağlamak.

Yavuz hocam burada yapılan çalışmaların

çeşitli dernek ve vakıflar da verilen zeka oyunları seminerlerinden farkları nelerdir?

- Bazı dernek ve vakıflar üzerinden verilen eğitim daha çok oynanan oyunları tanıtmak ve oynatmak üzerine, bizim burada verdiğimiz eğitim ise daha çok buradaki seksen doksanı yakın zeka oyununun hangi hedefe yönelik, hangi kazanımlar için milli eğitim programlarında kullanılabilir olduğunu tespit etmek.

Hocam ben orta okuldayken teknoloji tasarım dersinde hocamız bizden kendi zeka oyunumuzu tasarlamamızı istemişti. Benim merak ettiğim şey bu oyunların çıkış noktası nedir, yeni oyunlar geliştirmek nasıl bir çalışma istiyor?

- Çok güzel aslında öğrenciyi, öğretmeni zorladığında üst düzey düşünme, üretme becerin zorluyorsun. Bazı zeka oyunları müthiş güzel, oynanması çok zevkli. Ben bu oyunları ilk ortaya atan adamları çok merak ediyorum? Nasıl düşünmüş, nasıl geliştirmiş, nasıl bir zekaya sahipmiş..? Gerçekten merak ediyorum. Hani şu çin damaları var ya bunu tasarlayan adamda nasıl bir zeka vardı ki önce oynu tasarladı, millette çözmek için uğraşiyor.

Yani sıkıntısı neydi de bu adamların şimdi milleti uğraştırıyorlar.

- Sıkıntıdan ziyade bu tür oyunlarda, özellikle zihin ve el becerisinin birleştiği oyunlarda, Çin en iyisi biraz da kültürel alt yapıdan kaynaklanıyor. Kısacası iyi bir alt yapı çalışması ve oyunları tasarlarken iyi bir değerlendirme yeteneği istiyor.

Peki, hocam bu tür oyunlar bugün nasıl ve nerede tasarlanıyor?

- Avrupa ve Amerika'da bu alanda ciddi çalışmalar yapan firmalar var. Bizim diğer bir hedefimiz de bu alanda eğitim alan öğretmenlerin kendi zeka oyunlarını geliştirebilmesinde sağlamak yani yurtdışından gelen zeka oyunlarından ziyade kendi oyunlarımızı üretmek, düşünmeye ve üretmeye dayalı eğitim vermek. Bu eğitimi alan bireyler kendi zeka oyunlarını tasarlıyor. Tamamladığımız iki oyun var, diğerleri üzerinde çalışmalarımız devam ediyor. Zira oyun tasarlamak gerçekten üzerinde emek isteyen, herkesin yapamayacağı bir iş. Onlarca kombinasyon

üzerinde çalış- man gerekiyor.

Türkiye'de zeka oyunları üzerinde çalışmalar ne zaman ve nasıl başladı?

- Açtırma ve geliştirme alanındaki çalışmalar yok denecek kadar az. On onbeş sene öncesine kadar adı bile duyulmamıştı. Üstün zekalılar eğitimi Türkiye'de uygulanmaya başlayınca birileri bu oyunları bu eğitimin bir parçası olarak lanse etmeye başladı. Aslında zeka oyunları yalnızca üstün zekalılar için değil yediden yetmişe bu oyunları oynamak isteyen zihinsel engelliler dahil herkes için faydalıdır. Hatta Avrupa'da bu oyunların zekayı geliştirmeye yönelik olmadığına dair çalışmalar var.

Bir dakika hocam, o zaman bu kadar çalışmanın amacı ne? Zeka oyunları zeka üzerinde etkili değilse bu oyunları neye faydalı?

- Aslında bu oyunların ilk defa zekayı geliştirdiği tezi Kuzey Avrupalı bazı firmalar tarafından ortaya atıldı. Bir nevi reklam amaçlı bizde de kavramsal olarak bir hata var. Bu oyunların Avrupa'daki karşılığı "Intelligence games" değil "Board games" dir. Yani bir tahta ya da kart üzerinde oynanan oyunlardır. Üstün zekalılar eğitimi içerisinde yayıldığı için yanlış bir algıya neden olmuştur. Oyunlar zekayı arttırmaktan çok kişinin düşünce ve el becerilerini artırıyor, öğrenmeyi eğlenceli hale getiriyor, farklı açılardan çözüm odaklı ve stratejik düşünmeyi sağlıyor. Aslında bu açıdan bakıldığında tavla da bu oyunlarla aynı statüdedir. Kahvelerde oynanır ama düşünme becerisi olarak bakıldığında diğer zeka oyunlarından bir farkı yoktur. Bizim buradaki amacımız tavla, monopoli, okey satranç, elli iki kartlı oyunlar gibi oyunları eğitim programları içine yedirebilmek. Çocuğun bu oyunlar sayesinde daha kolay öğrenmesini öğrenirken eğlenmesini ve kişisel becerilerini arttırmasını sağlamak.

Peki, hocam zeka oyunları olarak değil de kişinin becerilerini geliştiren oyunlar açısından baktığımızda bu oyunların toplumumuzda nasıl bir yeri var? Mesela mangalanın bizim kültürel bir oyunumuz olduğu söyleniyor.

- Mangalanın kültürümüzde büyük bir yeri var lakin menşei olarak baktığımızda mangalanın Türk kökenli olmama durumu

da mevcut. Orta Afrika, Habeşistan kökenli de olabilir. O bölgeden Anadoluya gelen köleler oyunun Osmanlı toplumunda yayılmasını sağlanmış olduğu görüşü de hakim. Afrika'da kayalara işlenmiş mangala çukurları mevcuttur. Türk kökenli ne kadar zeka oyunu var tam olarak bilmiyorum. Zaten var olan oyunları tekrar keşfetmeye gerek yok, oyunların kime ait olduğu değil de işlevselliği önemli. Günümüzde oynanan en meşhur zeka oyunu satranç. Satrancın yanında tavlada bir zeka oyunudur, strateji geliştirmeye dayanır ama toplumdaki algılardan ötürü hor görülür. Zannedersen oynadığı yerden ötürü.

- Mesela Bilardonun nasıl hor görüldüğünün şahidiyim. liseye giderken bilardo oynamaya gittiğimizde ceza alırdık. Bilardo aslında olimpik bir spordur kahvelerde oynadığı için hor görülmüştür. Tavlada öyle ama satranç okullarda kulüplerde oynadığından yadırgamamıştır. Tavla, okey, domino, elli iki kart oyunlarının hepsi zeka oyunudur, board games olarak geçer. Düşünme becerilerini artırır.

Yani bu oyunlar kumar için içine karışmadıkça bireye faydalıdır diyebiliriz. Ne tür projelerle bu oyunları eğitim müfredatında öğrencilerle buluşturmayı hedefliyorsunuz?

- Milli eğitim müfredatına bu oyunlar alındı ama ne yazık ki bu alanda eğitimde hoca sayısı çok az. Öğretmenlerin bu konuda istekli olması gerekli. Farklı projelerle okullarda atölyeler açılrsa da eğitilmiş öğretmen bulunmadığından atölye kapıları kilitli kalıyor. Bizim amacımız bu oyunları derslerde uygulanabilir kılan projeler geliştirmek, Öğretmenlere uygun eğitimi vermek.

Bu oyunlar gençlerin yaşadığı sıkıntılara çözüm sağlayabiliyor mu?

- Zeka oyunları ile bireyin arkadaşlarıyla eylenebileceği zamanı sağlamış oluyoruz. Birey stresini atmak için zararlı şeylere yöneleceğine kendine bir hobi edinmiş oluyor. Okulda, kulüplerle düzenli antrenmanlarla hem kendini geliştiriyor hem de eylenebiliyor tabi bu oyunların telefonlarda tabletlerde oynanan çevrim içileri de var bunların bağımlılık ve takıntı

oluşturduğunu da görüyoruz.

Özellikle sormak istiyorum, stratejik savaş oyunlarını seven biri olarak çevrimiçi stratejik savaş oyunları kişisel gelişim için olumlu rol oynar mı?

- Tabii ki bu oyunlarda kişinin sorun çözme, strateji geliştirme becerilerine fayda sağlıyor ama video oyunlarında olduğu gibi aşırı şiddet içeriği çocukları olumsuz etkiliyor. Sonuçta çocuk oyunlarla neyi nasıl yapması gerektiğini öğreniyor. Masa oyunlarının diğer avantajlı yönü okullarda oynanabilir, karşılıklı ilişkiye dayanan, internet ve telefon gerektirmeyen oyunlar olması. bu sayede ebeveynler çocuklar üzerinde kontrol sağlayabiliyor.

Hocam ebeveynlere değinmişken sorayım: Aile içi bağların zayıfladığı bir dönemde yaşıyoruz, aile bireylerinin birbiriyle zeka oyunları oynaması aile bağlarını güçlendirmez mi?

- Şöyle ki çocukların hoşuna giden bir etkinliği ailenin bir arada yapması güzel bir şey, aile içi bağların ve sevginin artırılması yönünde olumlu etkileri var. Özellikle her yaş grubuna hitap eden oyunların oynanması aile içinde iletişim artırıyor, çocuğun zihinsel gelişiminin yanında ailede kabul görmesini sağlıyor. Vakit buldukça ailelerin bu oyunları oynaması gerekli.

Yavuz hocam bizlere verdiğiniz bilgiler için tüm arkadaşlarım adına teşekkür ediyorum. Sizi fazla tutmayalım, vakitte ilerledi bizler için son birkaç şey söylemek ister misiniz?

- Zeka oyunları hakkında meraklı gençlerle beraber olduğum için mutluyum, size destek olan öğretmenlerinize ve okulunuza müteşekkirim. İsterseniz gitmeden önce çin daması oynayın. Siz de bize eşlik ederseniz neden olmasın, sanırsam bize öğretmeniz gerekecek.

Emre Bahadır ÇELİK